

S CITOM V RUKÁCH

Súčasní hrnčiari
v Burgenlande a v Bratislavskom kraji

Katalóg k rovnomennej výstave
Rakúskeho národopisného múzea (Österreichisches Museum für Volkskunde) vo Viedni
v Múzeu slovenskej keramickej plastiky, súčasťi SNM-Múzea Ľudovíta Štúra v Modre

31. august 2012 – 31. december 2013

S CITOM V RUKÁCH

Súčasní hrnčiari v Burgenlande a v Bratislavskom kraji

preklad z nemeckého originálu

Österreichisches Museum für Volkskunde

Wien 2012

S CITOM V RUKÁCH

Súčasní hrnčiari
v Burgenlande a v Bratislavskom kraji

Katalóg k rovnomennej výstave
Rakúskeho národopisného múzea
(Österreichisches Museum für Volkskunde)
v Múzeu slovenskej keramickej plastiky,
súčasti SNM-Múzea Ľudovíta Štúra v Modre

31. august 2012 – 31. december 2013

Katalógy Rakúskeho národopisného múzea,
časť 96 SK

Majiteľ, vydavateľ a nakladateľ
Österreichisches Museum für Volkskunde
1080 Wien, Laudongasse 15–19
Riaditeľstvo: HR Dr. Margot Schindler

KURÁTORKY

Claudia Peschel-Wacha
Veronika Plöckinger-Walenta
Katharina Richter-Kovarik

ASISTENTKA

Katarína Žúžiová

PREKLADY

z nemeckého originálu Mit dem Gefühl der
Hände. Zeitgenössische Töpfer im Burgenland
und in der Region Bratislava
Marcela Mokrancová
Jarmila Ondrejková
Katharina Richter-Kovarik
Eva Sagat

JAZYKOVÁ ÚPRAVA

Beáta Mihalkovičová

FOTOGRAFIE PREDMETOV

Miroslav Slámka

FOTOGRAFIE

Claudia Peschel-Wacha
Kurt Pieber
Veronika Plöckinger-Walenta
Katharina Richter-Kovarik
Roman Richter
Arbo Walenta

FOTOGRAFIA NA OBÁLKE

Kurt Pieber

ANGLICKÉ RESUMÉ

MarthaJeanne Barton

PEDAGOGICKÝ PROGRAM

Katharina Richter-Kovarik
Katarína Žúžiová

PROPAGÁCIA A PUBLICITA

Beáta Mihalkovičová

SPRÁVA VÝDAVKOV

Beáta Mihalkovičová
Ingeborg Milleschitz

GRAFICKÁ ÚPRAVA KATALÓGU

Haller & Haller

TLAČ

Bösmüller Print Management GmbH

ISBN 978-3-902381-22-4

Wien 2012

© Österreichisches Museum für Volkskunde

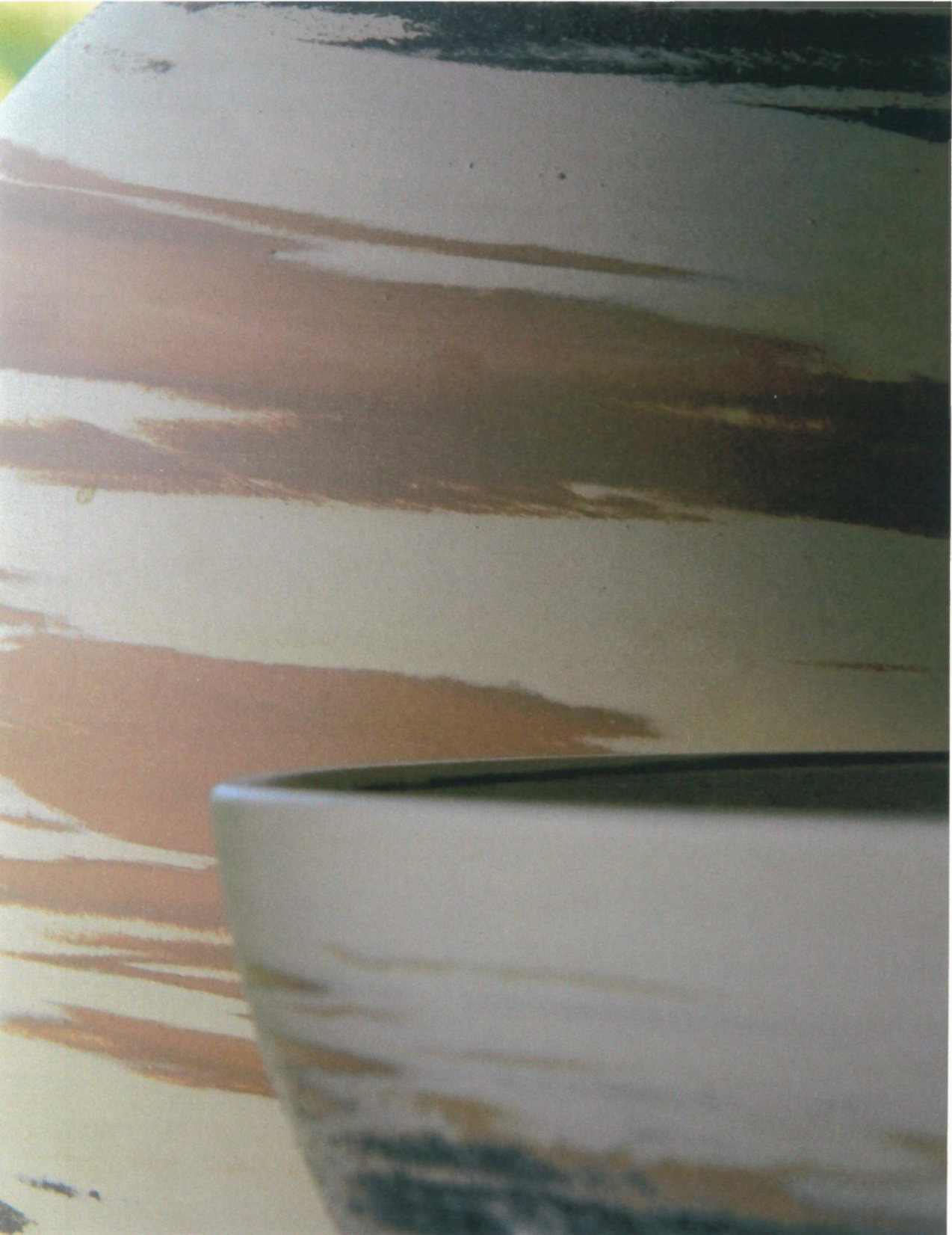

bm:uk

Obsah

Margot Schindler	7	Predslov
Veronika Plöckinger-Walenta	9	Keramika v Burgenlande kedysi a dnes
	17	English summary Ceramics in Burgenland – There and Now
Claudia Peschel-Wacha Katharina Richter-Kovarik	19	Hrnčiari a džbankári Súčasní umeleckí keramikári v Bratislavskom kraji
	31	English summary Ceramic production in the Bratislava Region
		Katalóg
Veronika Plöckinger-Walenta		Tvorcovia z Burgenlandu
	34	Erni Fischer
	36	Edwin Fraller
	38	Isabell Gabriel
	40	Sandra Graf
	42	Günther Hoffmann
	44	Sabine Kerstinger
	46	Anica Kostyan
	56	Eveline Lehner
	48	Georg Lindenbauer
	50	Petra Lindenbauer
	52	Kurt Pieber
	54	Robert Schneider
	58	Hans Steurer
	60	Hans Peter Thiess
	62	Martha Treiber
Claudia Peschel-Wacha Katharina Richter-Kovarik		Tvorcovia z Bratislavského kraja
	68	Ján Granec
	70	Vlastimil Havlíček
	72	František Hubek
	66	Drahoslav Chalány
	74	Marián Liška
	76	Peter Lužák a Tatiana Homolayová
	78	Juraj Maco
	80	Emil Majnhold ml.
	82	Mária Malinová
	84	Miroslav Malinovský
	86	Miloslav Moravčík
	88	Miloslav Orságh
	90	Ján Pečuk a Anna Pečuková
	92	Ján Viglaš
	94	Jiří Vyhňálek
	96	Dodatok

Výstava S citom v rukách – Súčasní hrnčiari v Burgenlande a v Bratislavskom kraji, dokumentovaná v tomto katalógu, je výsledkom terénneho výskumu, ktorý sa konal v rokoch 2010 a 2011. Bol financovaný z prostriedkov EÚ Programu cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúsko 2007–2013 v rámci projektu Tradície z hliny – cesty za poznáním keramického dedičstva/Tradition aus Ton – Wege zur Wahrnehmung des keramischen Erbes pod akronymom TRA-KER. Terénny výskum bol na jednej strane jedným z deviatich pracovných balíkov projektu a na druhej pokračovaním iného projektu Rakúskeho národopisného múzea z roku 1997, uskutočneného v Dolnom Rakúsku pod vedením riaditeľa HR Dr. Franza Grieshoferera. Počas jeho trvania začala Claudia Peschel-Wacha dokumentovať súčasné hrnčiarky resp. súčasných hrnčiarov v Rakúsku. Až vďaka projektu TRA-KER sa mohla táto dokumentácia rozšíriť na Burgenland a slovenskú pohraničnú oblasť v Bratislavskom kraji. Na cestách po obciach západoslovenského regiónu sprevádzala Claudiu Peschel-Wacha Katharina Richter-Kovarik, ktorá vďaka znalosti slovenského jazyka a kultúry tento výskum vôbec umožnila. V Burgenlande prevzala výskum Veronika Plöckinger-Walenta. Zamerali sa na keramikárov, ktorí pracujú na hrnčiarskom kruhu. Ide o jeden z najstarších remeselníckych pracovných nástrojov ľudstva a vyžaduje veľa skúseností, kým sa na ňom vytočia nádoby. V dnešných časoch pracujú na kruhu najmä náležite vyučení remeselníci resp. živnostníci. Výroba sa predsa veľmi odlišuje od iných spôsobov dizajnu/stvárenia keramiky, ktoré aplikujú umelci či amatéri. Na základe výskumu na obidvoch stranách slovensko-rakúskej hranice môžeme na výstave prezentovať vyše 200 keramických predmetov z dovedna 30 dielní. Pätnásť keramikárov (remeselníkov, umeleckých remeselníkov a umelcov) z Bratislavského kraja a rovnaký počet z Burgenlandu malo od 11. marca do 19. augusta 2012 po prvýkrát možnosť spoločne vystaviť svoju tvorbu v priestoroch Rakúskeho národopisného múzea (Österreichisches Museum für Volkskunde). Výstava pod nemeckým názvom Mit dem Gefühl der Hände mala veľkú odozvu. Návštevníci, ktorých prehliadka inšpirovala, mali aj viacero možností sami vyskúšať šťastie za kruhom pod vedením odborníčov. 31. augusta 2012 sa otvára výstava v novom Múzeu slovenskej keramickej plastiky v Modre. Ide o súčasť nášho partnerského múzea, Slovenského národného múzea-Múzea Ľudovíta Štúra, ktorá bola tiež postavená v rámci projektu TRA-KER, za čo sme veľmi vďační a dúfame, že aj po skončení projektu bude hojne navštevovaná a bude vnášať do povedomia verejnosti obsiahle keramické dedičstvo.

Margot Schindler

Truhlica cechu stoobských
hrnčiarov z roku 1846,
slúži na úschovu historických
dokumentov.
Foto: Studio Prader, 2004

Keramika v Burgenlande kedysi a dnes

Veronika Plöckinger-Walenta

Dejiny hrnčiarstva v Burgenlande

Na celom území dnešného Burgenlandu, bývalého západného Uhorska, sa vďaka bohatým ložiskám kvalitnej hliny vyvinuli hrnčiarske dediny Stoob, Rotenturm, Jabing, Großpetersdorf, Pinkafeld, Neumarkt an der Raab a Königsdorf, Bernstein, Kobersdorf a Oberpetersdorf.¹ V poslednej z nich v 18. a 19. storočí pracovali najmä džbankári, ktorí vyrábali džbány z majoliky s maľovanými kvetinovými vzormi a figurálnymi zobrazeniami na bielom podklade. Pokračovali tak v tradícii habánov, ktorí sa začiatkom 17. storočia usadili aj na území dnešného Burgenlandu.² Moravskí novokrstenci sa usadili jednak na majetkoch Baťáňovcov – na okrajoch panstiev Güssing, Schlaining a Rechnitz, ale aj v panstvách Kobersdorf, Mattersburg a Kittsee.³

V súčasnosti sa hlina ťaží už iba v chotári obce Stoob a hrnčiarske výrobky sa vyrábajú predovšetkým v Stoobe a okolí. Hrnčiarstvo sa tu dokladuje od 17. storočia. Stoobski hrnčiari po stáročia vyrábali neglazované, baňaté nádoby na pitie, takzvané „Plutzer“ – džbány čepáky – a zeleno alebo hnedo glazovaný kuchynský riad.

Džbán čepák slúžil na prenos vody a pitie pri práci na poli, pretože vďaka teplu odoberanému odparujúcou sa tekutinou z nie celkom vodotesnej nádoby ostávala voda vo vnútri džbánu príjemne chladná. Typický stoobsky džbán čepák sa vyrábala z červenej hliny vytáčaním na hrnčiarskom kruhu. Zostal neglazovaný a pomocou kukučky ho zdobili bielymi pásmi a dekorom v tvare chlebových bochnikov, tzv. „Brotlaberl“⁴. Svoju pôvodnú funkciu zásobníka tekutiny už džbán čepák dávno stratil, v súčasnosti je však v Stoobe symbolom remeselnej zručnosti, siahajúcej hlboko do histórie, a nachádza široké uplatnenie v miestnych grafických dekoráciách a pomenovaniach, napr. Café Plitzerl.

Hrnčiari a ich rodiny sa organizovali v remeselníckych spolkoch, cechoch. Tie regulovali vzdelávanie, často aj počet členov, druh a kvalitu výrobkov, spôsob ich predaja, ale aj súkromný život príslušníkov cechu.

1 Amt der Burgenländischen Landesregierung [úrad burgenlandskej krajskej vlády] (vyd.): Arbeit und Wohnen um 1900. Die Sammlung Ludwig Toth zur Sachvolkskunde des Bezirkes Oberwart. [Práca a bývanie okolo 1900: Zbierka Ludwiga Totha k materiálnej kultúre okresu Oberwart]. (= Katalog Neue Folge, Bd 34). Eisenstadt: 1989, s. 29.

2 Hanak, Elfriede – Szepesi-Suda, Gertraude: Burgenland. Traditionelles Handwerk – Lebendige Volkskunst. [Burgenland : Tradičné remeslo – živé ľudové umenie]. Wien: 1978, s. 115.

3 Fassbinder-Brückler, Brigitte: „Brüderische“ Siedlungen, ihre Anlage und ihre Architektur [„Bratské“ sídliska, ich štruktúra a architektúra]. In: Täufer – Hutterer – Habaner. Geschichte, Siedlungen, Keramik in Südmähren, Westslowakei und Niederösterreich. [Novokrstenci – huteriti – habáni : Dejiny, sídliska, keramika na južnej Morave, na západnom Slovensku a v Dolnom Rakúsku]. (=Forschungen aus dem Stadtmuseum „Alte Hofmühle“ Hollabrunn, Sonderband). Horn – Wien: 2004, s. 80.

4 Tamtiež, s. 104ff.

5 Bünker, Johann Reinhard: Die Hafneröfen ist Stoob. [Kachľové pece v Stoobe]. In: Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft, Bd. 33, 1903, s. 329–335, tu s. 329; Riedl, Adalbert: Ein Beitrag zur Geschichte der Hafner im Bezirk Oberpullendorf. [Príspevok o dejinách peciarov v okrese Oberpullendorf]. In: Burgenländische Heimatblätter, 13.Jg. Heft 3 1951, s. 110–111.

Landesfachschule für Keramik und Ofenbau [Krajinská odborná škola pre keramikú a výstavbu pecí] v Stoobe.

Foto: Landesfachschule für Keramik und Ofenbau in Stoob; Foto: Katharina Richter-Kovarik

Okrem toho cech poskytoval svojim členom solidárnu ochranu – napríklad finančnú pomoc v čase choroby alebo zaopatrenie vdov a dcér zosnulých majstrov. Členovia si to však museli vykúpiť celoživotným podriadením sa prísnyim pravidlám a riadnym platením členských príspevkov.

Najstaršie známe cechové artikuly na území dnešného Burgenlandu pochádzajú z roku 1717 a ich autorom je Michael Esterházi. Po zrušení cechov v Uhorsku bolo v roku 1872 v Stoobe založené Živnostenské spoločenstvo hrnčiarov. Dodnes sa každý rok volí spomedzi majstrov nový cechmajster, ktorým môže byť pokojne aj žena. Jemu alebo jej je zverený výber členských príspevkov, cínová cechová holba z roku 1619 a cechová truhlica z roku 1846, obsahujúca historické dokumenty.⁵ Keramikári (keramikárky), ktorí žijú a podnikajú v Stoobe na základe živnostenského oprávnenia, sa automaticky stávajú členmi Stoobskeho hrnčiarskeho cechu.

Iné združenie keramikárov vzniklo iba prednedávnom, v roku 2001, pod názvom Keramikland Burgenland. Cieľom zväzu je predovšetkým propagácia imidžu keramikárskeho remesla a podpora záujmov burgenlandských keramikárov. V spolupráci s obcou Stoob iniciovali členovia združenia organizovanie každoročného hrnčiarskeho jarmoku, ktorý medzičasom prerástol do veľkej dedinskej slávnosti. V súčasnosti združenie nevyvíja takmer žiadnu aktivitu, plánuje sa však výstavba pece na drevo v areáli odbornej školy, ktorá má byť k dispozícii všetkým hrnčiarom.

Krajinská odborná škola pre keramikú a výstavbu kachľových pecí v Stoobe

Odbornú prípravu hrnčiarov v súčasnom Burgenlande zabezpečovala niekoľko rokov, od roku 1893 do roku 1905, popri jednotlivých cechových prevádzkach aj Hrnčiarska priemyselná škola v Stoobe. V roku 1956 vznikla v bývalej administratívnej budove esterháziovskej fabriky na výrobu keramiky päť rokov po jej zatvorení Krajinská odborná škola pre keramikú, hrnčiarstvo a výstavbu kachľových pecí, ktorú navštevovali iba traja žiaci. Pod vedením prvej riaditeľky Anny Jastrínskej bol už rok nato zriadený internát a v roku 1963 otvorená nová budova školy. V nasledujúcich rokoch sa škola ďalej rozširovala a vznikali ďalšie dielne.

Vzdelávanie žiakov, ktorí do Stoobu prichádzajú predovšetkým z Burgenlandu, ale aj z ostatných spolkových krajín, zahŕňa okrem remeselných a umeleckých odborov aj všeobecno-vzdelávacie predmety a predmety formujúce osobnosť.

„Stredobodom záujmu sú žiačky a žiaci s talentom a kreativitou. Našou úlohou je poskytovať im podnety, vzdelanie, know-how, rozvíjať

*prírodzené vlohy, sprostredkovať teoretické vedomosti a remeselné zručnosti.*⁶

Počas štvorročného štúdia na tejto odbornej škole sa žiaci naučia techniky a remeselné zručnosti v oblasti výroby keramiky, dláždenia a obkladania a výstavby kachľových pecí. Svoju hlavnú kompetenciu vidí škola v inovatívnych ponukách vzdelávania v oblasti dizajnu, výstavby kachľových pecí a keramiky a snahe neustále držať krok s najnovším stavom techniky. Osobitný dôraz pritom kladie na vyváženosť teoretickej a praktickej odbornej prípravy. Praktický výcvik prebieha v jedenástich oddeleniach dielni: sieťotlač, priemyselná výroba, spracovanie surovín, vedenie výpalu, laboratórium, dekorácia, sadrovňa, obkladanie, výstavba kachľových pecí, točenie na kruhu a modelovanie. Teoretické aj praktické vyučovanie prebieha v predmetoch chémia, náuka o slohu, technické kreslenie a náčrt, technológia a spaľovacia a vykurovacia technika.

Absolventi Krajinskej odbornej školy v Stoobe získajú záverečnou skúškou odbornú kvalifikáciu tovariša podľa živnostenského poriadku v odboroch hrnčiar, keramikár, dláždič a obkladač, oprávnenie na vykonanie majstrovskej skúšky v uvedených profesiách a prístup k maturitnej skúške, možnosť pokračovať v štúdiu na umeleckých akadémiách a absolvovať nadstavbové štúdium na tej istej škole.

Toto štvorsestrálne nadstavbové štúdium techniky výstavby pecí, ktoré je určené aj pre žiakov bez predchádzajúceho keramikárskeho vzdelania, sprostredkováva predovšetkým vedomosti z oblasti výroby a dizajnu keramiky a výstavby kachľových pecí, ale aj z oblasti marketingu a komunikácie. Ukončenie nadstavbového štúdia maturitnou skúškou umožňuje absolventom pokračovať v štúdiu na univerzitách, akadémiách a odborných vysokých školách a poskytuje im oprávnenie podľa živnostenského poriadku (GWO, BGBL: č.194/1994), oprávnenia platné v rámci Európskej únie a oprávnenie podľa zákona o používaní titulu inžinier, to znamená, že absolventi trojročnej odbornej praxe smú používať titul inžinier.⁷

Hoci odklon od klasického hrnčiarstva, ktoré sa už nevyskytuje ani v názve školy, resp. súčasné zameranie školy na výstavbu kachľových pecí niektorí keramikári kritizujú, často je považovaný za správnu, resp. jedinú možnú cestu, ako pripraviť mladých ľudí na keramikárske profesie, nakoľko prevažná väčšina z nich nájde uplatnenie v oblastiach výstavby kachľových pecí a obkladania (a nie v klasickej výrobe riadu či dokonca v oblasti umeleckej keramiky).

6 Waranits, Maria: 50 Jahre Landesfachschule Stob: Tradition und Moderne – Design oder Nicht-Sein. [50 rokov Krajinskej odbornej školy v Stoobe :Tradícia a moderna – dizajn alebo neexistencia]. In: dok.stoob. 50 Jahre Landesfachschule für Keramik und Ofenbau, Stoob. Stoob : Eigenverlag, 2006, s. 18.
7 Tamtiež a www.keramikfachschule.at.

Žiaci a žiačky pri výstavbe pecí v odbornej škole.

Foto: Landesfachschule für Keramik und Ofenbau in Stoob

8 Payer, Johann: Ein Beitrag zur Geschichte des Hafnerhandwerks in Stoob. [Príspevok k dejinám peciarstva v Stoobe]. In: Marktgemeinde Stoob (vyd.): 750 Jahre Stoob 1229–1979. Festschrift anlässlich des 750-Jahr-Jubiläums und der Erhebung zur Marktgemeinde 1. bis 27. Mai 1979. [Zborník k 750. výročiu a povýšeniu k obce s trhovým právom 1.–27. maj 1979]. Stoob o.J. [1979], s. 128–149; Gürtler, Wolfgang: Von der bäuerlichen Töpferei zur „Industriekeramik“. [Od vidieckeho hrnčiarstva k „priemyselnej keramike“]. Seminararbeit Univ. Wien 1973/74.

9 www.burgenlandkultur/kuenstler/

10 www.telefonbuch.at

Veronika Plöckinger-Walenta pri rozhovore s Petrou Lindenbauerovou.

Foto: Arbo Walenta

Veronika Plöckinger-Walenta pri rozhovore s Güntherom Hoffmannom v jeho predajni.

Foto: Arbo Walenta

Premeny v keramike

Po prvej svetovej vojne vyrábali stoobskí hrnčiarri aj keramické nádoby na zber živice alebo kvetináče. Od začiatku 20. storočia, predovšetkým však po druhej svetovej vojne, začali hlinu pri výrobe jednoduchých nádob na varenie, jedlo a pitie vytláčať iné materiály a hrnčiarri boli nútení hľadať nové výrobky. V dôsledku klesajúceho odbytu tradičného riadu sa burgenlandskí hrnčiarri po druhej svetovej vojne začali na podnet keramikárky a maliarky Katje Karnitschnigg-Schalkovej venovať aj tradičnej habánskej technike a vytvorili dekoráciu pozostávajúcu z maľovaných kvetov (skupín) na bielom podklade.⁸ Táto okolo 50 rokov vyrábaná a ponúkaná ozdoba, resp. ručne vyrábaný riad, však už v 21. storočí celkovo nezodpovedá vkusu a potrebám spotrebiteľov.

Súčasná keramika v Burgenlande – analýza terénneho výskumu

Cieľom následného terénneho výskumu bolo zistiť, ako sa súčasným keramikárom v Burgenlande napriek opísaným podmienkam darí užiť výrobkami vlastných rúk, teda aké výrobky vyrábajú, pre aký okruh zákazníkov a kde sa nachádzajú ich odbytové trhy.

Údaje o keramikároch pôsobiacich v Burgenlande boli na jednej strane prevzaté z výsledkov výskumného projektu financovaného z prostriedkov EÚ Keramik⁹ – typy – regióny – múzeá, ktorý sa začal v roku 2003 v Etnografickom múzeu Schloss Kittsee. Ďalšia rešerš prebehla prostredníctvom databázy umelcov na stránke Spolkovej krajiny Burgenland,⁹ elektronického telefónneho zoznamu¹⁰ a odporúčaní opýtaných keramikárov, pričom si však nerobíme nárok na úplnosť.

Spôsoby odbornej prípravy a sebaopínanie

Po nadviazaní opakovaného písomného a telefonického kontaktu sa vykryštalizovala skupina 15 keramikárov, ktorí pracujú výlučne alebo prevažne na hrnčiarskom kruhu a ktorí sa nachádzajú v tomto výstavnom katalógu. Je medzi nimi osem žien a sedem mužov, z ktorých takmer všetci pracujú v hlavnom povolaní ako keramikári na živnosť. Jedenásť keramikárov získalo vzdelanie na Krajskej odbornej škole pre keramiku a výstavbu kachľových pecí v Stoobe – dvaja z nich však školu nedokončili a prestúpili na Strednú školu umenia a dizajnu do Grazu – traja sa vyučili vo vtedy ešte existujúcich veľkých stoobských keramických prevádzkach a jedna keramikárka sa naučila točenie na kruhu od svojho partnera, absolventa keramickej odbornej školy. Všetci respondenti už v detstve prejavili istý talent na kreslenie, maľovanie alebo dokonca formovanie hliny a pre toto vzdelanie a povolanie sa rozhodli úplne vedome. Všetci pova-

Žijú tento spôsob živobytia nielen za svoje povolanie, ale aj poslanie, ktoré im prináša veľa radosti. Zastúpení keramikári sú veľmi hrdí na to, že vykonávajú (umelecké) remeslo a sami seba považujú predovšetkým za remeselníkov.

Materiál

Vzhľadom na výskyt ložísk hlíny, geografickú blízkosť k miestu ťažby v Stooobe a vzdelanie získané na mieste, ale aj vďaka vynikajúcej kvalite stooobskej hlíny pracujú takmer všetci hrnčiari prevažne s touto hlinou, pričom na vytáčanie na hrnčiarskom kruhu sa lepšie hodí modrá stooobska hlina: „Pretože je taká skvelá, dá sa z nej tak dobre vytáčať, pretože je taká masná, taká tvárna; je skutočne geniálna.“¹¹ Väčšina hrnčiarov používa na niektoré výrobky aj po výpale svetlú hlinu z Westerwaldu v Nemecku, resp. vo výnimočných prípadoch aj raku hlinu.

Výrobky

Burgenlandskí keramikári si týmto „geniálnym“ materiálom, stooobskou hlinou, zarábajú na živobytie odlišným spôsobom. Väčšina sa výrobkami úplne podriaďuje aktuálnym želaniam zákazníkov a špecializuje sa takmer výlučne na domácu – a predovšetkým záhradnú – dekoratívnu keramiku. Domáca a záhradná keramika zahŕňa širokú paletu výrobkov, siahajúcu od dekoratívnych veží, svietnikov a lampášov rozličných tvarov, napr. gule alebo kužele, figúrok zvierat – pričom najobľúbenejšie sú sovy a mačky – cez aromatické lampy, ktoré sa po prvej módnjej vlne a následnom útlme opäť tešia obľube, až po tabuľky na domy v najrozličnejších prevedeniach.

S výnimkou špeciálnej dekorácie s „burgenlandskými domčekmi“ či veľkými kvetmi už väčšina z týchto výrobkov nie je pomalovaná kvetmi alebo inými vzormi, ale len jednofarebne glazovaná. Predovšetkým červená glazúra s farebnými efektmi rozličných odtieňov je v súčasnosti mimoriadne obľúbená.

Keďže trh pre veľké jedálenské a kávové servisy s majolikovou výzdobou sa po zjednotení Nemecka v priebehu jedného až dvoch rokov úplne zrútil, vyrábajú keramikári relatívne málo úžitkového riadu. A ak áno, tento riad sa väčšinou kupuje ako doplnok k tradične dekorovaným servisom, kúpeným pred rokmi, alebo ako samostatné kusy s individuálnym stvárnením (napr. krstnými menami či sieťotlačou) ako darček. Jeden jediný podnik, najstarší v Stooobe, ešte vyrába veľké jedálenské súpravy s tradičnými i novo navrhnutými dekoráciami. Tradičný džbán čepák sa v historickej, teda netesnej podobe už takmer nevyrába. Len v niektorých dedinách s prameňmi prírodnej minerálnej vody si podaktorí ľudia nosia

kyselku ešte v čepáku. Inak sa táto nádoba vypaľuje v porovnaní s minulosťou pri vyššej teplote, aby získala tesnosť. Predáva sa aj v glazovanej podobe a väčšinou sa používa ako fľaša na pálenku.

Jednotliví keramikári sa vedome úplne odkláňajú od záhradnej keramiky a tradičného riadu a vytvárajú moderné súpravy riadu – napospol jednofarebne glazované, v sýtych farbách alebo pastelových tónoch a prispôsobené zmeneným zvyklostiam pri varení a stravovaní. Jednotlivé formy riadu možno už samy osebe považovať za umelecké diela. Využitím remeselnej zručnosti vytvorili mnohí keramikári aj voľné objekty, ktoré možno pokojne zaradiť do oblasti umenia.

Zákazníci a trhy

Väčšina keramikárov prevádzkuje svoje dielne a aj predajne priamo vo alebo pri svojich rodinných domoch. Tovar však predávajú aj na remeselných, veľkonočných a vianočných trhoch v okruhu približne 120 km, teda v Burgenlande, Dolnom Rakúsku, Štajersku a vo Viedni. Ich zákazníkmi sú jednak náhodní, ale aj verní zákazníci z celého Rakúska. Rakúski a nemeckí kúpeľní hostia a návštevníci Neziderského jazera patria tiež k zákazníkom, ktorí si veľmi cenia ručnú prácu a za kvalitné výrobky sú ochotní zaplatiť aj vyššiu sumu. Smutné je, že predovšetkým v strednom Burgenlande, ktorý je známy aj vynikajúcimi červenými vínami, nahradili kedysi typický darček z keramiky jednou alebo viacerými fľašami vína. Na druhej strane neprejavujú vinohradníci a kupujúci vína v súčasnosti záujem o príslušenstvo a vybavenie z keramiky, nakoľko v kurze je „triezve“ prevedenie a príslušenstvo zo skla a kovu.

Z druhej strany hrnčiarskeho kruhu

Na tomto mieste chceme stručne predstaviť niektoré podniky a keramikárov, ktorí s hrnčiarskym kruhom pracujú síce minimálne alebo vôbec, ale používajú iné techniky, resp. sa vybrali úplne iným, nemenej vzrušujúcim smerom, a tak obohacujú keramickú tvorbu v Burgenlande.

Základom pre všetkých, ktorí – akýmkoľvek spôsobom – pracujú s hlinou, je samotný materiál. Ako už bolo spomenuté, v Stooobe sa už niekoľko storočí ťaží červená a modrá hlina. Ťažbu, ktorú kedysi hrnčiari vykonávali sami ručne, v súčasnosti zabezpečuje firma Wienerberger AG. Jednu časť stoobskejších ložísk získala v roku 1973 spoločnosť Österreichische Steinzeug Gesellschaft m.b.H., druhú časť kúpila v decembri 1974 spoločnosť Wienerberger Baustoffindustrie AG. Obe spoločnosti sa neskôr zlúčili a vznikla Wienerberger AG. Ešte predtým odkúpila istá firma zo Scheiblingkirchenu od roľníkov súkromné pozemky s ložiskami hlíny.

Ďalšie spracovanie hliny prebieha v stoobskej firme Friedl-Graf pod vedením Klausa Grafa. Cisárovná Mária Terézia vydala dekrét, ktorým stoobským hrnčiarom udelila „večné ťažobné právo“ na území obce Stoob pre vlastnú potrebu. Samostatná ťažba a úprava hliny by však bola pre hrnčiarov príliš náročná a drahá. Firma Friedl-Graf nakupuje od Wienerberger hlinu v objeme 50–60 ton za rok, spracováva ju a predáva predovšetkým rakúskym keramikárom, menej do Nemecka, Lichtenštajnska a Švajčiarska. Okrem úpravy hliny sa firma venuje aj výrobe keramických výrobkov na zákazku, napr. zariadení pre termálne kúpaliská.

Stoobsky keramický podnik Keramo-Graf pod vedením Christopa Grafa, absolventa keramickej odbornej školy, vyrába od roku 1987 reprodukcie historických objektov, napr. dravé vtáky, obrie mušle a iné predmety pre budovu Akadémie výtvarných umení vo Viedni, tehly pre Hernalský cintorín vo Viedni alebo rímsy pre zámok Hernstein, ležiaci južne od Viedne. Reprodukcie sa úmyselne zhotovujú nerovné a v rozličných farebných tónovaniach, aby predmety pôsobili starým dojmom. Slúžia na reštaurovanie, resp. renováciu historických budov. Uvedené práce prebiehajú v spolupráci s burgenlandskými keramikármi, napr. Saschom Eselböckom, ktorý vyučuje aj na keramickej odbornej škole v Stoobe, Vysokej škole úžitkového umenia a na jednej škole v Eisenstadte a pracuje ako umelecký keramikár v slobodnom povolaní, a Katrin Kornfeindovou. Ďalšou oblasťou činnosti firmy Keramo-Graf je keramické stvárnenie diel umelcov, napr. Hermanna Baucha v regióne Weinviertel a Arika Brauera.

Spomedzi umeleckých keramikárov žijúcich a pôsobiacich v Burgenlande bližšie predstavujeme Annemarie Hollweck zo Stoobu, Heinza Lackingera z Breitenbrunn a Seppa Treibera z Rustu. Annemarie Hollweck, do roku 2003 vedúca oddelenia dekorácií a konštrukčného kreslenia na keramickej odbornej škole v Stoobe, sa zaoberá experimentálnou keramikou a zhotovuje okrem iného obrazy z terakoty na hlinených tabuliach. Heinz Lackinger sa od roku 1989 venuje výlučne tvorbe prehistorického keramického umenia. Jeho ručne vytvárané nádoby, pre ktoré si sám hľadá hlinu, vyhladzuje a leští kameňmi a vypaľuje na ohni z dreva vo voľnom ohnisku pri teplote 700°C.

Sepp Treiber, absolvent Vysokej školy úžitkového umenia, zhotovuje reliéfy a samostatné hlinené sochy. Okrem toho v Burgenlande žijú a pracujú viacerí amatérski keramikári, ktorí pracujú s pláťmi a modelujú či ponúkajú keramické kurzy, a tiež 46 peciarov/kachliarov a 75 dláždičov a obkladačov.¹²

12 Správa krajského burgenlandského cechu peciarov, dláždičov, obkladačov a keramikárov z 13. februára 2012.

Klaus Graf.
Firma Friedl-Graf.
Foto: Arbo Walenta

Christoph Graf.
Firma Keramo-Graf.
Foto: Arbo Walenta

Vhodný doplnok k profesionálnym keramickým podnikom predstavujú záujmové keramické kurzy pre laikov, ktoré ponúkajú manželia Thumbergerovci zo Stoobu. Kurzy sa vyvinuli z jedného letného kurzu, ktorý manželia organizovali pre študentov, ktorých neprijali na keramickú odbornú školu. V rokoch 1980/81 vybudovali Thumbergerovci dielňu, v ktorej v súčasnosti od marca do novembra ponúkajú kurzy pre amatérskych keramikárov, dovolenkárov a školské triedy. Ťažiskom kurzov je točenie na hrnčiarskom kruhu, na čo majú k dispozícii dovedna 16 kruhov. Thumbergerovci spočiatku nemali žiadne keramikárske vzdelanie. Od roku 1993 zabezpečuje odbornú starostlivosť o kurzy ich najstarší syn, absolvent keramickej odbornej školy. Tradičná hrnčiarska dedina Stoob tak ponúka aj zainteresovaným laikom možnosť pracovať s takým vzrušujúcim materiálom, akým je hlina, a s citom v rukách ho pretvárať.

Kurzy pre amatérov v dielni Thumberger.
Na obrázku: Edith Thumberger.
Foto: Arbo Walenta

Ceramics in Burgenland – Then and Now

The area that is now Burgenland (formerly Western Hungary) has a long history of working with the plentiful clay supplies. Oberpetersdorf was well known in the 18th and 19th centuries for Majolica jugs in the 'Haban' tradition brought by Anabaptists in the early 17th century.

In Stoob both red and blue clay are still dug, and most pottery produced in Burgenland today is made in this area. The 'Plutzer' jugs made here since the 17th century have become the town's symbol.

The potters were organized in guilds. In 1872, after guilds were closed down in Hungary, the potters' cooperative 'Gewerbe-Genossenschaft der Töpfer' in Stoob was founded. 'Keramikland Burgenland' was founded in 2001. Both organizations continue to represent the ceramic craftspeople in the area.

A ceramics school in Stoob existed from 1893–1905. Since 1956 the current school has trained students from Burgenland and other parts of Austria in the ceramic crafts: primarily tile laying, and the construction of tile stoves. Graduates of the school can go on to become Masters of their craft, or study at art academies. There is also an advanced programme that can lead to studies at the university, and gives the right to the title of Engineer after three years of practical experience.

Since WWI and especially since WWII various attempts have been made to find products that will sell because other materials are used for the production of dishes and traditional pottery is no longer in fashion.

Modern Ceramics in Burgenland – A Study

The aim of this study was to discover how those working in ceramics are able to continue to support themselves by their craft. What do they produce? Who buys it? Where do they sell it?

The 15 craftsmen and women represented in this catalogue all work as independent craftspeople, doing all or most of their work on the potter's wheel. Many attended the ceramics school in Stoob. They have all expressed themselves artistically since childhood, and are proud to be working in this craft. Most of their work is done in the Stoob clay. It is not only easily available to them, but is also very good to work with. However most of them make a few items from the German Westerwald clay, some also use raku clay.

Most of the products being made today are decorative items for house and garden: candle holders, animal figures (owls, cats), and house signs. The most common glaze is in tones of red. Very few sets of dishes are being produced today. The traditional permeable Plutzer is no longer being made. Most of the products are sold either directly at the workshop or at markets nearby (up to 120 km). Tourists are often glad to spend a bit more for good quality items.

Beyond the wheel

Other workshops in the area have found other ways to make a living from ceramics work. Friedl-Graf buys clay dug commercially, and prepares it for selling on to craftspeople both in Austria and abroad. Keramo-Graf makes reproductions for historical buildings that are being renovated, and also carry out special designs for artists, eg. Arik Brauer. There are also, of course several businesses that build ceramic tile ovens and lay tiles for walls and floors. There are also many amateur ceramic workers.

The Thumberger family has set up a workshop where they offer classes to those who would like to join these hobbyists or increase their skills. Stoob thus offers everyone a chance to work the clay with their own hands.

MarthaJeanne Barton

Hrnčiar a džbankári

Claudia Peschel-Wacha
Katharina Richter-Kovarik

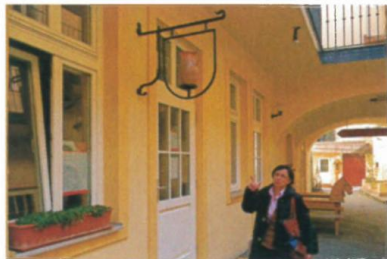
Súčasní umeleckí keramikári¹ v Bratislavskom kraji

Výskum súčasného hrnčiarstva v Bratislavskom kraji sa opiera o poznatky získané v rámci projektu Keramika³ – pálená idyla, Typy/Regióny/Múzeá, ktorý z prostriedkov podporného fondu EÚ Kultúra 2000 realizovali v rokoch 2004 a 2005 strediská keramickej výroby v Stooobe (Rakúsko), Magyarszombatfy (Maďarsko) a Modre (Slovensko). V modranskej keramickej výrobni *Slovenská ľudová majolika* v tom čase ešte pracovalo okolo 60 zamestnancov, z toho päť v hrnčiarskej a viac ako 20 v maliarskej dielni. Počas práce na projekte Keramika³ – pálená idyla sme našli malé súkromné výrobné bývalých absolventov učňovskej keramickej školy v Modre, resp. bývalých odborných pracovníkov tamojšej džbankárskej a maliarskej dielne. Čiastočne sa osamostatnili už v 80-tych rokoch 20. storočia či krátko po zmene politického režimu, teda v čase najväčšieho rozmachu vtedajšieho výrobného družstva, keď v jeho rozľahlých halách vyrábalo majoliku – prevažne nádoby – viac než 300 zamestnancov. Predmetom nášho výskumu boli okrem modranských dielní aj ďalšie výrobné pôsobiace v celom Bratislavskom kraji.

Prípravné rešerše

Východiskovým dokumentom štúdie bol zoznam potenciálnych kontaktných osôb, ktorý pre projekt poskytlo Slovenské národné múzeum-Múzeum Ľudovíta Štúra v Modre ako partnerská inštitúcia v rámci prebiehajúceho projektu TRA-KER. Databáza adries keramikárov z Bratislavského regiónu vznikla ešte v roku 2009 za účelom možnej spolupráce na festivale *Slávnosť hlíny*. Podujatie, ktorého témou je hlina, pozostáva z odborného seminára, keramickej výstavy, keramickeho jarmoku a pestrého sprievodného programu. Od roku 2009 sa festival v Modre koná pravidelne vždy v prvý septembrový víkend. Cennú pomoc a podporu nám poskytla aj lektorka keramiky a kurátorka viacerých výstav² o súčasných keramikároch Mgr. Eva Ševčíková z Malokarpatského múzea v Pezinku. Osobitnú pozornosť pritom zamerala na džbankárov, ktorí sa venujú výrobe fajansy a majoliky s bielou ciničito-olovnatou glazúrou.

¹ V záujme lepšej čitateľnosti sú v tomto príspevku tvary plurálu použité väčšinou v mužskom rode.
² Jedna z výstav sa napr. nazývala *Majstri majoliky dnes – Súčasná džbankárska produkcia zo západného Slovenska* a konala sa od 2. júna do 12. septembra 2009 v Galérii ULUV v Bratislave.
<http://www.uluv.sk/sk/web/kam-v-uluve/galerie-uluv/galeria-uluv-bratislava/vystavy-v-galerii-uluv-2009/majstri-majoliky-dnes> (naposledy zobrazené 16. 2. 2012)

Claudia Peschel-Wacha pred
hrnčiarskou dielňou vo dvore
ÚLUVu v Bratislave.

Foto: K. Richter-Kovarik

ÚLUV – ústredie ľudovej umeleckej výroby

Dôležitým partnerom projektu bol ÚLUV v Bratislave. Inštitúcia existuje od roku 1945, spočiatku so sídlom v Prahe a pobočkou v Bratislave. Samostatná slovenská organizácia ÚLUV vznikla až v roku 1954.

Cenné rady a informácie sme získali od odborníčky na keramiky Dr. Evy Kramplovej, ktorá v ÚLUVe pôsobí od roku 1972. Osobne pozná takmer každého keramikára na Slovensku. V období socializmu nebolo vôbec jednoduché pracovať v slobodnom povolání. Kontrolovali každého, kto ostal doma a nechodil do zamestnania. V občianskom preukaze mal každý občan Československa uvedeného aj zamestnávateľa. Ak chceli umeleckí remeselníci vyrábať pre ÚLUV podľa zadaných požiadaviek, dostali takzvanú ÚLUV kartu, ktorá platila ako potvrdenie o samostatnej zárobkovej činnosti a umožňovala keramikárom slobodne pracovať vo vlastnej dielni. Dve tretiny keramikárov, ktorí sa zúčastnili na interview v rámci tejto štúdie, pracovali samostatne pre ÚLUV už v období socializmu. Všetci ostatní hľadali nejaké formy kontaktu a možnosti odbytu prostredníctvom tejto inštitúcie aj po revolúcii. Digitálna galéria ÚLUVu obsahuje množstvo keramikárov, ktorí pre Ústredie ľudovej umeleckej výroby pracovali v minulosti alebo pracujú naďalej. Podaktorí z nich mali titul majster ľudovej umeleckej výroby. Na stránke ÚLUVu³ nájdeme ich životopisy vrátane fotografií výrobkov. Od júna 1999 funguje v rozľahlom vnútornom dvore centrály ÚLUVu na Obchodnej ulici v Bratislave takzvaný Dvor remesiel. Nachádza sa v ňom aj keramická dielňa, v ktorej sa pravidelne konajú keramické kurzy pre deti i dospelých.

Kritériá výberu

S podporou partnerského múzea v Modre sme v ďalšom kroku telefonicke kontaktovali a následne v rámci viacerých výskumných pobytov, ktoré dovedna predstavovali 20 dní, v období od marca 2011 do januára 2012 osobne navštívili do úvahy prichádzajúce osoby zo západného Slovenska. Okrem hlavného mesta Bratislavy sme navštívili Bernolákovo, Dunajskú Lužnú, Limbach, Modru, Pezinok, Šenkvice a tri obce na Záhorí: Zohor, Záhoriskú Bystricu a Pernek.

U nasledujúcich keramikárov nebolo spočiatku jasné, či skutočne spĺňajú kritériá pre zaradenie do projektu, teda či disponujú dielňou, v ktorej ručne točenie aktuálne zohráva prioritnú rolu. Hoci sme ich navštívili a uskutočnili s nimi rozhovory, do štúdie sme ich napokon nezahrnuli. Išlo o peziňskú dielňu Márie Hanuskovej a jej manžela Oskára Hanuska. Mária

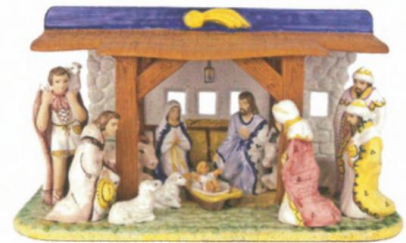
sa vyučila v modranskej majolike a prednostne sa venuje modelovaniu figurálnych plastiek, pre ktoré Oskár zhotovuje podstavce alebo formy. Ich spoločná tvorba bola od 27. 11. 2011 do 12. 2. 2012 prezentovaná v Rakúskom národopisnom múzeu na výstave Betlehemy – keramické jasičky zo Slovenska.

Ďalším kritériom pre zaradenie do výskumu bola požiadavka, aby keramikári svoje diela samostatne točili na hrnčiarskom kruhu, glazovali, resp. maľovali. V dielni Zlatice Ďureje z Modry sa však zistilo, že ako autodidakt sa venuje prevažne vytváraniu návrhov a jej zamestnanci či členovia rodiny výrobky točia, resp. maľujú. Vo svojej dielni ponúka keramické kurzy aj s možnosťou prenocovania. Podobne to funguje aj u Renáty Hermysovej z Pezinka. Ako bývalá zamestnankyňa Slovenskej ľudovej majoliky založila v roku 1990 vlastnú keramickú výrobu s rozlohou 350m² a s názvom *Slovenská ľudová majolika R.* V súčasnosti v nej pracuje osem zamestnancov. Majiteľka väčšinou dodáva návrhy a má na starosti manažment a marketing.

Niektoré dielne sa už niekoľko rokov takmer nepoužívajú, pretože vyučení hrnčiari, ktorí v nich pracovali, boli z finančných dôvodov nútení nájsť si iné zamestnanie. To je aj prípad Karola Alföldiho z Pezinka, ktorý od roku 2005 sedí za hrnčiarskym kruhom už iba príležitostne a vyrába drobné suveníry, ktoré dáva maľovať maliarkam keramiky, napr. Kláre Matiašovskej. Ani vynikajúci maliar keramiky Juraj Hanulík už nepracuje vo vlastnej dielni, ale niekoľko rokov vedie výrobu *Slovenská ľudová majolika* v Modre. Popritom mu na jeho malú dielničku už nezostáva čas. Michal Petráš, znamenitý maliar keramiky, je už na dôchodku. Jeho syn v súčasnosti pracuje v Majolike ako jediný džbankár za kruhom. Medzi maliarky a maliarov keramiky, s ktorými sme robili rozhovory, patria aj Daniela Jakubcová a Igor Mesík. Nádoby si objednávajú u hrnčiarov a sami ich maľujú a predávajú. Do štúdie boli zahrnutí džbankári, ktorí vo svojich dielnach pracujú spolu s profesionálnou maliarkou keramiky, napríklad Ján Pečuk s manželkou Annou alebo Peter Lužák s Tatianou Homolayovou.

V „teréne“

Na základe 18 návštev v dielnach, 21 osobných rozhovorov a viac ako 40 krátkych telefonických interview sa napokon vykryštalizovala skupina 15 hrnčiarov resp. džbankárov, ktorí spĺňali uvedené kritériá. Predmetom štúdie boli ich životopisy, cesty k dosiahnutiu vzdelania, používané materiály,

Mária Hanusková a Oskár Hanusek (*1964 a *1962).
Betlehem.

Foto: Christa Knott

Rozhovor s Jurajom Hanulíkom v Slovenskej ľudovej majolike dňa 22.7.2011.

Zľava doprava:
Katharina Richter-Kovarik, Juraj Hanulík, Claudia Peschel-Wacha a Viera Jančovičová, riaditeľka SNM-Múzea Ľudovíta Štúra v Modre.

Foto: Beáta Mihalkovičová

4 Bednárík, Rudolf: Slowakische Volkskultur (Slovenská ľudová kultúra). Bratislava: 1943, s. 207. Irena Pišutová uvádza v diele Fayencen, Bratislava, 1981 aj obec Košolná, ktorá sa u Bednáríka objavuje až v neskoršej súvislosti s obcami Brodské, Častá, Hlohovec, Kúty, Skaica atď., v ktorých miestni habáni pomerne skoro splynuli so slovenským obyvateľstvom.

5 Radványi, Diána – Réti, László: Ceramic Art of the Habans. Budapest: Novella Könyvkiadó, 2011, 391 s., bohatý farebný obrazový materiál. Katalóg obsahuje viac ako 30 objektov z keramickej zbierky Rakúskeho národopisného múzea, medzi nimi aj ranú fajansu, výnimočné kusy, ktoré vznikli na habánskych dvoroch.

metódy práce, spektrum tvarov a odbytové cesty. Záznamy z rozhovorov sa robili formou digitálnych zvukových nahrávok s následným prepisom a prekladom. Súčasťou bola fotodokumentácia a poznámky, zapísané v priebehu interview tlmočených zo slovenčiny. Všetkých respondentov sme požiadali, aby svoje diela prezentovali na výstave s názvom S citom v rukách.

Pri výbere keramických diel na výstavu sa kládol dôraz na jedinečnosť a osobitosť výrobkov jednotlivých keramikárov. Diela mali charakterizovať tvorbu daných remeselníkov a odzrkadľovať ich individuálny štýl. Návštevníci výstavy môžu na základe tohto výberu zistiť, akou rozmanitosťou a tendenciami sa vyznačuje súčasná keramická výroba zhotovená na kruhu na západnom Slovensku.

Skôr, ako prejdeme k podrobnému vyhodnoteniu výsledkov terénneho výskumu, krátko nahliadnime do minulosti.

História

Výroba keramiky na západnom Slovensku sa hrdí dlhoročnou tradíciou a tvorí súčasť kultúrneho dedičstva aj v novodobých dejinách slovenského národa. Po stáročia predstavovala hlina nenahraditeľnú surovinu na výrobu nádob na varenie, vykurovacích zariadení, riadu na podávanie a uchovávanie potravín a predmetov reprezentácie a špásovnej kultúry (napr. špásovné nádoby). Výroba keramiky predstavovala dôležitú zložku hospodárskeho života a jej špeciálne prejavy sa stali neoddeliteľnou súčasťou kultúrnej identity celého regiónu.

Na západnom Slovensku rozlišujeme hrnčiarov, ktorí vyrábali nádoby z hlíny pochádzajúcej z miestnych nálezísk, takzvané keramické výrobky, a džbankárov, zhotovujúcich jemné, svetlo glazované a pomaľované predmety, takzvanú fajansu. Techniku výroby fajansy priniesli v 16. storočí na územie dnešného Slovenska anabaptisti, prívrženci reformného kresťanského náboženského hnutia. Dielne ich potomkov, habánov, existovali napríklad v obciach Sobotište, Veľké Leváre, Dechtice a Dobrá Voda.⁴ Špeciálne dekorácie a tvary habánskej keramiky vychádzali z renesančnej ornamentiky.⁵ Len postupne do nej prenikali barokové prvky a v priebehu nasledujúcich storočí fajansa anabaptistov splynula s výrobkami z dielní domácich remeselníkov. Výsledkom tohto procesu nazývaného slovakizácia bola takzvaná *ľudová majolika*. Niektorí džbankári zo spomínaných obcí sa koncom 18. storočia usadili aj v Modre. Mestečko obklopené vinicami a vzdialené 28 km severovýchodne od Bratislavy sa ešte aj dnes považuje za keramické **centrum** Slovenska s bohatou tradíciou spracovania

hliny. V 15. storočí sa hrnčiari začali združovať do remeselníckych spolkov, takzvaných cechov. Prvý hrnčiarsky cech na území dnešného Slovenska vznikol v Bardejove už v roku 1475.⁶ Hrnčiari zo skúmaného regiónu okolo Bratislavy boli organizovaní vo svojom cechu od 17. storočia. Pomocou tohto nástroja regulovali remeselníci počet výrobcov v určitom regióne a tým aj konkurenciu medzi sebou. Mali vplyv na sortiment výrobkov a mohli kontrolovať ich kvalitu. Z modranského hrnčiarskeho cechu sa zachovali dve listiny. Jedna z roku 1636 v nemeckom jazyku, druhá z roku 1642 v slovenskom jazyku.⁷ Výrobcom predpisovali dokonca sortiment a druhy dekorácií, ktoré majú používať. Hrnčiari získavali hlinu z nálezísk neďaleko Modry, napríklad z územia Vlčí jarok ležiacom východne od obce Vištuk, resp. z oblasti nazývanej Dráhy.⁸

V 19. storočí sa tradičná fajansa stala dekoratívnym predmetom slovenského ľudového umenia. Hlinu ako najdôležitejšiu surovinu na výrobu nádob a riadu začali v tomto období nahrádzať nové materiály.

V 2. polovici 19. storočia konkurencia v podobe priemyselne vyrábaných tovarov a iných materiálov (napr. emailu) spôsobila pokles používania hlíny. Po rozpade cechov v Rakúsko-Uhorsku v roku 1872 sa prudko znížil aj počet hrnčiarskych dielní v Bratislavskej župe. „Zatiaľ čo v roku 1878 tu pôsobilo 100 hrnčiarov, v roku 1891 štatistiky uvádzajú už iba 58“.⁹

Oživenie remesla prostredníctvom vzdelávania

S cieľom oživenia keramikého remesla bolo v roku 1883 v Modre zriadené Keramické priemyselné učilište (*Agyagipari Tanműhely*), z ktorého neskôr vznikla súčasná keramická výrobňa Slovenská ľudová majolika. Učilište bolo v roku 1889 z dôvodu neznámych príčin zrušené¹⁰ a v jeho priestoroch začala fungovať keramická manufaktúra pod vedením Jozefa Mičku. Systematická odborná príprava keramikárov opäť pokračovala až v roku 1912. Spočiatku prebiehala formou krátkodobých kurzov v trvaní 4–5 mesiacov. Až v roku 1925, v období prvej Československej republiky, bola v Modre založená Štátna odborná keramická škola, ktorú v 30-tych rokoch minulého storočia navštevoval aj známy keramikár a národný umelec Ignác Bizmayer (nar. 1922). K jeho učiteľom patrili aj Heřman Landsfeld, vynikajúci znalec habánskej keramiky, ktorý už v roku 1913 začínal ako učeň v keramickej dielni. V roku 1946 sa keramická škola presťahovala do Bratislavy, učebná dielňa však pôsobila v Modre až do 90-tych rokov minulého storočia.

6 Ďureje, Ľudovít: Cech slovenských keramikov. Modra: 1997.

7 Oriško, Štefan: Modra : Pocta keramik. [Homage to ceramics – Hommage an die Keramik]. Bratislava: Slov. výt. únia, 1994, s. 8.

8 Landsfeld, Heřman: K dejinám Slovenskej ľudovej majoliky v Modre (1883–1938). In: Slovenská ľudová majolika v Modre 1883–1973: Zborník k 90. výročiu založenia keramickej výroby. Bratislava: 1974, s. 45.

9 Oriško: Pocta keramik, s. 14.

10 Landsfeld: K dejinám Slovenskej ľudovej majoliky, s. 38.

Pohľad do učebnej dielne koncom 30. rokov 20. storočia, úplne vľavo vpravo sedí národný umelec Ignác Bizmayer.

Foto: Súkromný archív Ignáca Bizmayera

11 Granec, Ján: Výroba a predaj keramiky v súčasnosti. Profil keramikára z Pezinka. Bakalárska práca. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2010, s. 14.

12 Tamtiež.

13 Interview 17. 11. 2011.

Spolupráca medzi Stredným odborným učilištom v Pezinku a Keramickou učebnou dielňou v Modre

Odborná teoretická príprava v učebnom odbore hrnčiar/keramikár prebiehala od roku 1958 v Strednom odbornom učilišti v Pezinku. V rokoch 1962 až 1966 sa načas presunula do Bratislavy a neskôr späť do Pezinka, kde trvala až do roku 1969. Vyučil sa tam aj hrnčiar Ján Granec, ktorý si na toto obdobie spomína takto: „*Týždeň sme chodili do školy v Pezinku, týždeň do dielne v Modre.*“¹¹ Žiaci sa učili točiť, maľovať, sadrovať a retušovať. Vzdelávanie trvalo tri roky a končilo sa skúškou v odbore materiál, technológia a dejiny umenia. Po teoretickej časti nasledovala praktická skúška. Učni museli vytočiť a vymaľovať jeden predmet.¹² V rokoch 1969 až 1978 navštevovali budúci umeleckí keramikári učňovskú školu v Bratislave. Veľká časť vyučovania sa venovala praktickému výcviku v učebnej dielni v Modre a teoretická príprava v odborných predmetoch stála skôr na okraji záujmu. Juraj Maco si na toto obdobie spomína takto: „*Tri mesiace sme chodili do školy a ďalšie tri mesiace sme pracovali v dielni.*“¹³ Vzdelávanie bolo trojročné s možnosťou doplniť si ho následnou všeobecnou (nie odbornou) maturitou. Až v roku 1978 bolo Stredné odborné učilište v Pezinku preklasifikované na strednú odbornú školu ponúkajúcu vzdelanie v odboroch keramikár/umelecký remeselník s možnosťou odbornej maturity. Posilnilo sa teoretické vzdelávanie a žiaci sa sťažovali, že nemajú možnosť získať dostatok praktických skúseností. Počas prvých dvoch rokov strávili v učebnej dielni v Modre iba jeden deň do týždňa. Pani Malinová si spomína, že v prvom učebnom roku učni „privoňali“ ku všetkým odborom, od druhého učebného roku sa pomaly začínali špecializovať na točenie alebo maľovanie. Vzdelávanie učňov trvalo v tom čase celkovo tri a pol roka, pričom posledný polrok sa venoval už len praktickému výcviku v učebnej dielni v Modre. Tovariši mohli ešte dodatočne absolvovať odbornú maturitu a vzdelanie ukončiť po päť a pol roku. Keramika v tom čase zažívala obdobie najväčšieho rozkvetu. Vtedajšie výrobné družstvo Slovenská ľudová majolika malo záujem o špičkových pracovníkov na točenie v džbankárni alebo maľovanie dekorácií v maliarni, ktorí dokázali precízne plniť aj stanovené denné normy. Pracovníci, ktorí nevynikali ani v jednom z uvedených dvoch odborov, pracovali v sadrovni, resp. retušovni.

Koniec učebnej dielne v Modre

V rokoch 1958 až 2001 sa dovedna vyučilo 645 keramikárov. Po roku 1989 však medzi nimi už neboli žiadni umeleckí remeselníci. V rokoch 1989 až 1996 existovalo iba odborné vzdelávanie v odbore modelár

keramiky a zároveň v rokoch 1989 až 1998 vzdelávanie v odbore maliar keramiky. Mnohí odborníci považujú takýto vývoj smerom k špecializácii od začiatku za nesprávny.¹⁴ V rokoch 1996 až 2008 sa učebný odbor nazýval umelecký keramikár. V tomto období už uční nepracovali v učebnej dielni v Modre, ale v ateliéri v Pezinku. V roku 2001 si Stredné odborné učilište v Pezinku pripomenulo 50. výročie svojho založenia. V slávnostnom zborníku vydanom pri príležitosti jubilea je vyzdvihnutá historická tradícia a dôležitosť odborného vzdelávania keramikárov v Bratislavskom regióne. Postupom času však počet keramikárskych učňov klesal, až napokon v lete 2008 vzdelávanie v tomto odbore v Pezinku zaniklo. V polovici školského roku 2007/2008 bola prevádzka SOU zastavená a v januári 2008 sa škola presťahovala do budovy SOŠ na Komenského ulici. Poslední budúci umeleckí keramikári tak ukončili svoje vzdelanie po dlhom čase opäť v Modre, v dielňach *Slovenskej ľudovej majoliky*, na čo si jej predseda Juraj Hanulík rád spomína. Žiaľ, nikto z týchto keramikárov nezostal pri svojom pôvodnom povolání. V súčasnosti ponúka SOŠ iba vzdelávanie v odboroch kuchár, čašník a kaderník. Hoci na stránke školy je aj naďalej uvedený aj učebný odbor umelecký keramikár, z rozhovoru s riaditeľkou školy Elenou Jurčíkovou sme sa dozvedeli, že od školského roku 2008/2009 oň už nikto neprejavil záujem.¹⁵ Presťahovaný keramikársky ateliér v Pezinku tak ostáva prázdny. V súčasnosti vychováva keramikárov so zameraním na dizajn jedine *Škola úžitkového výtvarníctva v Bratislave (ŠÚV)*, bývalá Škola umeleckého priemyslu.

Od „ŠŠUR“ cez „ŠUP“ k súčasnej „ŠÚV“¹⁶

V roku 1928/29 založila Obchodná a priemyselná komora mesta Bratislavy **Štátnu školu umeleckých remesiel („ŠŠUR“**, ľudovo ŠŠURKA), ktorá spolupracovala s modranskou keramikovou školou.¹⁷ Vzdelávací program bol zameraný na európske umelecké prúdy, ktoré vychádzali z avantgardného nemeckého Bauhausu. Zakladateľ a prvý riaditeľ Jozef Vydra bol o.i. významným etnografom a historikom ľudového umenia. Vďaka nemu pôsobilo na škole množstvo umelcov českej a slovenskej avantgardy. V roku 1938 bolo škola zrušená a opäť obnovená po skončení vojny pod názvom **Štátna škola umeleckého priemyslu**. Do roku 1994 sa názov školy zmenil ešte štyrikrát, ale vždy bolo jeho súčasťou slovné spojenie *umelecký priemysel*. V súčasnosti je táto škola na Slovensku známa ako „**ŠUP**“, ľudovo ŠUPKA. O štúdiu na nej mali záujem mnohí keramikári. Z dôvodu náročných prijímacích kritérií a obmedzeného počtu voľných miest sa im to často nepodarilo. Úspešne však zvládli praktické prijímacie skúšky do učebnej dielne v Modre.

14 Zoch, Daniel: 50 rokov SOU Pezínok. Pezínok: 2001, s. 26, aj na internete: <http://www.soumrspk.edu.sk/dokumenty/bulletin.pdf> (naposledy zobrazené 15. 1. 2011)

15 Telefonát s Elenou Jurčíkovou 17. 2. 2012.

16 <http://www.suvba.eu> (naposledy zobrazené 17. 1. 2012). Ďakujeme pani Eve Sagat za preklad online textu zo slovenčiny do nemčiny a Kataríne Žúžiovej zo Slovenského národného múzea – Múzea Ľudovíta Štúra za rozhovory uskutočnené dňa 14. 2. 2012 s vedúcim oddelenia keramikového dizajnu, pánom Mgr. Milanom Hankom a námestníkom riaditeľa, akademickým sochárom Michalom Zdraveckým.

17 Zoch: 50 rokov SOU v Pezinku, s. 14.

Uční odboru umelecký keramikár v SOU.

Foto: Milan Oravec, 1999

18 Nemecky: Slowakische Volksmajolika. S. <http://www.majolika.sk> (naposledy zobrazené 17. 2. 2012)

19 Granec: Výroba a predaj keramiky v súčasnosti, s. 32.

Naposledy bola škola premenovaná v roku 1994 a odvtedy nesie názov **Škola úžitkového výtvarníctva (ŠÚV, ľudovo ŠÚVKA)**. V súčasnosti na nej v štvorročnom študijnom odbore s maturitou s názvom keramický dizajn študuje 20 žiakov a žiačok pochádzajúcich prevažne zo západného a stredného Slovenska. Príprava zahŕňa teoretické predmety a remeselnú techniku, ťažiskom je však rozvoj tvorivého potenciálu a novátorstvo. Súčasťou vzdelávania je aj práca s hrnčiarskym kruhom, hoci len v obmedzenej miere. V prvom roku strávia žiaci v dielni päť hodín do týždňa, neskôr je to osem hodín. V roku 2005 si škola pripomenula 75. výročie svojho založenia.

V súčasnosti zabezpečuje vzdelávanie budúcich generácií keramikárov a hrnčiarov zo západného Slovenska predovšetkým táto umelecká škola. Možno preto očakávať, že v keramike budú silnieť umelecké tendencie na úkor tradičného hrnčiarskeho remesla.

Takýto vývoj bude znamenať ohrozenie tradičnej keramiky, predovšetkým majoliky, ako súčasti identity celého regiónu. Ako sa bude v budúcnosti vyvíjať táto oblasť kultúrneho dedičstva bez remeselného vzdelávania?

Slovenská ľudová majolika¹⁸

Podnik, ktorý vznikol popri Keramickej učebnej dielni, založenej v roku 1883, bol v minulosti viackrát reštrukturalizovaný a premenovaný. Jeho existenciu sprevádzali neustále vzostupy a pády. Okrem niekoľkých rokov počas prvej svetovej vojny sa tu takmer nepretržite vyrábala majolika (predovšetkým nádoby, ale istý čas, najmä v 30-tych rokoch minulého storočia, aj figúrky) a kachlice (s kratšou prestávkou v 80-tych rokoch 20. storočia). Výroba majoliky, podporovaná v Československej socialistickej republike ako predmet s národným charakterom, zaznamenala najväčší rozkvet od konca 70-tych do začiatku 90-tych rokov minulého storočia. V tomto období sa zbieranie keramiky stalo takmer „mániou“, tvrdí vo svojej štúdii etnológ Ján Granec ml.¹⁹ Každý chcel mať vo svojom príbytku tradičnú slovenskú izbu vyzdobenú keramickými taniermi a džbánmi.

Rozpadom Československa a pádom socializmu sa skončili aj štedré štátne dotácie pre výrobné družstvá a umeleckých remeselníkov, resp. umelcov všeobecne. V Slovenskej republike sa od jej vzniku v roku 1993 uplatňuje slobodné trhovému hospodárstvo, čo pre domácich hrnčiarov znamená, že ich výrobky musia súperiť s tovarom z celého sveta.

Vlny privatizácie a predovšetkým konkurencia z Ďalekého východu urýchlili aj rozpad podnikových štruktúr. Zatiaľ čo v 80-tych rokoch minulé-

Žiaci a žiačky 3. ročníka Krajinskej odbornej školy pre keramiky a výstavbu pecí v Štoobe počas workshopu v Modre v júni 2011.

Foto: K. Richter-Kovarik

ho storočia mala *Slovenská ľudová majolika* viac ako 300 zamestnancov, v roku 2012 ich zostalo už len 22, z toho jeden džbankár a šesť maliarov. V podniku sa naďalej spracováva hlina z medzičasom zasypného náležíka v Častej, ktorej presné chemické zloženie bolo zistené rozborom.²⁰

Predajom obrovských výrobných hál v lete 2011, ktorých údržba sa stala za posledné roky veľmi nákladnou, sa podarilo zabezpečiť fungovanie podniku prinajmenšom na ďalších 10 rokov. Mimoriadnym zážitkom pre vedúceho Juraja Hanulíka a jeho spolupracovníkov bolo stretnutie so žiakmi Krajinskej odbornej školy pre keramiky a výstavbu kachľových pecí z burgenlandského Stoobu v júni 2011, ktorí v *Slovenskej ľudovej majolike* absolvovali týždenný pobyt v rámci keramického projektu TRA-KER. Mladí keramikári pod dozorom učiteľov Kurta Piebera a Edwina Frallera prejavili svoju zručnosť a šikovnosť pri výrobe tradičného špásovného džbánu na hrnčiarском kruhu, resp. pri maľovaní tradičných modranských dekorácií. Burgenlandskí žiaci si z Modry odniesli veľa dojmov a pripravili v škole aj výstavu s ich modranskými výrobkami. V júni 2012 prišla ďalšia trieda a s veľkým zaujmom sa oboznamovala s prácou s iným druhom kruhu a hlíny, než poznajú v Stoobe. Modranovia sú zasa zvedaví na stoobskú školu a plánujú spoločnú exkurziu do Burgenlandu v októbri 2012.

Nový cech

V roku 1994 sa keramikárski remeselníci z celého Slovenska pracujúci na základe živnostenského oprávnenia alebo pôsobiaci ako umeleckí remeselníci v slobodnom povolání (resp. umeleckí keramikári) združili do Cechu slovenských keramikov a začali vyvíjať rôznorodé aktivity, prostredníctvom ktorých chceli svoju keramickú tvorbu opäť preniknúť do povedomia obyvateľstva. Cieľom voľného združenia je o.i. podpora výroby tradičnej ľudovej keramiky pri rešpektovaní regionálnych osobitostí. Prostredníctvom výstav a iných aktivít sa *Cech slovenských keramikov*, ktorého patrónmi sú Adam a Eva, snaží posilniť keramické dedičstvo. Pri príležitosti svojho založenia vydal cech so sídlom v Modre katalóg s portrétmi svojich členov.²¹ Cechmajstrom je od začiatku Ľudovít Ďureje. V roku 1994 zhotovil veľkorozmerný cechový džbán s menami všetkých zakladajúcich členov. Džbán sa v súčasnosti nachádza v Malokarpatskom múzeu v Pezinku. Akademický sochár Marián Polonský, ktorý má ku keramike veľmi blízko, sa podujal zhotoviť cechovú pečať. Vychádzal pritom z historických predlôh zobrazujúcich patrónov Adama a Evu. Historický motív doplnil slovenskými symbolmi, napr. lipovými listami v Adamovom džbáne či slovenským znakom na džbáne v strede obrazu. Z džbánu,

20 Horváth, Ivan: Rozbor technologických vlastností surovín pre výrobu modranskej majoliky. In: *Slovenská ľudová majolika v Modre 1883–1973*. Bratislava: 1974, s. 129–139.

21 Ďureje, Ľudovít: *Cech slovenských keramikov*. Modra: 1997.

Spoločná záverečná práca stoobskej triedy pod vedením učiteľa Kurta Piebera vyrobená v Slovenskej ľudovej majolike. Ide o majoliku s modernou výzdobou – so spomienkami na pobyt v Modre v roku 2011.

Foto: Irina Eder

ktorý je postavený na vretenovom hrnčiarskom kruhu na nožný pohon, vyrastá strom poznania. Eva drží v ruke džbán s modranských erbom. Okraje pečate sú zdobené strapcami hrozna.

Podľa tohto bronzového modelu boli zhotovené približne 30 cm veľké keramické pečate, určené ako nástenná dekorácia pre členov cechu. Niektorí hrnčiari si ich zavesili vo svojich dielňach. Na výstavu zapožičal svoj exemplár keramikár Miloslav Orságh z Limbachu. Nakolko Ľudovít Ďureje má už niekoľko rokov zdravotné problémy, je cech v súčasnosti nečinný a členstvá pozastavené. Viacerí sa domnievajú, že cech už neexistuje. Mnohí členovia cechu sa zúčastnili na poslednej z množstva kolektívnych výstav, ktorá sa konala v roku 2004 pri príležitosti 10. výročia založenia cechu v pezinskom Malokarpatskom múzeu. V tom istom roku sa začal organizovať aj medzičasom už tradičný hrnčiarsky jarmok, ktorý sa každoročne otvára okolo 10. júna a na ktorom sa členovia cechu naďalej aktívne podieľajú.

Emil Majnhold ml. a Claudia Peschel-Wacha držia obraz historickej pečate hrnčiarskeho cechu z roku 1576. Pečať pochádza z dielne rytca Lukáša Richtera z Kremnice a znázorňuje Adama a Evu.

Foto: K. Richter-Kovarík

Keramická pečať Cechu slovenských keramikárov, ktorý bol založený v roku 1994. Bronzovú formu vytvoril akademický sochár Marián Polonský

Analýza výskumu

Traja z vystavujúcich keramikárov, Vlastimil Havlíček, František Hubek a Peter Lužák prevádzkujú svoje dielne na Záhorí, teda území ležiacom na západ od Malých Karpát. A práve oni majú najužšie kontakty s Rakúskom. Ostatných dvanásť dielní sa nachádza na území na východ od Malých Karpát. Vlastimil Havlíček často predáva svoje výrobky za riekou Moravou, na trhoch v Dolnom Rakúsku. Všetci traja hrnčiari spolupracovali so školou v rakúskej obci Weikendorf, kde viedli keramické kurzy a v roku 2004 sa zúčastnili na „Jarmoku troch krajín“ v Hohenau. Je zrejme, že Malé Karpaty predstavujú prekážku pre nadviazovanie kontaktov so Západom. Uvedení traja hrnčiari nie sú ani členmi Cechu slovenských keramikov, sídliacom v Modre.

Všetci keramikári, okrem Jiřího Vyhňálka, sú absolventmi modranskej učebnej dielne, kde sa špecializovali na točenie na hrnčiarskom kruhu. V dielni sa učili aj maľovanie fajansy motívmi ľudovej majoliky. Tomuto tradičnému vzdelaniu ostalo v súčasnosti verných iba sedem dielní. V nich sa jednak venujú maľovaniu žltých a zelených dekorácií štetcom v štýle ľudovej majoliky 19. storočia, ako aj maľovaniu nádob modrou a bielou farbou v štýle raných motívov habánskej keramiky 17. storočia. Väčšina hrnčiarov sa na základe svojho vzdelania v modranskej učebnej dielni považuje za *džbankárov* v tradičnom zmysle. Iní hrnčiari, ktorí zhotovujú hlinené výrobky na kruhu, sami seba nazývajú hrnčiarmi a iba dvaja, Jiří Vyhňálek a Miloslav Moravčík, o sebe hovoria ako o *keramikároch*. Tým sa vymedzujú voči tradičnej výrobe nádob.

Niektorí hrnčiari pracujú s hlinou z Častej, dodávanej z manufaktúry na majoliku, väčšina však používa dovážanú hlinu z Českej republiky. Odtiaľ pochádza aj *kamenina*, s ktorou pracujú napríklad Miloslav Orságh a Juraj Maco. Mnohí hrnčiari majú svoj vlastný recept na spracovanie hlíny, ktorú vyrábajú zmiešaním viacerých druhov. Miešanie sa používa aj pri výrobe glazúr. Predovšetkým Ján Pečuk ním dosahuje mimoriadne teplé odtiene pri maľovaní.

Spomedzi 15 slovenských hrnčiarov sú šiesti registrovaní ako umelci, siedmi majú vlastnú živnosť a dvaja pôsobia ako amatérski keramikári (Emil Majnhold ml., Ján Viglaš). Dvaja živnostníci majú vlastnú predajňu (Ján Granec v Pezinku a Miroslav Malinovský v Modre). Väčšina predáva svoje výrobky prostredníctvom ÚLUVu alebo na trhoch vo folklórnom prostredí (napr. v areáli skanzenov), resp. na špeciálnych hrnčiarskych jarmokoch (napr. v Pezinku a Modre). Spomenutý bol aj odbyt cez internet (M. Moravčík, P. Lužák) a predaj v galériách (F. Hubek, J. Vyhnálek). Niektorí hrnčiari získavajú zákazníkov a ďalšie objednávky aj prostredníctvom výstav (M. Liška, D. Chalány). Raz ročne organizuje ÚLUV veľký festival tradičnej výroby, remesiel a ľudového umenia (Dni majstrov ÚLUV v Bratislave), na ktorom niektorí *džbankári* (napr. D. Chalány) svoje výrobky nielen predávajú, ale priamo pred očami divákov aj vyrábajú.

V modernom trende tvorí Miloslav Moravčík, ktorý vyrába riad s pesťmi lesklými glazúrami, a Miloslav Orságh so svojimi matnými glazúrami na kamenine. K najlepším figuralistom na západnom Slovensku patria Drahoslav Chalány, Marián Liška a Ján Pečuk. Dodnes zostali verní hrnčiarskemu kruhu, vytáčajú veľké taniere, ktoré pomaľovávajú alebo vytvárajú reliéfy na dne. Pri stvárňovaní surrealistických figúrok, ktoré tiež vznikajú na hrnčiarskom kruhu, uplatňuje Jiří Vyhnálek naplno svoju fantáziu. Predlohou pre figúrky Františka Hubeka sú naproti tomu reálne postavy.

Vplyv ÚLUVu sa prejavuje aj objednávkami na určité výrobky. Na základe predajnej politiky a z dôvodu zániku keramickej výroby v určitých regiónoch prevzal ÚLUV funkciu akéhosi nositeľa tradícií a poskytuje hrnčiarom na svoje zákazky aj predlohy, hlinu a v prípade potreby dokonca hrnčiarsky kruh. Juraj Maco vyrába prostredníctvom ÚLUVu hlinené nádoby v duchu tradícií východoslovenského regiónu Gemer,²² Emil Majnhold pokračuje v rodinnej tradícii a tvorí v štýle používanom v dedinke Ľubietová. Od roku 1652 tam pôsobil hrnčiarsky cech a výroba hlinených nádob tam fungovala až do 20. storočia. Majnhold používa na maľovanie svojich

22 Od 7. 2. 2012 do 26. 2. 2012 bola v Kamennej sále SVÚ (Dostojevského rad 2) v Bratislave prezentovaná výstava Fenomén Gemer (fotografie krajiny, keramika).

23 Kalesný, František: Von der Bauernkeramik zur Fayence. Aus der Geschichte des Töpferhandwerks der mittel-slowakischen Bergstadt Ľubietová. [Od habánskej keramiky k fajanse. Z dejín hrnčiarstva v stredoslovenskom banskom meste Ľubietová]. In: Bärbel Kerkhoff-Hader, Werner Endres (ed.): Keramische Produktion zwischen Handwerk und Industrie. Alltag – Souvenir – Technik. [Keramická výroba medzi remeslom a priemyslom. Všetdný deň – suvenir – technika]. Príspevky k 31. medzinárodnému hrnčiarskemu sympóziu pracovnej skupiny pre výskum keramiky v Bambergu od 28. septembra do 4. októbra 1998. Hildburghausen: 1999, s. 155–162. Keramické výrobky z regiónov Gemer a Ľubietová boli prezentované o.i. v rámci výstavy Krása hlíny (Beauty of Clay) v rokoch 2004 a 2005 na viacerých miestach Slovenska. Ševčíková, Eva: Výstava Krása hlíny. In: Slovenský národopis, 53, 2005, s. 435–436.

24 <http://www.soskompk.sk> (naposledy zobrazené 17. 2. 2012)

hlinených nádob tzv. kukučku.²³ U slovenských hrnčiarov v poslednom období rastie význam výroby kachlíc. Mária Malinová a jej manžel Jaroslav vyrábajú kachle na pece, Ján Viglaš glazuje kúpené kachlice požadovanou farbou a stavia kachľové pece v spolupráci so známym keramikárom Jozefom Frankom.

Napriek možnostiam vzdelávania v SOŠ²⁴ v Pezinku je v súčasnosti záujem o toto povolanie nízky. Od roku 2008 sa na štúdium v odbore umelecký keramikár neprihlásil ani jediný žiak. Znamená to ohrozenie profesionálnej keramickej výroby a z dlhodobého hľadiska aj stratu identity malokarpatského regiónu, resp. celého západného Slovenska. Cieľom vedeckého výskumu a prezentácií historických muzeálnych exponátov i súčasnej keramickej tvorby je upozorniť na úpadok keramikárstva a dostať keramické dedičstvo opäť výraznejšie do povedomia kompetentných subjektov a spoločnosti.

Ceramic production in the Bratislava Region

Ceramics have a long history in Western Slovakia. A distinction is made between *hrnčiari* – potters who work in earthenware, and *džbánkari* – the white potters who produce faience items. The faience technique came to the area in the 16th century with the Anabaptists. Their descendants, the Haban, had workshops in Sobotište, Velké Leváre, Dechtice and Dobrá Voda. In the 18th century *džbánkari* started workshops in Modra. In the 19th century the Slovak faience pottery were seen as important folk art objects, but already other materials were replacing clay for pots and dishes. The end of the socialist regime was also the end of government support for traditional craft workshops, which further weakened the branch.

Potters' guilds are known in Slovakia from 1475. Around Bratislava we know of such guilds from the 17th century. They were dissolved in Austria-Hungary in 1872, and the number of workshops decreased rapidly. The most important organization that contributes to supporting ceramic artists in Slovakia today is ÚĽUV, The Centre For Folk Art Production, founded in 1945. ÚĽUV not only sells items for the artists, but also commissions traditional pottery, and provides materials, tools and patterns if needed. In 1994 a new Guild of Slovak Ceramic workers (*cech slovenských keramikov*) was founded.

Attempts to teach ceramic craftwork in Modra started in 1883. Between 1925 and 1994 there was a teaching workshop in Modra associated with schools in Modra, Bratislava or Pezinok at various times. From 1994 to 2008 the workshop and the school were in Pezinok. Recently there have been no students there. It is still possible to learn Ceramic design at the School of Applied Arts in Bratislava. However this is a move away from the traditional craftwork.

Modern ceramics in the Bratislava Region

We did research on potters who mainly work on the potter's wheel, and also glaze and/or paint the pieces themselves. 15 selected potters and artists were invited to participate in the exhibit. The pieces shown demonstrate both the individuality of the specific workshop and the variety of work being done in ceramics in Western Slovakia.

All but one of the artists are graduates of the Modra teaching workshop. Half of them still work in the faience traditions they learned there. Thus most of them consider themselves *džbánkari*. Others call themselves *hrnčiari* and produce earthenware. Only two call themselves *keramikári*, ceramic workers, thus distancing themselves from traditional potters.

The three exhibitors who live west of the Little Carpathians have active contacts to Austria, and sell at Austrian markets. The others mostly sell at folk art or souvenir shops, at festivals in open air museums or in galleries all over Slovakia.

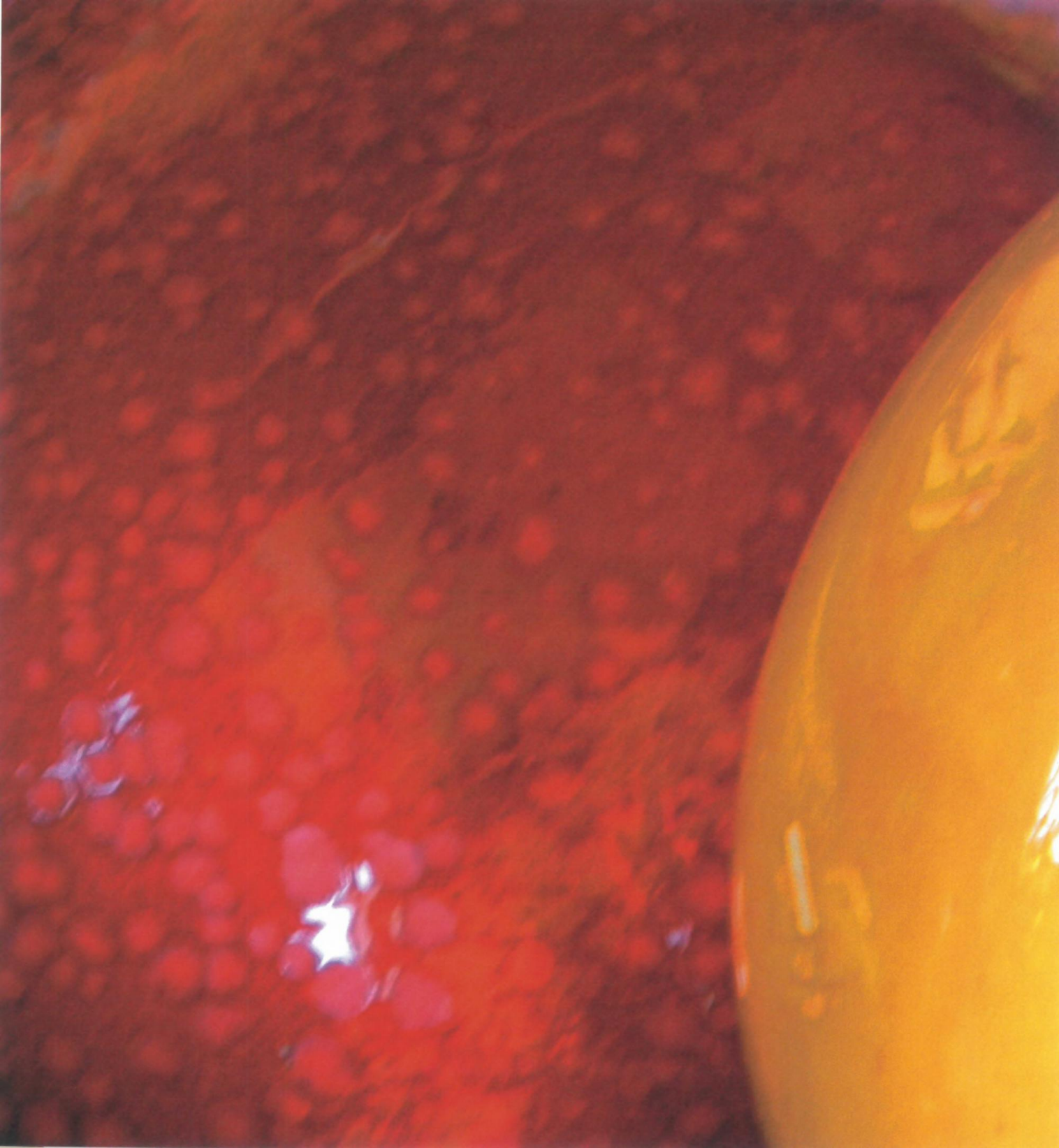
Most of the clay used is imported from The Czech Republic. Several of the potters mix various clays to get the results they want. They also mix their own glazes.

Other Ceramic workshops in Western Slovakia

Mária Hanusková and her husband Oskar Hanusek work together on sculptural pieces. She creates the figures, and he makes the bases and settings for them. Zlatica Dureje and Renata Hermysová both run workshops and design the pieces that are produced there by their employees or family members. Karol Alföldi and Juraj Hanulík work full time outside their personal workshops, and therefore have little time for their own pieces. Klára Matiašovská, Daniela Jakubcová, and Igor Mesík paint ceramics that are produced in other workshops.

The well known faience workshop *Slovenská Ludová Majolika* in Modra has only 22 employees today. The large halls that housed over 300 workers in the 1980s have been sold off, thus guaranteeing that the workshop can survive the next 10 years.

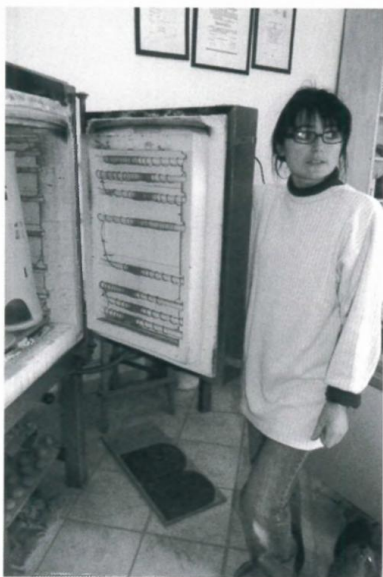
MarthaJeanne Barton

Veronika Plöckinger-Walenta

Tvorcovia z Burgenlandu

Erni Fischer

Erni's Keramik Töpferi
Nebersdorfer Gasse 28
7304 Kleinwarasdorf
Tel. 0043 2614 2919

„Rada by som sa vcítala do zákazníkov a dozvedela sa, po čom túžia, akú keramiku chcú.“

Keď prechádzame úzkymi uličkami burgenlandsko-chorvátskej obce Kleinwarasdorf – Malý Borištof k Erniinu keramickému džbankárstvu Erni's Keramik Töpferi, pri vchodových dverách obzvlášť upútajú našu pozornosť početné keramické tabule. Vyzerajú ako staré dokumenty – na hornom a dolnom okraji sú zrolované, pomaľované slnečnicami alebo ružami a často aj s nápismi v chorvátčine. Spoločne s obrovskými slnečnicami a okrasnými abstraktnými prvkami sú určené na dekoráciu priechádza domov. Vyrába ich z lisovaných plátov stoobskej kameniny.

Erni Fischer sa zameriava na okrasnú domovú a záhradnú keramiku a jej výroba pozostáva okrem iného z vysokých štíhlych dekoratívnych veží, veľmi obľúbených figúrok mačiek v rozličných veľkostiach a farbách, izbových fontán, gúľ na okrášlenie ružových krov, sväteničiek a riadu, ako sú napr. kávové servisy s kvetinovou maľbou. Keramický riad tvorí len nepatrnú časť jej výroby. Predtým svoje „kusy“ zdobila predovšetkým malými alebo veľkými kvetmi (slnečnicami alebo nevädzami). Dopyt po týchto tradičných výzdobách však veľmi klesol, dá sa povedať, že dnes sa vyskytne len ojedinele.

V súčasnosti zákazníci uprednostňujú jednofarebné a jednoduché dekorácie s glazúrovými efektmi. Osobitne sú veľmi obľúbené červeno glazované nádoby. Erni Fischer je veľmi hrdá na vlastnú červenú glazúru, ktorú si mieša sama. Pracuje výhradne s hlinou zo Stooobu a vypaľuje ju pri teplote 1110° aj preto, aby sa časti výrobkov spiekli, a tým sa stali nielen rezistentnými proti mrazu, ale aj vhodnými do mikrovlnnej rúry.

Erni Fischer, narodená v roku 1968, je jednou z mála keramikárov, ktorá svoje vzdelanie nenadobudla na keramickej odbornej škole v Stooobe, ale vyučila sa v stoobskej firme Larnhof. Ako dieťa rada kresliala a maľovala, a aj preto jej tento smer v poradni pre voľbu povolania odporúčali. Tomuto veľkému podniku zostala pracovne verná, kým ich majitelia začiatkom 90-tych rokov neodíšli do dôchodku. Potom sa osamostatnila a zriadila si pri svojom bydlisku malú dielňu s lisovacím strojom a vlastnou pecou, a rovnako aj malú predajňu.

Periférna poloha malej obce, kde Erni Fischer žije a tvorí, spôsobuje veľmi malú možnosť predaja, chýba jej jednoducho dostatok zákazníkov. Aj z tohto dôvodu väčšinou pracuje na objednávku, zákazky dostáva od firiem, spolkov a súkromných osôb a zúčastňuje sa výstavných trhov. Okrem toho svoj tovar predáva vo vlastnom obchode neďaleko Slnečných kúpeľov v Lutzmannsburgu, o ktorý sa stará jej manžel. Jej reklamné materiály pozostávajú z katalógov plných fotografií, ponúkajúcich výrobky rozličných farieb a foriem, z ktorých si môžu zákazníci vybrať a prípadne aj vyjadriť vlastné predstavy.

Erni Fischer cieľavedome hľadá ďalšie trhové príležitosti a podľa možnosti sa cez vianočné a veľkonočné sviatky zúčastňuje na umelecko-remeselných trhoch v okruhu 100 km, kde sa ponúka len vysoko kvalitný tovar. V priebehu leta, každú sobotu dopoludnia, usporadúva v jednom lutzmannsdorfskom hoteli workshop pre deti, ktoré si môžu vyskúšať prácu s hlinou.

1. Váza

kamenina zo stoobskej hlíny, ručne točená, biela podkladová glazúra, aplikovaný slnečnicový motív so žltou, zelenou a hnedou glazúrou
v = 30,5 cm

2. Veža

kamenina zo stoobskej hlíny, ručne točená, biela podkladová glazúra, prelomené otvory okien a dverí, maľované prvky, strecha v okrúhlym tvare so zelenou glazúrou
v = 26 cm

3. Guľa na okrášlenie ružových krov v tvare vtáčika

kamenina zo stoobskej hlíny, ručne točená, červená glazúra so selénovým odtieňom
v = 13 cm

4. Plastika Mačka

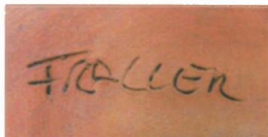
kamenina zo stoobskej hlíny, ručne točená, s perforovaným dekorom, červená glazúra so selénovým odtieňom
v = 32 cm

prežah pri 940–970°,
glazúrový výpal pri 1120°

Edwin Fraller

Töpferstube Fraller
Bundesstraße 122
7373 Piringsdorf
Tel. 0043 2616 8861
Hauptstraße 14
7312 Horitschon
Tel. 0043 2610 42119
toepferstube@fraller@gmx.at
www.toepferstube.com

„Koho raz nainfikuje vírus keramika, už sa ho nezbaví.“

Keď vkročíme do predajne pána Frallera s názvom Töpferstube (hrnčiariska izba), uprostred širokej palety iných výrobkov nám udrú do očí nádoby a dekoračné predmety s lesklou bronzovou glazúrou. Kúpele Martinstherme vo Frauenkirchen si raz u neho objednali 450 kusov týchto „bronzových“ váz a z ich objednávky sa vyvinula nová predajná ponuka, ktorá sa stala veľmi obľúbenou medzi mladými zákazníkmi. V súčasnosti je napokon tradičný kvetinový dekor menej atraktívny než jednofarebne glazovaná keramika.

Edwin Fraller stále skúša niečo nové a pritom sa podriaďuje želaniam zákazníkov, ktorých spoznáva na trhoch alebo výstavách. Napríklad na umelecko-remeselníckom trhu v Marceggu sa stretáva s keramikármi a keramikárkami z Nemecka, Českej republiky, Maďarska, ale aj zo Slovenska, a rád si s nimi vymieňa poznatky o najnovších „keramických trendoch“. Z nich zostavuje vlastnú paletu výrobkov, a čo v jednej sezóne nepredá, už v nasledujúcej ani nevyrába. Flexibilita je základom obchodného úspechu jeho „hrnčiarскеj izby“. Jediná kontinuita, ktorú dodržiava, je v použitej surovine. Stoobskej hline zostáva verný. Hlinené zmesi z Nemecka používa iba pri výrobkoch, ktoré si vyžadujú svetlý črep, keď napríklad zmieša tri rozličné druhy hliny do jedného kusa a spracuje ho na kruhu. Na neglazovanom povrchu výborne vyniknú rozličné farebné odtiene črepu.

Edwin Fraller pracuje spolu s manželkou a ďalšími dvoma pracovníkmi v dvoch dielňach. Vyrábajú najmä

dekoratívnu keramiku pre domácnosť a záhradu. V poslednom čase sa veľmi dobre predávajú dekoratívne veže, ktoré sa dajú individuálne pospájať z tvarovo resp. farebne rozličných prvkov (aj z tých so spomínanou bronzovou glazúrou). Moderné prvky čiastočne vlieva do sadrových foriem, ktoré kedysi používal na šálky. Ide o vydatený spôsob prispôsobenia ponuky aktuálnemu trendu popri využívaní staromódnych tvarov. Zvlášť obľúbené sú celoglazované výrobky v sýtych červených odtieňoch, napr. aromatické lampy, svetelné kužele, guľky na okrášlenie ružových krov, kvetnáčce, nádoby na vonné tyčinky alebo kríže a sväteničky, ktoré sa kupujú na prvé prijímanie či birmovky. Vyrábajú sice aj riad s majolikovým dekorom, ktorý slúži buď ako doplnok k starším jedálňam alebo kávovým servisom alebo ako darček s napísaným menom či iným dekorom.

Edwin Fraller už piaty rok vyučuje predmety hrnčiarstvo a výroba sadrových modelov v keramickej odbornej škole v Stoobe. V rámci projektu TRA-KER dvakrát sprevádzal študentov do Modry, kde mali v podniku Slovenská ľudová majolika možnosť spoznať miestnu keramickú tradíciu a sami si vyskúšať jej výrobu. On sám študoval na keramickej škole v Stoobe – ako teraz jeho mladší syn Michael – a potom pracoval v keramickej podniku Gitty Wuschitzovej v Markt St. Martin. Keď pred 20 rokmi odišla do dôchodku, prebral vtedy 24 ročný Edwin Fraller kompletne zariadenie a osamostatnil sa s ním, ako vidno, veľmi úspešne.

1. Dekoračná veža do záhrady
tri spojené prvky z kameniny
zo stoobskej hlíny s bronzovou
glazúrou, štyri prvky zo svetlej
kameninovej hlíny a záverečný
prvok zo zmiešaných
rozlíčných kameninových hĺn
bez glazúry
v = 82 cm

**2. Svetelný predmet s
podstavcom**
svetlá kamenina z
Westerwaldu v Nemecku,
liaty, červená glazúra
v = 21 cm

3. Kríž
vyrobený z lisovaných
a ručne vyvaľkovaných plátov,
reliéfny dekor
v = 19,5 cm, š = 14,5 cm

4. Váza
kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená, bronzová
glazúra
v = 37 cm

5. Plastika Sova
šamotová kamenina zo
stoobskej hlíny, vyrobená z
lisovaných plátov, aplikácie
v = 19,5 cm, š = 18,5 cm

6. Plastika Sliepka
svetlá kamenina z
Westerwaldu v Nemecku,
liaty, aplikácie
v = 17,5 cm, š = 19 cm,
dl = 33 cm

prežah pri 950°,
glazúrový výpal pri 1100°

Isabell Gabriel

Kleinpetersdorf 113
7503 Großpetersdorf
Tel. 0043 650 2218183
isa.gabriel@gmx.net

„Beriem keramikú ako terapiu, ako zmyslový zážitok, ktorý prináša radosť.“

Isabell Gabriel, nar. 1975, si keramikú váži aj preto, že práca s hlinou je ako terapia, ktorú necháva na seba a účastníkov svojich kurzov pôsobí. Na svojej profesii má rada práve to, že môže krásu vytvárať vlastnými rukami prakticky z ničoho, v každom kúsku ukrýva čosi zo seba a hlina jej ponúka nespočetné možnosti spracovania. Keď po povinnej školskej dochádzke hľadala spôsoby vzdelávania v tvorivej profesii, vedome si zvolila keramikú odbornú školu v Stoobe. Po jej skončení 3 roky pracovala v Hornom Rakúsku, 2 roky vo firme Plöderer v Pinkafelde v Burgenlande v odbore stavebná keramika. Po materskej dovolenke sa osamostatnila.

Dnes vyrába vo vlastnej dielničke v pivnici svojho domu na kruhu najmä na objednávku pre rôzne vianočné trhy v okolí a pre predajňu v Grosspetersdorfe. Svoju výrobu prispôsobuje želaniam zákazníkov. Zhotovuje riad, hoci vo veľkom množstve nie veľmi rada, šálky a taniere, čiže celé súpravy, ozdobné predmety pre dom a záhradu (tabule na domy, svetelné gule alebo koly a veže). Vďaka tomu, že rada číta fantastické príbehy, modeluje fantastické figúrky, škriatkov, trpaslíkov a gnómov, ktoré vkladá do gúľ. Podobný sortiment v Burgenlande netvorí nik iný. Striešky okrasných veží v jej záhrade veľmi pripomínajú cípové čiapky škriatkov.

Niektoré zákazničky si objednávajú obkladačky na už existujúce kachľové pece alebo ich spoločne s Isabell navrhnu kompletne od začiatku. Za svoj okruh zákazníkov vďačí najmä ústne podávanej reklame.

Isabell Gabriel pracuje výhradne s hlinou zo Stoobu, ktorej kvalitu si veľmi cení. Občas používa bielo horiacu hlinu Westerwälder, vhodnú na výrobu obkladačiek. Najviac sa jej páčia červené alebo hnedé črepníky zo stoobskej hlíny, podľa možnosti bez glazúry či s bielou glazúrou a vynechanými neglazovanými plochami. Pripomínajú krehké lístky, vďaka ktorým jej nádoby pôsobia rovnako tradične i elegantne.

Hlavnou činnosťou Isabell Gabriel sú však kurzy, ktoré sa konajú prostredníctvom tzv. ľudovej vysokej školy (Volkshochschule, vzdelávacie centrum voľného času pre dospelých, mládež a deti) a Inštitútu podpory povolania (BFI). Konajú sa na jar a na jeseň každú sobotu a okamžite po vypísaní bývajú vypredané. Kurz trvá približne 4 hodiny a poskytuje spoznávanie rozličných keramických techník, napr. modelovanie či podnosovú techniku, a tiež posedenie v príjemnej a uvoľnenej atmosfére. Účastníčky kurzu, 5–10 osôb, pochádzajú nielen z blízkeho okolia, ale aj z Dolného Rakúska. Niektoré z nich sa na kurze zúčastnia aj viackrát. Takéto popoludné ponúka všetkým prítomným príjemné uvoľnenie spoločne s hlbokým citovým zážitkom, aký im poskytuje práca z hlinou.

Isabell Gabriel si sama veľmi cení, ak sa o nej nehovorí ako o umelkyni, ale ako o remeselníčke.

1. Guľový gnóm

(dekoratívna keramika do záhrady)

šamotová kamenina zo stoobskej hliny, guľa, z ktorej rastie gnóm, aplikácia v tvare listových úponkov, neglazované burelové časti, úponky sú zeleno glazované
v = 23,5 cm, pr = 14 cm

2. Miska s dvomi ušami

kamenina zo stoobskej hliny, biela glazúra, okrajový pás neglazovaný
pr = 25 cm

3. Poháre, 3 kusy

kamenina zo stoobskej hliny, biela glazúra, vzory vznikli na neglazovaných miestach
v = 7 cm, pr = 9 cm

4. Dóza s vrchnákom a dlhým držadlom

kamenina zo stoobskej hliny, baňatý tvar s vyrezaným otvorom pre vrchnák, vzor vznikol na neglazovaných miestach
v = 18 cm

5. Váza

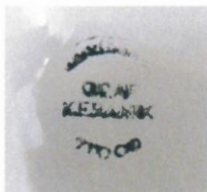
kamenina zo stoobskej hliny, biela glazúra, vzor vznikol na neglazovaných miestach
v = 12 cm

prežah pri 900°, glazúrový výpal pri 1080°

Sandra Graf

Graf-Keramik
Triftgasse 1
7344 Stoob
Tel. 0043 2612 42404
s.grafkeramik@gmx.at
www.grafkeramik.at

„Ludia sa naučia vážiť si keramiku vtedy, keď zažijú, ako sa vyrába, a uvedomia si, koľko ručnej práce sa za ňou skrýva.“

Sandra Graf patrí k najmladším keramikárkam, ktoré sú na výstave zastúpené (nar. 1976). V Stoobe vedie najstarší keramický závod Graf-Keramik, prevádzkuje Café Plitzerl a päťkrát do týždňa navštevuje nadstavbový kurz v stoobskej keramickej škole, kde sa zaujíma o ďalšie nové kvalifikácie, napríklad vystavenie energetických preukazov. Tento podnik, vlastnými listinami doložený už 300 rokov, prevzala po ukončení školy pred 10 rokmi po smrti svojho otca. Napokon táto povinnosť vždy patrila prvorodenému, takže pre Sandru bolo samozrejme, že jedného dňa podnik prevezme. Prvotná nechúť a nevoľa sa postupne premenila na nadšenie a vášeň práve pre keramiku spojenú s pohostinstvom.

Graf-Keramik ako jediný stoobsky, prípadne burgenlandský podnik vyrába a predáva nielen riad, ale aj špeciálne zákazky, napr. tablá k narodeninám a jubileám, tabule na domy a figuríny. Zhotovuje celé série servisov na pálenku, víno, kávu a čaj, a rovnako jedálenskú súpravu. Taniere, misky a šálky sa vtáčajú na kruhu, malé vázičky, šáločky na vajčká, maslové dózičky a pod. sa lejú do foriem, väčšie misky, krčahy a džbány sa voľne točia na kruhu.

Na hrnčinu a točenie používa výlučne stoobsku hlinu, na liatie hotovú masu z Nemecka.

Riad sa zvyčajne vyznačuje tradičnou maľbou, najstaršie vzory majoliky znázorňujú veľké kvety, neskoršia forma sa

nazýva lúčina či niva a považuje sa za druh tzv. posýpacej metódy – techniky výzdoby drobnými kvietkami. Tieto tradičné maľby sa vyvíjali postupne, k už nakresleným starým vzorom pribúdali jednofarebné alebo kárované okraje či kombinácia jednofarebných tanierikov a tanierov. Súčasne sa zavádzali nové maľby, napr. poľné maky.

Odberateľmi Graf-Keramik sú okrem súkromných zákazníkov, predtým aj burgenlandských vysťahovalcov do Ameriky, ktorí tento riad nakupovali pre príbuzných, na jednej strane firmy s objemnejšími zákazkami (napr. 500 kusov nočníkov pre jednu farmaceutickú firmu), na druhej strane účastníci autobusových zájazdov. Každý rok príde 300 vopred ohlásených, ale aj priležitostných autobusov, a tiež množstvo denných výletníkov rôznych skupín či dôchodcov z blízkeho okolia. Bezplatne si môžu prezrieť celú produkciu s ukázkou hrnčiarskeho umenia, a potom navštíviť Café Plitzerl, kde majú možnosť vybrať si z ponuky raňajok, obeda alebo olovrantu.

Všetky zákazky a prehliadky dnes vybavuje Sandra Graf s 3 zamestnancami, pred 20 rokmi ich ešte bolo 58. Otvorenie bývalého východného bloku v r. 1989 predstavovalo negatívny „vpád“ do rakúskeho obchodu s keramikou, začal sa totiž dovážať lacnejší riad. Napriek tomu sa práve tomuto podniku podarilo udržať tradíciu predkov a v spojení s gastronómiou úspešne prosperovať.

1. Tanier

kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená, biela glazúra,
maľovaný dekor „majolika“
pr = 24,5 cm

2. Šálka s podšálkou

kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená, biela glazúra,
maľovaný dekor „majolika“
v = 7 cm

3. Šálka s podšálkou

kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená, biela glazúra,
maľovaný dekor poľných
makov
v = 7 cm

4. Váza

kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená, biela glazúra,
maľovaný dekor Annablau
v = 17 cm

**5. Nádoba na čajové svetlo v
tvare čepáku**

kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená, biela glazúra,
vyrezané otvory,
maľovaný dekor „niva“
v = 20,5 cm

6. Forma na bábovku

kamenina zo stoobskej hlíny,
liata, biela glazúra,
maľovaný dekor „niva“
v = 5,5 cm, pr = 12,5 cm

**7. Tanier zo slnečnicovým
dekorom**

kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená, biela glazúra,
maľovaný dekor
pr = 24 cm

8. Mokka súprava, trojdielna

kamenina zo stoobskej hlíny,
vtáčaná, biela glazúra,
maľovaný dekor Starý Stob
(červeno-zelený)
tanierik: pr = 20,5 cm
šálka s podšálka: v = 5,5 cm

prežah pri 940–960°,
glazúrový výpal pri 1080–1100°

Günther Hoffmann

Stoobertöpferstadt
Hauptstraße 71
7344 Stoob
Tel. 0043 650 9750678
toepferstadt@tele2.at
<http://home.tele2.at/toepferstadt/>

„Najlepšie sa predáva keramika, na ktorej vidno hlinu, teda farbu črepu.“

Keramikárovi Güntherovi Hoffmannovi bola keramika takpovediac vložená do kolísky. Jeho matka bola maliarka keramiky u firmy Thumberger v Stoobe, kde ju Günther často navštevoval a už ako dieťa sa zaujímal o hlinu a zaobchádzanie s ňou ako pracovným materiálom. Vyučil sa u firmy Larndorf, potom pracoval v manufaktúre Gitty Wuschitzovej v obci Markt St. Martin. V roku 2003 si otvoril vlastný obchod s názvom Stoobertöpferstadt v strede obce Stoob. Tam dodnes vyrába a predáva svoj hrnčiarsky tovar. Jeho repertoár zahŕňa dekoračné predmety pre domácnosť a záhradu: dekoračné prvky pre fasády domov, tienidlá na závesné lampy, svetelné gule alebo kužele, aromatické lampy atd. Osobitne ponúka neglazované výrobky, ako sú džbány, poháre a chladáče na víno z červenej stoobskej hliny s glazovanými aplikáciami v tvare hrozna, ktoré sa dobre predávajú. V tomto štýle vyrába dokonca celé interiérové fontány, skladajúce sa z džbánu na víno, z ktorého postupne preteká voda cez viacero rímskych pohárov až do veľkej ploskej misy. Sú obľúbené napriek tomu, že trend tohto spôsobu zvlhčovania priestoru už zanikol.

Günther Hoffmann sa venuje aj výrobe riadu, hoci jednofarebne glazovaného a bez kvetinového dekoru, napríklad formám na bábovky alebo misám resp. individuálnym zhotoveniam podľa objednávky.

V roku 2011 začal Günther na podnet manželky glazovať výrobky celoplošne módnou fialovou farbou a sám sa dnes čuduje, ako dobre sa predávajú. Výhodou typického malého rodinného podniku ako je Stoobertöpferstadt je práve to, že môže jednoducho a rýchlo zareagovať na módné trendy a splniť predstavy zákazníkov.

Günther Hoffmann pracuje ako veľa ostatných hrnčiarov v Burgenlande výlučne len so stoobskou hlinou a svoje výrobky vytáča na kruhu. Jeho zákazníci (ale najmä zákazníčky) patria medzi návštevníkov Nezdiderského jazera a okolitých kúpeľov, ktorí prichádzajú predovšetkým z Nemecka a Švajčiarska, ale aj z iných oblastí Rakúska.

Günther Hoffmann je zberateľom starých pohľadníc a fotografií obce a zaujíma sa o históriu Stoobu. Rád sprevádza hostí stoobským múzeom hrnčiarstva, no kritizuje nedostatočný záujem samotných obyvateľov. Každý rok koncom augusta spolok Keramický kraj Burgenland pod vedením predsedu Kurta Piebera organizuje hrnčiarsky trh a dedinskú oslavu. Medzičasom organizáciu dedinskej oslavy (Stoobert Dorffest) prevzal Günther Hoffmann a dodnes sa stará o propagáciu a údržbu stoobskej hrnčiarскеj tradície.

1. Interiérová fontána

pyskatý džbán s aplikáciami v tvare hrozna, tri rímske poháre v rozličných veľkostiach a miska z kameniny zo stoobskej hlíny, všetky nádoby nie sú z vonkajšej strany glazované, vo vnútri sú glazované priehľadnou farbou
celková výška: 24 cm
celkový priemer: 31 cm
prežah pri 900°,
glazúrový výpal pri 1100°

2. Chladič vína

pórovitá hlina, točená, neglazovaná, abstraktná fialová maľba na sklo
v = 21,5 cm, pr = 12 cm
výpal pri 1000°

3. Aromatická lampa

kamenina zo stoobskej hlíny, dvojdielna, dekor prelomený a fialová glazúra
v = 13,5 cm
prežah pri 900°,
glazúrový výpal pri 1100°

4. Forma na bábovku

kamenina zo stoobskej hlíny, točená, zeleno glazovaná
v = 10 cm, pr = 24 cm
prežah pri 900°,
glazúrový výpal pri 1100°

Sabine Kerstinger

Schulgasse 10
7350 Oberpullendorf
Tel. 0043 2612 43806 oder 0043 664 40 15 713
kerstinger@aon.at

„Vyrábam veci, ktoré vlastne nie sú potrebné, ale s nimi sa svet stáva krajším a pestrejším.“

Vtipné, pestrou glazúrou okrášlené hlinené zvieratká sú dnes veľmi obľúbené a stále idú veľmi dobre na odbyť. Keramikárka Sabine Kerstinger sa už celé roky špecializuje na jediný druh vtákov – havrany. Spočiatku to mal byť vlastne tučniak, obľúbené zvieratko jej syna, ktorý po vyhotovení vyzeral skôr ako havran. Mimoriadne dobre sa však „ujal“, a keďže je naďalej šláglom predaja, pokračuje v jeho výrobe. Medzičasom sa v tvare havranov nechávajú zvečniť aj viacčlenné rodiny. Niektoré exempláre majú na tyle štrbinu na vhadzovanie mincí a slúžia tak ako pokladničky. Iné sú zahalené v závoji alebo majú na hlave cylinder a fungujú ako svadobné darčeky.

Popri havranoch zhotovuje Sabine Kerstinger sovy, slony, veľmi obľúbené medzi zberateľmi, žabky, kravičky a bociany, ktorých trup sa vytáča na kruhu. Ostatné produkty si navrhuje výlučne sama ako záhradné a bytové okrasné predmety.

V období pred Vianocami dominujú najmä trpaslíci, anjeli, snehuliaci, muchostrávky a amulety pre šťastie. V jej repertoári nájdeme aj škatuľky s vrchnákmi, ktoré sa okrem iného dajú použiť na úschovu bonbónov či cukríkov, a tiež poháre i šálky.

Záhradná keramika výnimočne zahŕňa abstraktné kusy v rozličných formách a aj nádherných farbách, ako sú veže z valcovitých prvkov či gule, pripomínajúce korále alebo guľovité ryby, objekty,

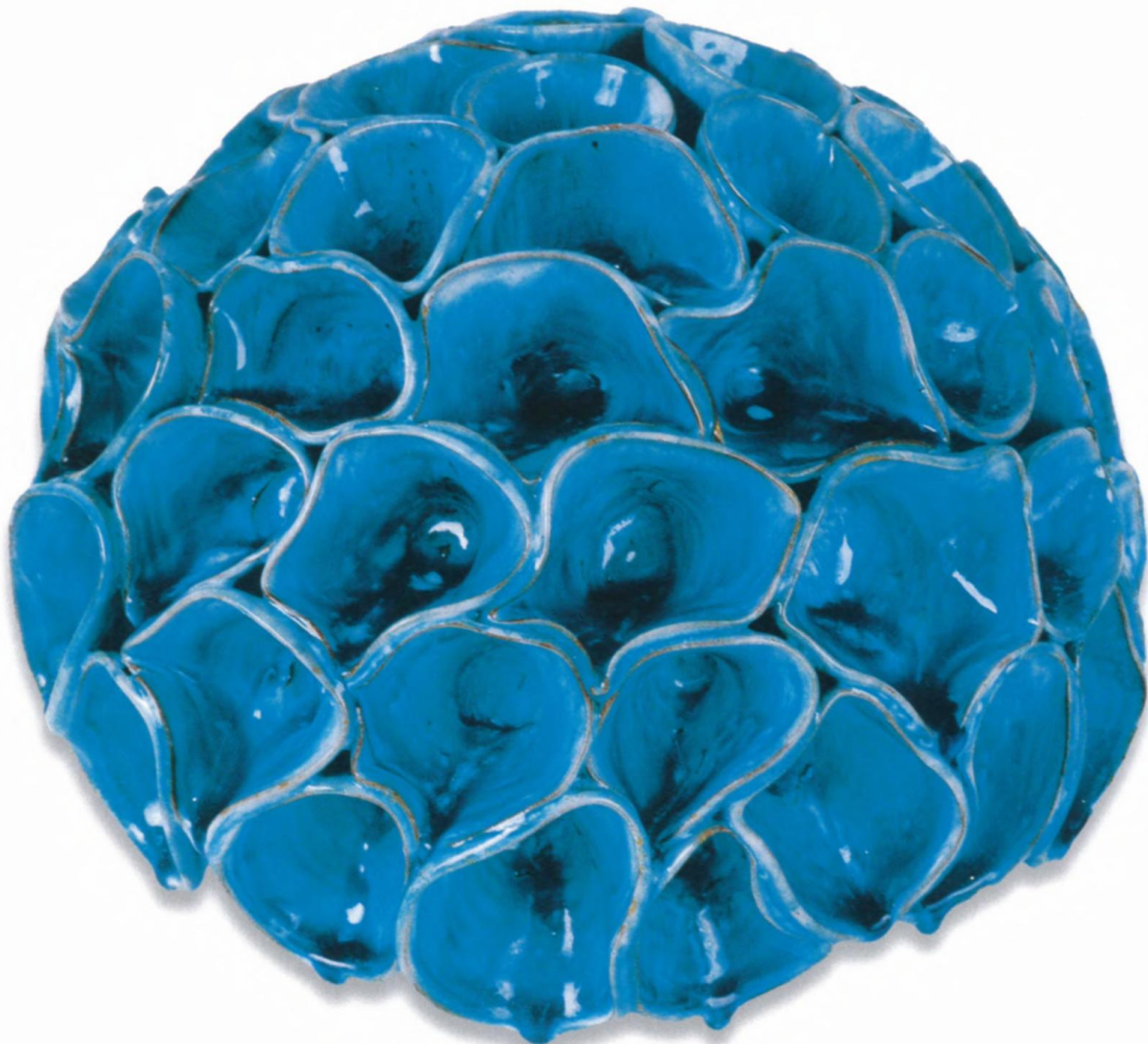
ktorých povrch je husto posiaty na kruhu zhotovenými lievickami a znázorňuje ďalší vývoj týchto guľí, používaných na okrasu ružových sadov.

Sabine Kerstinger nepracuje na objednávku, ale tvorí podľa vlastnej predstavy, vkusu a nápadov a často a rada skúša niečo nové. Asi pred 15 rokmi vyrábala strašiakov na plašenie vtákov, no len čo sa stali príliš obľúbenými a rozširovali sa čoraz ďalej, prešla k iným návrhom. Na záhradnú keramiku používa výlučne stoobsku hlinu, na tzv. vianočnú keramiku a produkty „podnosovej“ techniky odoberá bielu šamotovú hlinu z Nemecka. Svoj tovar predáva najmä na trhoch a výstavách v Burgenlande, Dolnom Rakúsku a Štajersku. Pravidelne zásobuje obchod v Lutzmannsburgu. Zákazníčky prichádzajú väčšinou z Rakúska, stálych zákazníkov má aj v Nemecku. Veľké potešenie nachádza v práci s deťmi, či už v škôlke alebo v škole majú možnosť zabrdnúť do kreatívnej práce s hlinou.

Sabine Kerstinger, narodená v r. 1965, navštevovala odbornú školu v Stooobe a veľmi rada si na to obdobie spomína. Po skončení pracovala ako pomocná sila v rozličných firmách, aj vo firme Larnhof v Stooobe.

Prestávka vo výrobe keramiky nastala, keď si založila rodinu. V súčasnosti už približne 12 rokov pracuje samostatne vo vlastnej dielni v svojom dome a na čiastočný úväzok v manželskej firme.

1. Päťdielna rodina havranov
kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená,
havraný ženského pohlavia
majú aplikované hlinené vlasy,
prevažne čierna glazúra, okolo
zobáka neglazované
v = 7–11 cm

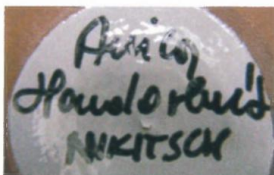
2. Umelecké dielo Korále
na jednej guli tesne pri
sebe pripevnené
jednotlivé prvky v tvare lievikov,
ručne točené a stlačené prvky,
tyrkysová glazúra
v = 25 cm

prežah pri 950°,
glazúrový výpal pri 1080°

Anica Kostyan

Hauptstraße 91a
7361 Lutzmannsburg
Tel. 0043 2615 87974
info@anicakeramik.at
www.anicakeramik.at

„Inšpiráciu čerpám z burgenlandského kraja, architektúry a prírody, ale aj z iných kultúr a keramických štýlov.“

Anica Kostyan obdivuje burgenlandskú architektúru a prírodu, čo nám okamžite padne do očí pri vstupe do jej predajne, nachádzajúcej sa v citlivo zrenovovanom dvore, kde sa nám vkusne predstaví časť jej rozsiahlej palety výrobkov. Hospodárstvo kúpila spolu s manželom v čase, keď sa stavali lutzmannsburské kúpele, a ich zámerom bolo rozšíriť odbyt aj s pomocou nových kúpeľných hostí.

Za vzdelanie vďaka otcovi, ktorý musel ťažko pracovať, aby umožnil dcére Anici (nar. 1954) navštevovať keramickú odbornú školu v Stoohe. Ako mladá keramikárka sa po trojročnej činnosti v jednom rodinnom podniku v Liechtensteine osamostatnila a z úspor a darovaného hrnčiarskeho kruhu si v otcovom dome v dedinke Nikitsch zriadila vlastnú dielňu. V prvých rokoch sa pri jej rodičovskom dome zastavilo veľa nemeckých turistov, ktorí tvorili až 80% jej zákazníkov. Dnes je to naopak, najviac zákazníkov pochádza z blízkeho okolia. Najväčšmi ju inšpiruje láska k burgenlandskej architektúre a prírode, navrhuje súpravy riadu, misky, vazy a menovky (štítky) na domy, na ktorých sú namaľované typické burgenlandské rady domčekov, trochu zrezané či vzletnejšie vytvarované. Ide o jej špecialitu, na ktorú je veľmi hrdá a aj sa dobre predáva.

Keďže sa rada prispôbila vkusu zákazníkov, aby mohla zo svojej tvorby prežiť, zmenila aj paletu svojich

výrobkov. Zatiaľ čo spočiatku vyrábala náročne stvárnené ozdobné taniere, riad, obkladačky a kachlice, dnes je to okrasná bytová keramika: vázičky, popolníky, aromatické lampy a ozdoby na stenu. V súčasnosti je mimoriadne obľúbená záhradná keramika, napr. svetelné gule, gule do ružových sadov či muchotrávky. Tie spolu s figúrkami zvierat (sovy, mačky) patria k hitom celoročného predaja.

Anica Kostyan nepochybuje o správnosti voľby svojho materiálu, pretože práve stoobska hlina je na hrnčiarske výrobky veľmi vhodná.

Podnety na nové formy nachádza v cestovaní: „Z ciest sa vraciame s novými inšpiráciami, ktoré nám ponúkajú iné kultúry a keramika. Po príchode domov sa nemôžem dočkať, kedy si sadnem za hrnčiarsky kruh a zrealizujem svoje nové dojmy a predstavy.“ V jednom mníchovskom múzeu dostala nápad vtačiť háčkovanú čipku do surovej hliny, ktorá pri pálení v peci zhorí a zanechá po sebe zvláštny vzor. Vzniknuté priehlbiny sa zafarbia a vypuklé miesta zostanú v pôvodnej farbe.

Anica Kostyan sa pravidelne zúčastňuje na svetových pracovných podujatiach keramikárov a výstavách v Rakúsku, Belgicku, Chorvátsku a Nemecku. V jej dielni sa konajú kurzy pre celé triedy. Sama má tieto kurzy veľmi rada a naplno si ich vychutnáva, lebo tento druh praktickej kreativity ju dokáže inšpirovať i naďalej.

1. Dekoračná keramická veža

kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená,
biela glazúra, maľba,
perforovaná stena,
cibuľovitá modro glazovaná
strecha
v = 37 cm

2. Srdiečko

porcelánová hĺina, na obidvoch
stranách vŕačená
háčkovaná čipka, prehĺbené
časti modro glazované
v = 9 cm

3. Misa

kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená,
biela glazúra, pomaľovaná
burgenlandským dedínským
a vidieckym motívom
v = 7,5 cm

4. Tabuľka na dom

vyrobená z lisovanej a
vyvaľkanej kameniny
zo stoobskej hlíny,
biela glazúra,
na reliéfe dedínský a vidiecky
motív
dl = 29 cm, v = 22 cm

5. Plastika Mačka

kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená,
modrá glazúra nastriekaná
v = 15 cm

6. Džbán pyskatý

kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená,
biela glazúra, pomaľovaná
burgenlandským dedínským
a vidieckym motívom
v = 19 cm

prežah pri 960°,
glazúrový výpal pri 1110°

Eveline Lehner

Eisenstädter Straße 54
7081 Schützen/Gebirge
Tel. 0043 699 12591959
keramik@cselley-muehle.at

„Remeslo vnáša do miestnosti vlastnú ozvenu, s dlaždicami a ručne vytočeným riadom sa odovzdáva aj kus vlastného ja, vytvoreného rukami.“

Eveline Lehner, narodená v r. 1959, je životnou partnerkou a spolupracovníčkou Roberta Schneidera. Ukončila síce obchodnícke vzdelanie, no už od detstva sa zaoberala tvármi prírody. Neskôr hľadala možnosti vlastného vyjadrenia vo fotografii a hrnčiarstve, ktorému sa priučila od partnera. Odkedy sa sama začala zaoberať hlinou, sama nadobudla aj silu. Ako keramikárka a umelkyňa pracuje od roku 1980 a vedie kurzy točenia na kruhu a modelovania hliny v alternatívnom stredisku Cselley-Mühle. Eveline Lehner sa venuje aj telesne a mentálne postihnutým deťom a pacientom s rakovinou. Točenie na kruhu pociťuje ako meditatívny proces, v ktorom sa tvorba tvaru osamostatní a vzdiali od premýšľania. Predpokladom na modelovanie voľných predmetov je dobré ovládanie remesla. Hlina je pre ňu ženský materiál (hoci v nemčine je mužského rodu), pretože mäkkosť a tvárnosť považuje za ženské atribúty.

Eveline Lehner spoločne s Robertom Schneiderom navrhla exkluzívny ručne točený servis pre prestávanú reštauráciu Taubenkobel (holubník) v Schütze ne neďaleko Nezdiderského jazera. Na kruhu vytáčané sú však aj skulptúry, ktoré nazýva derviši, ide o päť súvisiacich štíhlych a vysokých predmetov, glazovaných oxidovými farbami. Spodná časť je čierna a znamená nový začiatok, stredná, prevažne hnedá, symbolizuje rast a vrch je modrý.

Modrá farba predstavuje vzduch a spiritualitu. Eveline Lehner dáva prednosť oxidovým farbám a bielej hline, lebo pri nich grafické stvárnenie povrchu lepšie vynikne.

Robert Schneider a Eveline Lehner od 80-tych rokov zaznamenávali postupný úpadok tradičných tvarov a záujmu o umeleckú keramiku, pocítili teda potrebu hľadania nových keramických tvarov. Medzičasom prišlo do módy považovať varenie za umenie a jedlo za umelecké dielo. Kreatívna práca kuchára zrazu potrebovala aj vlastné fórum, a tak sa vyvinula kombinácia exkluzívnej kuchyne a exkluzívneho keramického riadu, predstavujúca súborné umelecké dielo.

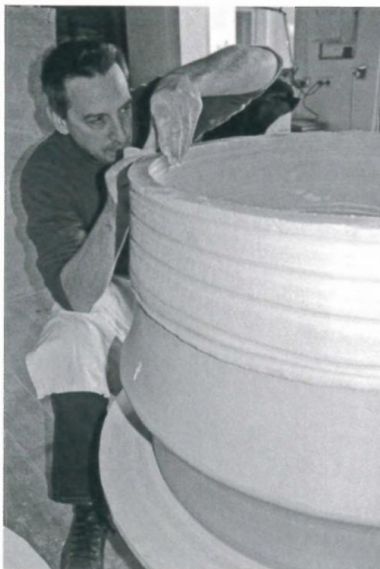
Špecifickým predmetom aktuálnej série pre spomínanú reštauráciu Taubenkobel je nádoba na víno v tvare holuba. Vyrobiť sa ako tradičný stoobský džbán čepák z dvoch dielov. To znamená, že sa najprv vytočí bruchatá časť, potom hrdlo so zobákom, tvarovaným ako pyštek kanvice, ktorý sa položí na vrch, a napokon sa pripevní ucho. Holub slúži ako úžitkový i ako dekoratívny predmet. Na túto myšlienku ich priviedol holubník, symbolicky stojaci vo dvore ich kultúrneho strediska Cselley-Mühle.

Ani jednému z tejto dvojice partnerov – hrnčiarov nezáleží na tom, či ich nazývajú umelcami. Považujú sa za tvorcov, ktorých životnou náplňou sa stala hlina a tvorivá práca rukami.

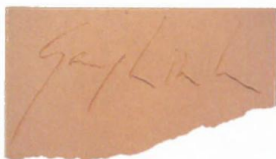
- 1. Podnos v podobe taniera**
kamenina zo stoobskej hlíny,
biela glazúra, okraj neglazovaný
pr = 30 cm
prežah pri 980°,
glazúrový výpal pri 1020°
- 2. Tanier plytký**
kamenina zo stoobskej hlíny,
biela glazúra, okraj neglazovaný
pr = 26 cm
prežah pri 980°,
glazúrový výpal pri 1020°
- 3. Tanier hlboký**
kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená, biela glazúra
pr = 25 cm
prežah pri 980°,
glazúrový výpal pri 1020°
- 4. Miska**
kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená, biela glazúra,
okraj neglazovaný
v = 4,5 cm, dl = 8 cm
prežah pri 980°,
glazúrový výpal pri 1020°
- 5. Pohár vysoký**
kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená, pohár s bielou
glazúrou, držadlo tvarované
a neglazované
v = 14 cm, pr = 6,5 cm
prežah pri 980°,
glazúrový výpal pri 1020°
- 6. Nádobá Holub**
kamenina zo stoobskej hlíny,
ručne točená v dvoch častiach,
biela glazúra
dl = 20 cm, v = 16 cm
prežah pri 980°,
glazúrový výpal pri 1160°
- 7. Skupina figúrok Tancujúci
dervíši, päťdielna**
šamotová kamenina zo
stoobskej hlíny,
ručne točené vysoké duté
prvky, biela glazúra s
kobaltom a oxidom železitým
v = 52-57 cm
prežah pri 980°,
glazúrový výpal pri 1160°

Georg Lindenbauer

Atelier Georg Lindenbauer
Schönau 4
7461 Stadtschlaining
Tel. 0043 699 11368180
atelier.lindenbauer@a1.net
www.heizobjekte.at

Georg Lindenbauer, narodený v r. 1965 v Klosterneuburgu, patrí k výnimočným keramikárom. Prekypuje energiou a novými nápadiami, zhotovuje obrovské vykurovacie objekty, čiže moderné pece, ktoré spĺňajú vysoké umelecké nároky, no aj rozmerom predimenzované na kruhu vytočené nádoby. Pohybuje sa pritom na osobnej i technickej hranici, ktorú často prekračuje len preto, aby sa pokúsil vyrobiť niečo, čo sa na prvý pohľad zdá nemožné. Bez obáv sa púšťa do úloh, ktoré vyzierajú beznádejne, vyrába návrhy, ktorých technické prevedenie dokáže vyvolať priam neskutočné vypätie síl. Ak sa mu niečo nepodarí, zmysel pre humor mu pomôže neúspech prekonať.

Väčšinu jeho produkcie tvoria kachle a pece, menšiu časť veľkorozmerné nádoby. Silný dojem vyvolávajú jeho tepelné objekty, ktoré buď voľne stoja v miestnosti alebo sa dajú otáčať. Optimálnu výhrevnosť dosahujú veľkou vonkajšou plochou.

Vlastnú, 400 metrov štvorcových veľkú dielňu vykuruje pecou veľkosti XXL s povrchovou plochou 11 m².

V navrhovaní formy a vzhľadu mu zákazníci často nechávajú voľnú ruku. Georg Lindenbauer doteraz navrhol a vyrobil viac ako 1000 takýchto predmetov. Objednávky pochádzajú na 85% z Rakúska, zvyšok zo zahraničia, Nemecka, Turecka či Albánska. V roku 2012 pripravuje kompletne zariadenie hotela na Srí Lanke.

Georg Lindenbauer vytáča svoje fascinujúce výrobky, vázy či nádoby na štavu na hrnčiarskom kruhu, pričom veľmi trpia jeho ruky, lebo hlina je na 40% šamotová, čiže hrubozrnná, a hrnčiarska koža sa často použiť nedá. 15 milimetrová hrúbka stien pri výške predmetu do 150 cm je zakaždým nielen výzvou, ale aj poriadnou drinou.

Lindenbauer bol vždy nadšeným hrnčiárom, preto svoje vytáčané veľkorozmerné predmety berie ako vyváženú stavbu pecí. Vďaka vysokej postave, dlhým rukám a dobrým a spoľahlivým spolupracovníkom sa s touto náročnou úlohou dokáže úspešne vysporiadať. Pre oba druhy výrobkov, tepelné objekty i veľkorozmerné nádoby, používa kameninu z Nemecka, keďže stoobska hlina sa na ne nehodí. Bezpochyby platí, že keramická tradícia sa taktok stretáva s inováciou a modernou!

Georgovi Lindenbauerovi ide najmä o to, aby z vhodného materiálu vytvoril niečo od doby nezávislé a dozvedel sa, čo všetko sa dá z prírodného materiálu, akým je hlina, vyrobiť. Už ako šesťročný vedel, že sa stane keramikárom. Začal síce navštevovať odbornú školu v Stooebe, ale tá, žiaľ, nezodpovedala jeho predstavám, prestúpil teda na školu Ortwein do Grazu, ktorú ukončil v r. 1987 ako majster pre keramiku a stavbu pecí. Ako 22-ročný sa spolu s manželkou Petrou osamostatnil. Prevádzku ateliéru v Bad Radkersburgu nahradil ateliér v Klosterneuburgu. Od roku 2006 pôsobia v Stadtschlainingu na juhu Burgenlandu.

„V skutočnosti som priveľmi živý a spontánny, aby som robil takú vytrvalú prácu, ako je stavba pecí.“

- 1. Model pece v mierke 1:10**
kamenina z Westerwaldu v Nemecku,
ručne točená, biela glazúra
v = 21 cm
prežah pri 980°,
glazúrový výpal pri 1180°

- 2. Nádobá na šľavu, veľká**
kamenina z Westerwaldu v Nemecku,
hrubo šamotová, ručne točená,
so zvýraznenými pásmi
(stopami po točení na kruhu)
v = 93 cm, pr = 33 cm
výpal pri 1220°

Petra Lindenbauer

Contemporary ceramics
Keramikatelier und Galerie
Baumkirchergasse 4-6
7461 Stadtschlaining
Tel. 0043 664 2464150
atelier@petralindenbauer.at
www.petralindenbauer.at

„Každý kúsok riadu, ktorý očarí svojou individualitou ako samostatný unikát, je v rovnakej miere aj časťou harmonického celku.“

Petra Lindenbauer, narodená v r. 1967, je dcérou sochára pracujúceho s drevom. Už ako mladé dievča ju priťahovala hlina. Začínala na odbornej škole v Stooobe, kde sa márne snažila vybrať umeleckým smerom. Prestúpila preto na školu Ortwein do Grazu na odbor keramické formy, kde sa učila u Anny Losert. Práve ona dokázala individuálne podporiť umelecké nadania svojich žiakov.

Už v Stooobe spoznala svojho neskoršieho manžela Georga. 20 rokov spoločne vyrábali kachle a pece. Petra však popritom študovala archeológiu a dejiny umenia.

Pred piatimi rokmi sa rodina s dvoma deťmi presťahovala do južného Burgenlandu. Táto zmena pod dlhých rokovch stavania pecí Petre priniesla novú tematickú orientáciu, práve tu na popud priateľky našla cestu späť k hrnčiarstvu.

Petra síce v partnerstve predstavuje tú pokojnejšiu časť, ale rovnako kreatívnu a fascinovanú hlinou ako jej manžel. Vytvorila si vlastnú „filozofiu riadu“, prispôbila sa súčasným stolovacím zvyklostiam, ktorých stredobodom sa stal dopyt a potreby zákazníčok. Na zmeny v stolovacej kultúre, ktoré reprezentuje medzinárodné a sezónne varenie, okamžite zareagovala a podarilo sa jej vytvoriť tzv. ideálnu súpravu,

ktorá pozostáva z rozličných tanierov (na cestoviny či karí) a ďalších nádob na špeciálne použitie (bagety či kvety). Touto teplotou vyžarujúcou na kruhu točenou súpravou A Table, ktorá jednak príjemne vplýva na atmosféru okolo stola a zároveň umožňuje potrebnú flexibilitu, pričom už pri dotyku vnímame jej pozitívne fluidum, chce Petra Lindenbauer preraziť a poukázať tým na jej svojráznosť a individualitu.

Výnimočné sú aj jej nekonvenčné vlastnoručne miešané farby glazúry, napr. béžová či tyrkysová, sčasti syté a sčasti v jemných pastelových tónoch. Tu sa rada podriaďuje želaniam zákazníkov. Jednu formu si obľúbila osobitne: „Tematicky som zostala lipnúť na miske, lebo som presvedčená, že ich nikdy nemôže byť dosť. Ide vlastne o trojrozmerné obrazy, pojímú do seba pevné hmoty i tekutiny a osvedčia sa naplnené i prázdne.“ Svoje rôznorodé misky vytáča na kruhu alebo prekladá v nepravidelnej štruktúre, čím prispieva k udržaniu a ďalšiemu rozvoju tradičných foriem. Pre vlastné odborné obohatenie sa každoročne zúčastňuje na seminároch alebo cestuje po krajinách s keramickou tradíciou.

Petra Lindenbauer zhotovuje aj samostatné dekorácie na stenu či svetelné telesá, všetky svoje diela vyrába z hlíny z Nemecka.

1. Tanier a miska

kamenina z Westerwaldu v Nemecku so svetlým črepom, ručne točená, nepravidelný tvar, priehľadná glazúra
tanier: pr = 27 cm
miska: pr = 15 cm
prežah pri 980°, glazúrový výpal pri 1220°

2. Skupina váz, trojdielna

kamenina z Westerwaldu v Nemecku, ručne točená so zvýraznenými pásmi (stopami po točení na kruhu) a nepravidelným okrajom, biela glazúra
v = 19–23 cm
prežah pri 980°, glazúrový výpal pri 1130°

3. Misa

kamenina z Westerwaldu v Nemecku so svetlým črepom, prekladaná v nepravidelnej štruktúre, zámerne nepravidelný okraj, tyrkysová glazúra
pr = 27 cm
prežah pri 980°, glazúrový výpal pri 1220°

Kurt Pieber

Grazer Straße 32
7400 Oberwart
Tel. 0043 664 111422
pkk@aon.at
www.kurt-pieber.at

„Moje experimentovanie s tvarmi a glazúrami podľa vlastných receptúr má za cieľ priblížiť sa k prírode štruktúrou, tvarom a množstvom farebných odtieňov. Stále hľadám nové možnosti vyjadrenia.“

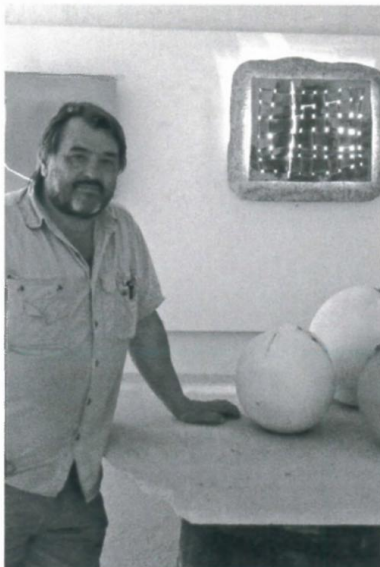
Exponát Kurta Piebera má názov Stretnutie. Vysoké, štíhle, na kruhu točené plastiky s nasadenými hlavami sú pokryté čiernou a bielou glazúrou. Znázorňujú ľudí počas rozhovoru a poukazujú na vysoký význam komunikácie a osobného kontaktu, resp. vzájomnú výmenu názorov. Touto tematikou sa Kurt Pieber zaoberá už od detstva. Vyrástol v malej dedine v južnej časti Burgenlandu, keď sa po uliciach pohybovalo málo áut a cesta slúžila deťom na hranie a dospelým na zábavu. Kurt Pieber rád počúval dospelých, keď sa rozprávali, vtedy sa v jeho fantázii vytvárali obrázky a predmety, ktoré sa stali predlohami a motívmi pre jeho prvé keramické pokusy. V detstve veľmi rád chodieval opekať zemiaky alebo kukuricu k brehu potoka. Tam prišiel na to, že oheň premení mäkkú, ílovitú zem na tvrdú. Začal tvarovať figúrky z ílu a vložil ich do ohňa. Tak vznikli jeho prvé „diela“ a nadšenie pre keramiku. Keď sa v blízkej obci Rohr usadil umelec Hermann Serient, na mladého Kurta veľmi zapôsobili jeho diela a vzbudili v ňom veľký záujem o umeleckú prácu. Po ukončení keramickej odbornej školy v Stooobe bol dva roky mimoriadnym poslucháčom u profesorky Marie Biljanovej-Bilgerovej na Vysokej škole úžitkového umenia vo Viedni. Potom pracoval samostatne ako keramikár vo vlastnom ateliéri v Bernsteine, kde organizoval početné výstavy známych umelcov.

Od roku 1982 vyučuje Kurt Pieber na Krajinskej odbornej škole pre keramiku a výstavbu pecí (Landesfachschule für Keramik und Ofenbau) v Stooobe a pracuje ako samostatný umelec a živnostník vo vlastnom ateliéri v Oberwarte. Často sa zúčastňuje na medzinárodných výstavách v Rakúsku, ale aj v zahraničí. Tvárnosť materiálu a jeho premena pod vplyvom ohňa Kurta Piebera pri práci s hlinou jednoducho fascinujú. Veľmi rád experimentuje s tvarmi a farbami, používa rozličné techniky, napr. točenie na kruhu, modelovanie, spájanie lisovaných či vyvaľkaných plátov, karbonizovanie po výpale, techniku s krištáľovou glazúrou a sieťotlač. Paleta jeho výrobkov je rovnako široká, aké všestranné sú jeho techniky: od reliéfov, tradičných nádob, nápaditých, geometricky tvarovaných kávových a čajových súprav až po predmety a figúrky v životnej veľkosti. Ako učiteľ chce odovzdať žiakom radosť z experimentovania a spoznávanie rozličných materiálov a techník. V roku 2011 so žiakmi tretieho ročníka v rámci projektu Európskej únie pricestoval na vzdelávací týždeň do Modry, kde sa konali workshopy aj v modranskej Slovenskej ľudovej majolike.

Kurt Pieber založil v roku 2001 spolok Keramický kraj Burgenland so zámerom vybudovať lepšie spoločný marketing burgenlandskej keramiky. Ako predseda spolku organizoval spoločné výstavy a v spolupráci s inými keramikármi zaviedol každoročný hrnčiarsky trh s dedinskou oslavou v Stooobe.

1. Skupina piatich figúrok
Stretnutie
kamenina zo stoobskej
hliny, tri bielo a dve čierno
glazované,
na kruhu točené, štíhle,
vysoké prvky, namontované
na železnej doske
v = 58–77 cm
prežah pri 980°,
glazúrový výpal pri 1040°

Robert Schneider

Eisenstädter Straße 54
7081 Schützen/Gebirge
Tel. 0043 699 12591959
keramik@cselley-muehle.at

„Krásne tvary nepotrebujú glazúru!“

Životní partneri a spolupracovníci Robert Schneider a Eveline Lehner neprevádzkujú iba svoje keramické ateliéry v obci Schützen am Gebirge, ale aj alternatívne stredisko pre kultúrne aktivity s názvom Cselley-Mühle v obci Oslip, ktoré vybudovali spoločne s maliarom Seppom Lauberom. Filozofia ich pôsobivých keramických výrobkov a predmetov je silno spojená s výstavbou Cselley-Mühle a domovinou. Roberta Schneidera už v detstve fascinovala vlhká zemina pod čerešňovými stromami v Schützene.

Absolvoval odbornú keramickú školu v Stoobe, kde ho ovplyvnil najmä učiteľ Friedl, klasický hrnčiarsky majster, ktorý však na kruhu točil iba výnimočne. Samotný Schneider pracuje na kruhu rád a občas si len tak pre vlastné potešenie vytočí tradičný stoobsky džbán čepák. Svoje diela však vyrába zväčša inými technikami, tzv. výstavbou a prevalovacou technikou, a hlinu čiastočne mieša s inými materiálmi, napríklad kovom.

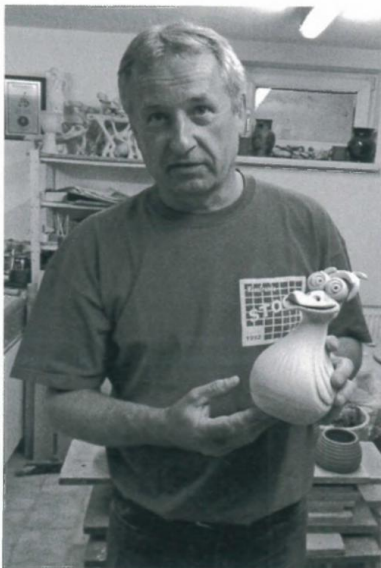
Robert Schneider, narodený v r. 1950, sa vo svojich prácach zaoberá napätím, trhlinou a tavením. Pôsobivú osobitosť na burgenlandskej keramickej scéne predstavuje jeho „trhlina“ v guľach a doskách, ktorú pri výpale cielene vyvolá. Trhlina sa potom stáva hlavným cieľom, guľa a doska iba jeho nositeľmi. Znázorňuje tým neprítomnosť (prázdny priestor trhliny) a súčasne zväčšuje keramický materiál v prítomnosti. Predmety bývajú zvnútra či zboku osvetlené a pôsobia ako vytekajúca láva. Keď zo stropu cez trhlinu preniká svetlo, ide o umelecké dielo samo osebe. Nápad na využitie trhlín, podobných sopkám, pochádza z prác v súvislosti s kovaním, zváraním či tavením kovu, s ktorými výpal hrnčiny spája oheň.

V iných svetelných predmetoch nájdeme črepy či rozrezané tehly a mriežky, ktoré majú pripomínať výstavbu Cselley-Mühle. Robert Schneider tvorí výlučne z hliny zo Stoobu či Schützen, ktorú si pochvaľuje, sám si ju nakope i vyčistí. Prácu so surovinou má veľmi rád, v ložisku nachádza oddych od komplikovaných tvorivých procesov, ale aj inšpiráciu a silu do ďalšej tvorby. Jeho diela sú bez výnimky neglazované, pretože glazúry odmieta.

1. Svetelný predmet Trhlina
kamenina zo stoobskej hlíny,
neglazovaná guľa ako nositeľka Trhlíny
pr = 50 cm
jeden výpal pri 980°

Hans Steurer

Töpfer-Hans
Mariengrund 43
7344 Stoob
Tel. 0043 650 2690866
info@toepfer-hans.at
www.toepferhans.at

Hansa Steurera už v detstve priťahovala hlina v hrnčiarскеj dielni, ktorú navštevoval počas letných prázdnin. Želanie stať sa hrnčiarom sa preto u neho vyvinulo veľmi skoro. Vyučil sa u firmy Thumberger v Stoobe. Po učňovskej skúške dva roky pracoval v tej istej firme a ďalších 10 rokov vo firme Rotter (Wachauer Keramik, keramika z rakúskeho regiónu Wachau) v Kremse ako vedúci dielne. Sám tam vyučil spolu 8 učňov. V r. 1992 sa z Kremsu odsťahoval a v r. 1998 otvoril vo Viedni obchod s názvom Töpfer-Hans (hrnčiar Hans). Po pestrom pracovnom živote sa vrátil do Stoobu, aby sa osamostatnil vo vlastnej dielni svojho rodinného domu. Dodnes tam „hrnčiar Hans“ vyrába špeciálne keramické vtáky, tzv. čudné vtáky. Skladajú sa z vytočených kuželovitých tiel s vytiahnutým perím a zobákmí a pripevnenými očami. Pestro glazované vtáky slúžia ako gule na ruže alebo ako výlučne dekoratívne predmety. Vyrába ich v rozličných veľkostiach, na jednej či dvoch paličkách, ktoré vyzerajú ako nohy. Ide o čisto žartovné predmety, ktoré sú medzi zákazníkmi obľúbené a dobre sa predávajú. V súčasnosti sa totiž nedá vyžiť len z tradičného stoobskeho riadu, sú potrebné dobré nápady, napríklad čudné vtáky. Okrem toho Hans výnimočne vytáča dekoratívnu keramiku pre domácnosť a záhradu, ako sú prasiatka a korytnačky, ale aj 1–2 metrové stĺpy na okrasu záhrady, popolníky a vázy len zriedkavo.

Hans Steurer pracuje najmä so stoobskou hlinou, občas aj s bielou terrahlinou z Nemecka. Okrem toho vyrába malé misky a umelecké figúrky v raku technike. Glazúru nanáša ponorením alebo trasenou technikou. Nikdy ju nestrieka, pretože to nepovažuje za ručnú prácu, podľa neho to vyzerá príliš umele. Predáva na rôznych remeselníckych, hrnčiar-ských či vianočných trhoch (napríklad pred zámkom Belvedere vo Viedni), ktoré navštevuje raz až štyrikrát za mesiac v celom Rakúsku. Sortiment prispôsobuje lokalite, pre korutánsky trh vyrába nádoby na špeciálny korutánsky koláč Reindling, pre burgenlandský chladiče na víno. Všade sa však najlepšie predávajú veselé figúrky zvierat, dokonca aj na vianočných trhoch idú na odbyt lepšie než typický vianočný sortiment. Na trhy so sebou vozí aj svoj hrnčiar-sky kruh, aby mohol točenie aj predvádzať. Veľmi si váži intenzívnu výmenu názorov s hrnčiar-mi, pretože sa pri nej dá veľa naučiť.

Hans Steurer sám každoročne v júli organizuje trojdenný remeselnícky trh v Neusiedle am See a vedie hrnčiar-ske workshopy pre žiakov vo firme Thumberger.

„Ani jeden z mojich výrobkov nie je vylievaný, všetky sú vytočené na kruhu!“

1. Plastika Sova

raku hlina, ručne točená,
aplikácie, čiastočne glazovaná
v = 11 cm
prežah pri 950°,
glazúrový výpal v raku peci pri
1000–1010°,
ešte žeravý predmet sa
vloží do uzatvoreného
kontajnera s pilinami, počas
chladenia v glazúre vzniknú
charakteristické pukliny

2. Plastika Gymnastka (vysoká)

raku hlina, ťahaná, priesvitná
raku glazúra, rovnaká
procedúra ako pri sove
v = 46 cm

3. Plastika Gymnastka (ležiaca)

raku hlina, ťahaná, priesvitná
raku glazúra, rovnaká
procedúra ako pri sove
dl = 31,5 cm

4. Plastiky Čudné vtáky (3 kusy)

terra-hlina, ručne točená,
pestré glazúry
v = 15–20 cm
prežah pri 950°,
glazúrový výpal pri 1080–1100°

Hans Peter Thiess

Töpferstüberl Thiess
Kirchengasse 1
7343 Neutal
Tel. 0043 2618 3260 oder 0043 664 8584713
office@thiess4you.at
www.thiess4you.at

„Ak chceme z keramiky žiť, musíme sa riadiť želaniami zákazníkov, no napriek tomu je to veľmi namáhavé.“

Hans Peter Thiess, narodený v r. 1952, je mimoriadne zamestnaný muž: vedie kaviareň Töpferstüberl (hrnčiarska izbička), spojenú s predajňou vlastných hrnčiarskych výrobkov, pracuje ako obkladač a staviteľ pecí a navyše sa stará o komunálne služby pre obec Neutal.

Keramikárom sa stal náhodou, pretože svoje štúdium na odbornej škole v Stoobe považoval spočiatku iba za preklenutie času. Plánoval totiž, že po roku pôjde do Viedne študovať pozemné a podzemné staviteľstvo. No v Stoobe objavil svoj talent a radosť z práce s hlinou, a pri nej zostal dodnes. Po ukončení školy 3 roky pracoval v Keramike v Gmundene, naposledy ako vedúci laboratória. Potom prešiel do keramickeho podniku Larnhof, kde zotrval 20 rokov, v posledných rokoch ako vedúci podniku. S týmto podnikom doslova zžil, pri jeho rozvoji sa angažoval s veľkým nasadením, napríklad organizoval prehliadky podniku cez víkendy. Jeho manželka tam pracovala tiež, v predaji a v sklade. Napokon sa rozhodol, že svoju energiu využije pre seba. V r. 1991 sa osamostatnil a založil si vlastnú dielňu a spomínanú kaviareň s predajňou svojich keramic-kých výrobkov.

Keď vstúpite do jeho kaviarne, na pravej strane vás upúta miestnosť, v ktorej je vystavená široká paleta úžitkovej a dekoratívnej keramiky. Jeho riad obliaty červenou a oranžovou glazúrou síce

nie je pre tento región typický, ale v súčasnosti je veľmi moderný. Ponúka aj dekoratívnu keramiku pre interiéry, napr. aromatické lampy, rozličné misky a vázy, svetelné gule, figúrky zvierat (prasiatka, aj ako pokladničky, ryby, kravy a sovy), ale aj špásovné tekvice na obdobie Halloweenu.

Nápadné sú jeho regály preplnené fľašami na pálenku, štamperlíkmi, pohármi na víno či džbánmi na pivo, venovanými špeciálnym povolaniam: hasičom, poľovníkom a rybárom. Hans Peter Thiess vyrába fľaše a malé špásovné nádoby na pálenku v tvare hasičskej prilby. Obsah štamperlíkov sa musí vypíť na jeden dúšok, pretože sa kvôli okrúhlemu dnu nedajú postaviť na stôl. Iné nádoby zdobia klasické poľovnícke motívy, diviaky, jelene či ryby. Pri treťom výpale pomedzi ručne namaľované dekoratívne okraje sieťotlačou aplikuje rozličné obrázky.

Hans Peter Thiess pôvodne pracoval výlučne so stobskou hlinou, dnes však používa najmä materiál z nemeckého Westerwaldu. Kedysi svoje výrobky väčšinou vytáčal na kruhu, vylieval či vytláčal len zriedkavo. Dnes je to naopak. Vyrába pre viechy či zmrzlínové salóny, ale aj na súkromnú objednávku. V oboch skupinách zákazníkov má svoju stálu klientelu. Už 10 rokov vo svojej dielni ponúka aj kurzy pre žiakov v rámci školy v prírode.

1. Žartovná nádoba v tvare prilby používaná ako štamperlík na pálenku, svetlá kamenina z Nemecka, liata, biela glazúra, maľba v = 5 cm, š = 5,5 cm prežah pri 950°, glazúrový výpal pri 1100–1120°
2. Flaša v tvare hasičskej prilby svetlá kamenina z Nemecka, liata, biela glazúra, maľba v = 19,5 cm prežah pri 950°, glazúrový výpal pri 1100–1120°
3. Flaša na pálenku Lovu zdar! kamenina z Westerwaldu v Nemecku, liata do formy, biela glazúra, zelená maľba, srna nanesená keramickou sieťotlačou v = 32 cm prežah pri 950°, glazúrový výpal pri 1100–1120° tretí výpal pre sieťotlač pri 800°
4. Štamperlíky (2 kusy) kamenina z Westerwaldu v Nemecku, biela glazúra, zelená maľba v = 5,5 cm, pr = 5 cm prežah pri 950°, glazúrový výpal pri 1100–1120°
5. Žartovný džbán pre poľovníkov kamenina zo stoobskej hlíny, ručne točená, biela glazúra, zelená maľba, diviak nanesený keramickou sieťotlačou v = 20 cm, pr = 10 cm prežah pri 950°, glazúrový výpal pri 1100–1120° tretí výpal pre sieťotlač pri 800°
6. Tekvica pre Halloween, kamenina zo stoobskej hlíny, ručne točená, biela glazúra, maľba, vyrezávaná tvár v = 20 cm, pr = 15,5 cm prežah pri 950°, glazúrový výpal pri 1100–1120°

Martha Treiber

Kunst & Keramik
Hauptstraße 31/Seehof
7071 Rust
Tel. 0043 664 1740280

Každý, kto má rád modrú farbu, sa u Marthy Treiberovej ocitne na správnom mieste. I keď používa aj iné farby glazúr, modrá u nej zostáva z viacerých hľadísk jednoducho najobľúbenejšia.

Martha Treiber (nar. 1954) už ako dieťa rada zo zeme modelovala zvieratá a figúrky a neskôr sa vyučila v odbornej keramickej škole v Stoobe. Veľa sa naučila od svojich kolegov a vtedajšieho manžela (umeleckého keramikára Seppa Treibera). Tento časový úsek označuje za obdobie učňovských rokov. Spoločne s manželom sa vtedy osamostatnili a Martha si urobila majstrovský list.

Pred jedenástimi rokmi sa súkromne aj služobne rozišli a sama si otvorila nový obchod s integrovanou dielňou priamo na hlavnej ulici v Ruste. Tento krok viedol k jej odklonu od umeleckého zamerania k výrobe úžitkových predmetov, ktoré sa lepšie predávajú.

Martha Treiber vyrába aj riad, dáva ale prednosť kreatívnym tvarom dekoratívnej keramiky pre interiéry a záhrady. Miesto pri okne v jej krásne vyzdobenom obchode je určené na točenie hlíny. Návštevníkovi udrú do očí rozličné hlinené zvieratká: ovce, slony, sovy, ryby, tučniaky, myši a žirafy. Tieto vlastné kreácie majú vytočené guľaté telo s aplikovanými zobákmi, chvostami, očami, ozdobami hlavy atď.

Vytvára aj trpaslíkov a huby. Veľmi rada kombinuje hrnčiarске výrobky s vymodelovanými časťami. Niektoré z vtákov stoja na dvoch hliníkových nohách na kuse pieskovca zo susednej obce Sankt Margarethen. Martha Treiber sa sama označuje za pravú burgenlandskú krajanu, preto pracuje výlučne iba s hlinou zo Stoobu a do svojej tvorby preberá typické a tradičné burgenlandské prvky. Aj keď sa dlho bránila takzvanému gýču, pod jej rukami vznikajú bociany, s ktorými vo forme karikatúr dokáže žiť.

Do rukou voľne vytočených mís, váz a nádob ako kontrast k okrúhlemu tvaru vsádza dva malé vymodelované trojuholníky. Na dne mís a hlbokých tanierov zvlášť zvyrazňuje špirálovitú stopu po točení, ktorá najlepšie vynikne pri jednofarebných glazovaných predmetoch či pri tých s viacfarebnou stečenou glazúrou. Rada experimentuje s glazúrami a ich miešaním. Tento (chemický) aspekt svojej práce vníma ako náročnejší než samotné točenie na kruhu. Obsiahle znalosti rozličných glazúr jej umožňujú splniť všetky farebné želania zákazníkov, čo ju naplňa pocitom hrdosti. Martha Treiber z hrnčiarstva dobre využije. Byť hrnčiarkou je jej povolaním snov: miluje kreatívne zaobchádzanie s hlinou, má krásny obchod s výbornou polohou v prekrásnom meste pri Neziderskom jazere v jedinečnom okolí. Celoročne je obklopená klapotajúcimi bocianmi, z ktorých niektorí zostávajú aj cez zimu. Z tohto všetkého čerpá energiu.

„Práca s keramikou je pre mňa povolaním snov, pri ktorom sa dá vyrobiť niečo krásne jednoducho z ničoho.“

1. Plnoplastická figúrka

kamenina z hlíny Westerwaldu,
telo točené, oči atď. vryté,
modro glazované
v = 11 cm, dl = 13 cm

2. Dve fľaše

kamenina, točená, modro
glazovaná:
veľká fľaša z hlíny z Westerwaldu,
malá fľaša z kameniny zo
stoobskej hlíny, vysoké, štíhle
tváre s vysunutým okrajom
v = 22 cm a 28 cm

3. Guľatá váza

kamenina zo stoobskej hlíny,
baňatý tvar, točená, biela a
modrá roztekajúca sa glazúra
v = 17,5 cm

4. Misa

svetlá hlína z Westerwaldu,
točená, tmavomodrá krycia
glazúra so svetlým,
roztekajúcim sa dekorom
v = 7 cm, pr = 36 cm

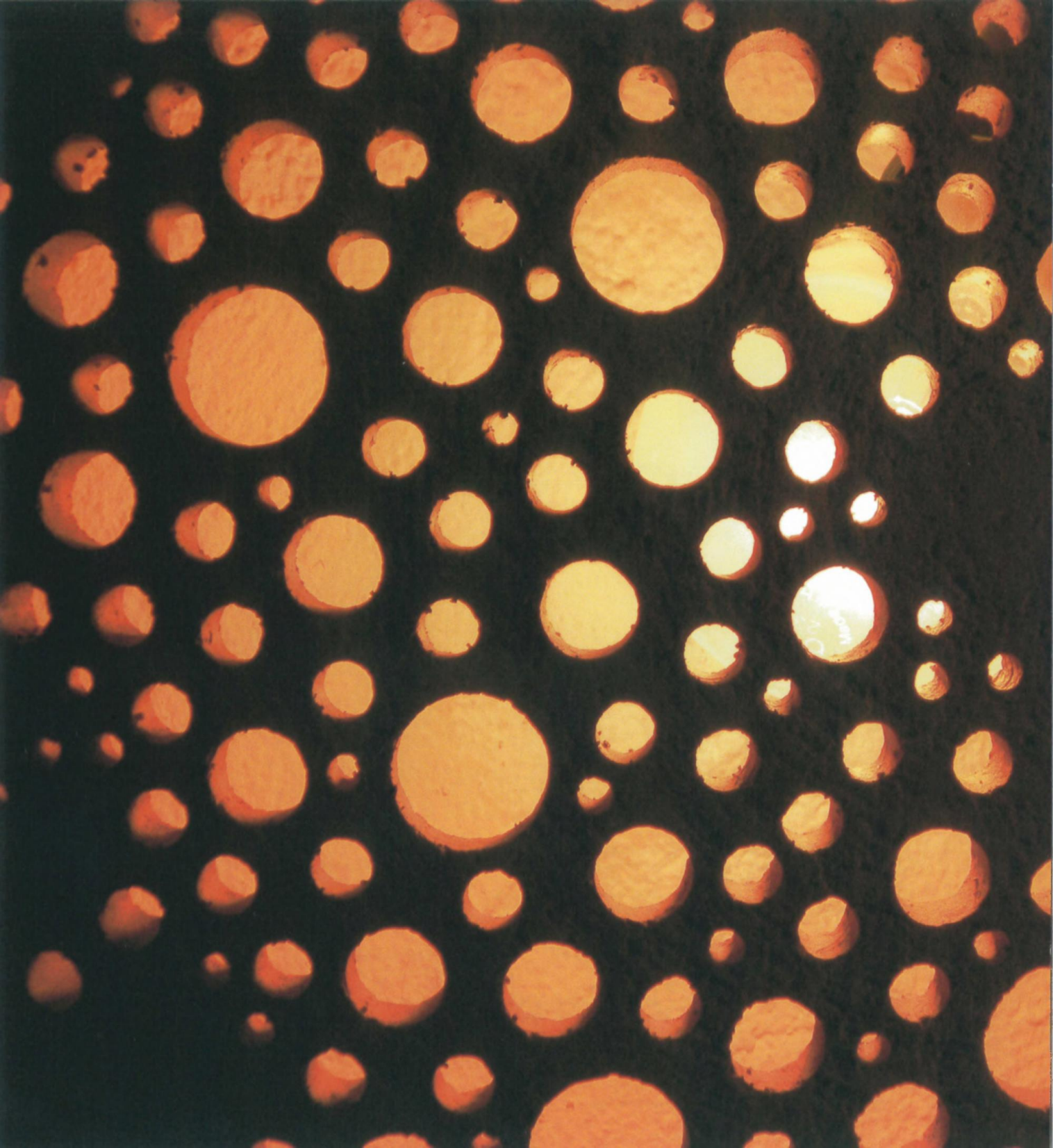
5. Váza cylindrická

kamenina točená, okraj
nalomený, biela v modrom
roztečená glazúra
v = 21 cm, pr = 12,5 cm

6. Vtáčia skulptúra

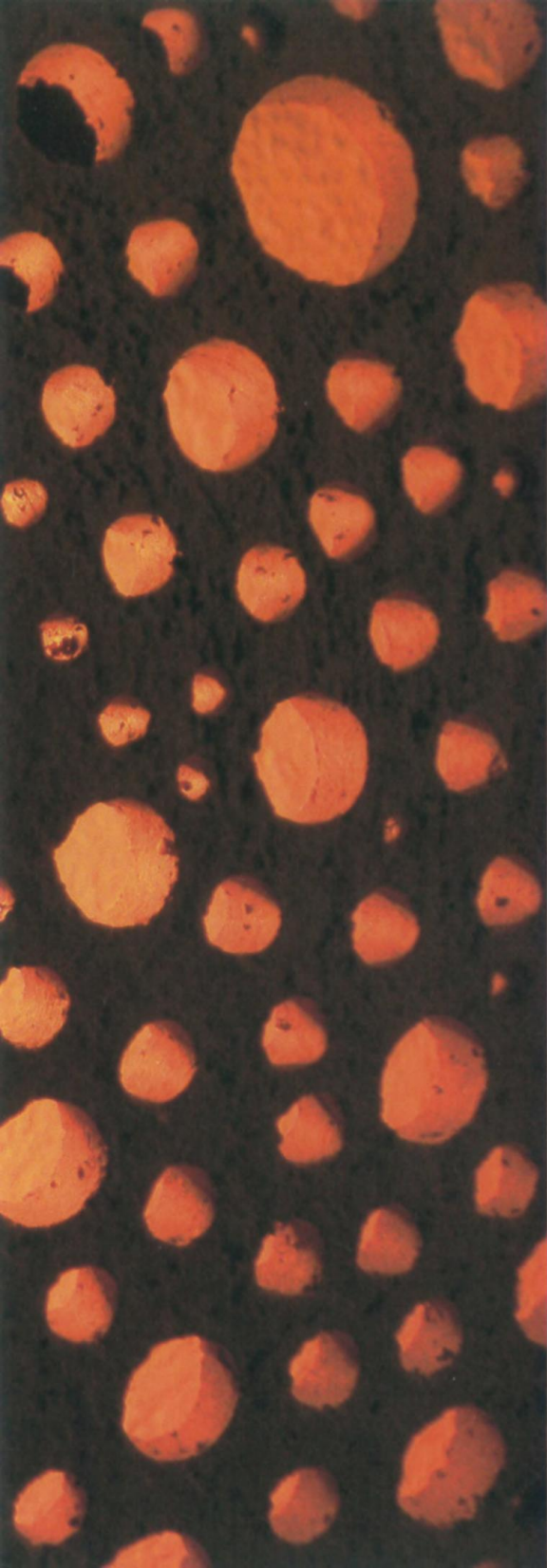
kamenina, točené telo,
vymodelované oči, modro
glazovaná, nohy z hliníka,
chodidlo z prírodného
pieskovca zo St. Margarethen
v = 42 cm

prežah pri 800°,
glazúrový výpal pri 1100°

Claudia Peschel-Wacha
Katharina Richter-Kovarik

Tvorcovia z Bratislavského kraja

Drahoslav Chalány

Rázusova 39
902 01 Pezínok
Tel. 00421 903 439698
gchalanyova@gmail.com
www.uluv.sk/product/chalany-drahoslav-
majster-ludovej-umeleckej-vyroby-395/

Drahoslav Chalány a jeho manželka Gabriela bývajú v starom vinohradníckom domčeku s romantickou záhradou a dielňou v Pezínku, v ktorej sa nachádza veľký hrnčiarsky kruh. Keramikár si zariadil aj vlastný priestor na tvorbu, kde sa dáva inšpirovať napríklad symfóniami Johanna Sebastiana Bacha. Pre prácu potrebuje pokoj a čas.

Narodil sa v r. 1958 v Modre. Vždy sa mu páčili pekné veci, či už diela Stvoriteľa alebo vytvorené človekom. Už na základnej škole vynikal vo výtvarnej výchove a od 13 rokov sa venoval olejomaľbe. Výtvarné čítanie u neho rozhodovalo aj pri výbere povolania. Šťastnú voľbu na realizáciu výtvarného nadania predstavovala modranská Majolika. Na keramickej výrobe ho fascinovalo točenie na hrnčiarskom kruhu, ktorému sa v Slovenskej ľudovej majolike venoval nasledujúcich 15 rokov. Medzitým sa naučil majstrovsky spracúvať hlinu od miniatúr až po obrovské nádoby. Popri práci sa ako samouk výtvarne vzdelával ďalej, najmä v olejomaľbe. Koncom 80-tych rokov sa začala jeho spolupráca s ÚLUVom. Spočiatku vo forme drobnej figurálnej tvorby, neskôr dekoratívnych tanierov, najmä čipkových, zdobených habánskym vzorom.

Vo figurálnej tvorbe Chalány nadväzuje na figuralistov majolikového typu. Od roku 2001 nosí titul majster ľudovej umeleckej výroby a každoročne svoje remeslo na nohách poháňanom kruhu predvádza na viacdennom podujatí Dni majstrov ÚLUVu, ktoré sa konajú už viac než 20 rokov v Bratislave.

Chalány sa v modelovaní citom pre detail či výrazom tváre a charakterovými črtami snaží priblížiť k dokonalosti. Inšpiráciu čerpá zo života: staré remeslá, vinohradníctvo, poľovníctvo, biblické témy a pod. Maľbu ornamentu rozvíjal a zdokonaľoval v domácich podmienkach. V súčasnosti sa venuje maľbe na keramiku, ktorá pripomína olejomaľbu, pričom využíva dlhoročné skúsenosti z olejomaľby na plátno. Jedno z týchto diel predstavuje aj na tejto výstave – portrét umelcovej manželky. Na ďalšom tanieri s vysokým reliéfom znázorňuje džbankársku rodinu, čím chcel vzdať hold všetkým pracovníkom Slovenskej ľudovej majoliky a zároveň vyjadriť vďaku, že sám mohol preniknúť do tajov tohto krásneho remesla.

„Len dobrý remeselník sa môže dotknúť krásy a podať ju ďalej.“

1. Tanier

majolika, ručne točená,
maľovaná v štýle olejomaľby podľa
Rembrandta
pr = 53 cm

prežah pri 980°,
glazúrový výpal pri 960°

Ján Granec

Malacká cesta 17
902 01 Pezinok
Tel. 00421 903 037418
Predajňa: Jesenského 5, 902 01 Pezinok
jgranec@zoznam.sk
www.uluv.sk/product/granec-jan-majster-
ludovej-umeleckej-vyroby-3444/

*„Každý deň sedieť za kruhom a
všetkému byť otvorený.“*

Ján Granec sa narodil v r. 1951 v Šenkviaciach. Navštevoval detské maliarske krúžky v Ľudovej škole umenia v Modre, kde vyučovali aj akademickí maliari Štefan Čpin a Jaroslav Knil. V r. 1965 sa začal učiť v Slovenskej ľudovej majolike v Modre a zostal tam pracovať do r. 1978. Patril medzi prvých džbanárov z Majoliky, ktorí sa osamostatnili a začali spolupracovať s ÚĽUVom ako domáci výrobcovia. V apríli 2011 dostal titul majster ľudovej umeleckej výroby.

Býva vo veľkom rodinnom dome s viacpriestorovou dielňou na ceste z Pezinka smerom na Malacky na Záhorí. V záhradnom domčeku pri rybníku stojí starý hrnčiarsky kruh na nožný pohon, ktorý používa na predvádzanie pred návštevníkmi. Vládne tam silne rozjímavá atmosféra.

Ján Granec je vynikajúci kruhár. V 70-tych rokoch často vyhral súťaže československých výrobných družstiev, v ktorých bolo dôležité dodržať tvary v predpísanom čase a preukázať zručnosť i tvorivý potenciál. S ľahkosťou dokázal vytočiť aj obrovské nádoby, preto ho umelci ešte počas pôsobenia v Majolike oslovili, či by pre nich nepracoval. Tak vytočil napríklad jedinečné diela podľa návrhov Mariána Polonského.

Ako samostatný keramikár dnes Ján Granec zamestnáva iba jednu pracovnú silu v obchode, kedysi u neho v dielni pracovalo aj 10 maliarov so živnosťou. Vtedy predával množstvo tovaru do zahraničia, do Ameriky či

Ruska. Zákazníci ho oslovovali cez veľvyslanectvá. V súčasnosti má síce tiež odbyť aj v zahraničí, ale v oveľa menšej miere.

Pri vstupe do domu má vystavené množstvo vzorov pre americký trh, najmä taniere. Aj vo vitrínach sa nachádzajú rozličné predlohy na fľaše, džbány, veľké i malé korbele s habánskymi motívmi. Má aj katalóg vlastných výrobkov. Pre súťaž v rámci pezinských Keramických trhov raz vyrobil metrovú studničku.

Je pozoruhodné, že sa všetky tri jeho deti, ba dokonca aj desaťročný vnuk zaoberajú keramikou. V roku 2012 sa na súťaži v Pezinku so špásovým džbanom zúčastnila jeho dcéra Veronika a vyhrala druhú cenu. Druhá dcéra Tamara vedie kurzy pre výrobu keramiky v Centre voľného času spolu s Barbarou Bizmayerovou a vnuk predával svoje keramické misky na trhu. Syn Ján Granec ml. zase mieša hlinu. Pán Granec si pred rokmi kúpil 14 ton hlíny z Hevlínu na Morave, pretože sa s ňou lepšie pracovalo než s hlinou z Častej. Hevlínska je čistejšia. Syn má maturitu z chémie a túto hlinu plaví vo vode a cedí cez sito s 0,20 mm veľkými okami. Vyštudoval etnológiu a mimoeurópske štúdiá v Trnave a témou jeho bakalárskej práce bola výroba a predaj keramiky v súčasnosti. Fakt, že sa dnes na Slovensku nevyučuje keramikársky dorast, považuje za problém. Tí, čo takéto remeselné vzdelanie absolvovali, už totiž prichádzajú do vyššieho veku.

1. Tanier

majolika,
hustý kvetinový dekor
pr = 45 cm
prežah pri 960°,
glazúrový výpal pri 1020°

2. Korbeľ malý

nízky cylindrický tvar,
hustý kvetinový dekor
v = 10 cm, pr = 8 cm

3. Džbán so širokým hrdlom

majolika,
kvetinový dekor
v = 27 cm

4. Fľaša s uchom a keramickým uzáverom

majolika, štíhly tvar,
jemný zelený kvetinový dekor
v = 25 cm

5. Korbeľ pyskatý

majolika, vysoký, takmer
cylindrický tvar, zelený dekor,
datovaný 1999
v = 27 cm, pr = 14,5 cm

prežah pri 960–980°,
glazúrový výpal pri 960°

Vlastimil Havlíček

Pernek 168
 900 53 Pernek
 Tel. 00421 908 660450
 vlastimil.havlicek@atlas.sk
 www.uluv.sk/product/havlicek-vlastimil-
 majster-ludovej-umeleckej-vyroby-3030/

Kto prejde z Pezinka horským priechodom Pezinská Baba cez Malé Karpaty na Záhorie, dostane sa do obce Pernek. Záhľadný štít na hlavnej ulici mu ukáže cestu ku keramikárskej dielni Vlastimila Havlíčka Keramika nonstop. V roku 1990 musel totiž pri zriaďovaní živnosti ohlásif presné otváracie hodiny svojho obchodu, a keďže má dielňu vo vlastnom dome, rozhodol sa pre voľnú otváraciu dobu. A naozaj sa stáva, že mu zákazníci prídu aj v nedeľu večer, keď napr. po zbere húb v lese natrafia na jeho vývesný štít.

Záhorie ohraničuje rieka Morava a na rakúskej strane rovina pokračuje vinohradníckou oblasťou Dolného Rakúska (Weinviertel). Tam má keramikár Havlíček dobré kontakty. Svoje výrobky predáva na trhoch v Schlosshofe, Laae an der Thaya, Mistelbachu či na bazovej oslave (Hollerfest) v Rabensburgu, ale tiež na Morave a v Maďarsku. Občas mu pomáha aj manželka Lucia. V letných mesiacoch je na cestách takmer každý víkend.

V Rakúsku sa najlepšie predáva tmavomodrý riad s bielymi kvietkami a bodkami. Horšie je to s riadom v habánskom štýle, ktorý Havlíčka osobne veľmi zaujíma. Pre ÚLUV maľuje kera-

miku so starým modranským dekorom, prípadne posthabánskymi motívmi z Dechtíc či Košolnej. Je aj vynikajúcim modelárom a v motívoch, ako je myš na fľaši pálenky, sa prejavuje jeho osobitý zmysel pre humor!

Vlastimil Havlíček sa narodil v roku 1955, v pätnástich rokoch prišiel do Slovenskej ľudovej majoliky v Modre, kde zostal 9 rokov, kým sa osamostatnil. Nechcel robiť iba podľa predpísaných vzorkovníc, preto v r. 1980 nadviazal spoluprácu s ÚLUVom. V r. 2001 získal titul majster ľudovej umeleckej výroby. Napriek zlým hospodárskym podmienkam pri ÚLUVe vydržal až dodnes. Podľa dopytu vyrába aj suveníry pre Pernek, napríklad reliéfy s radmi domčekov či keramické kapustné hlavy pre tradičný festival kapusty (Dni zelá) v Stupave, ktorý radi navštevujú aj rakúski hostia. Na svoje výrobky používa hlinu z Moravy.

Havlíčkové dcéry kedysi mali záujem o keramiku, ale keď videli, koľko je za tým práce, rozmysleli si to. Neobyčajnou poctou pre neho bolo, keď ho v r. 2002 vtedajší prezident SR Rudolf Schuster pozval, aby svoju keramiku vystavoval v prezidentskom paláci v Bratislave.

„Rád experimentujem a chcem, aby sa ľuďom moje veci páčili.“

1. Flaša na slivovicu s myšou
 pórovina, väčšina neglazovaná,
 aplikovaná modelovaná myš
 v = 20 cm

2. Reliéf Perneku
 pórovina, do formy tlačaná,
 pomaľovaná a pokrytá matnou
 komerčnou glazúrou
 v = 18 cm; dl = 22 cm

3. Bez slov
 pórovina, ručne točená,
 odpadový kontajner, v ktorom
 sedí modelovaná figúrka pijana
 v = 28 cm

4. Svetník
 dve na výšku spojené rozlične
 veľké misky, točené, s jedným
 uchom, modrá glazúra
 s bielymi bodkami
 v = 8 cm

5. Hrnček s vrchnákom
 pórovina, ručne točená,
 vo vnútri biela, zvonku
 modrá glazúra
 s bielymi bodkami
 v = 19 cm

6. Miska
 pórovina, ručne točená,
 modrá glazúra
 s bielymi bodkami
 v = 8 cm

prežah a glazúrový výpal pri
 1050°

František Hubek

Dolná 95
900 51 Zohor
Tel. 00421 903 685113
frantisek.hubek@zohoronline.sk
www.keramika-hubek.sk

16. novembra 2011 sa v City Gate Gallery v Bratislave uskutočnila vernisáž výstavy diel Františka Hubeka. Vystavoval keramické plastiky a misky, ktoré vytočil na kruhu a ručne dotvoril. Motív šaša a kráľovnej pochádza z rovnomeného českého filmu, v ktorom hrá Chantal Poullainová a Bolek Polívka. Film a divadelná hra inšpirovali keramikára k vytvoreniu vysokých, štíhlych figurálnych plastík so sýtou červenou a lesklou bronzovou glazúrou. Misky na okrajoch rozreže a cez mostíky zmení ich tvar. Na misky či hodiny pripevní guľky, ktoré im dodávajú hravý vzhľad a v očiach umeleckého keramikára ich robia oveľa zaujímavejšími. V dielach, ktoré Hubek vystavoval aj v júni 2012 v rámci Salónu výtvarníkov na Červenom Kameni, sa prejavuje jeho radosť z experimentovania.

František Hubek dostal tradičné modranské keramikárske vzdelanie. Prvý rok navštevoval SOU v Pezinku, kde sa so spolužiakmi štyri dni do týždňa učil teóriu: históriu umenia, materiály a výrobu. Jeden deň do týždňa pracovali v starej budove modranskej majoliky. Boli silným ročníkom a starší džbankári, ktorých nazýva „starí majstri“, boli na nich pri posudzovaní na kruhu vytočeného tovaru veľmi prísni. Po dvoch rokoch vojenčiny sa Hubek vrátil naspäť do

majoliky, ale svoje miesto vynikajúceho kruhára si musel ťažko zaslúžiť. Keď sa raz vzbúril proti rozhodnutiu vedenia, ktoré považoval za nespravodlivé, zorganizoval štrajk, za ktorý sa ocitol pred súdom. Spor nakoniec vyhral, ale v r. 1988 opustil Majoliku a krátky čas spolupracoval s remeselníkmi pridruženej výroby v Senci.

František Hubek sa narodil v r. 1963 v Bratislave a vyrástol s dvoma bratmi a sestrou v Zohore na Záhori. Po prevrate prestaval rodičovský dom a v zadných priestoroch vo dvore si zariadil dielňu. V obytnej časti má vystavené množstvo predmetov tradičnej ľudovej majoliky z rokov 1986 a 1987.

S ÚLUVom začal spolupracovať až v r. 1990, keď experimentoval s čiernou (zadymovanou) keramikou v keltskom štýle. Zároveň robil zaujímavé objavy v oblasti vypaľovania v drevenej peci.

V posledných 10 rokoch František Hubek postupne zmenil svoj štýl na veľmi moderný a našiel aj nové cesty odbytu prostredníctvom galérií. Vyvinul si vlastný osobitý štýl. S remeselníckym vzdelaním v tradičnej slovenskej majolike ho dnes spája už iba hrnčiarsky kruh. Predstavuje jeho mostík medzi minulosťou a prítomnosťou.

„Keramika potrebuje štyri živly, je ako alchymia. Nikdy neviete, čo z výpalu vyjde.“

1. Dekoratívna misa

pórovina, ručne točená, okraj prerezaný,
s aplikáciami a lesklou červenou
a bronzovou glazúrou
pr = 38 cm

2. Hodiny

pórovina, vytvorené z ručne
zhotovených plátov
s rozličnými aplikáciami, zelená glazúra
v = 57 cm

3. Plastika Žena v červenom

pórovina, šamotová hliina,
častočne pokrytá červenou
a bronzovou glazúrou
v = 50 cm

4. Plastika Kráľovná

pórovina, ručne točená plastika,
rytý dekor, aplikované časti,
modrá a bronzová glazúra
v = 50 cm

5. Plastika Šašo

pórovina, ručne točená plastika,
kužeľovitá plastika,
rytý dekor, aplikované časti,
modrá a bronzová glazúra
v = 58 cm

prežah pri 930°,
glazúrový výpal pri 1050°

Marián Liška

Štefánikova 66
900 01 Modra
Tel. 00421 33 6474065
jakubliska@gmail.com
www.modranska.sk

Marián Liška je veľmi aktívny a spoločenský typ. Plní integračnú úlohu aj v Cechu slovenských keramikárov, ktorý v r. 1994 pomáhal zakladať. Organizuje a podporuje množstvo aktivít spojených s keramikou a vínom priamo v Modre či mimo Modry. Rád predvádza svoje remeslo na historickom kruhu na nožný pohon pred divákmi, niekedy aj bez topánok, ako bolo kedysi zvykom. Má pekné spomienky na takého predvádzanie aj na renesančnom hrade Schallburg v Dolnom Rakúsku.

Marián Liška sa narodil v r. 1961 vo Svätom Jure a vyučil sa v Slovenskej ľudovej majolike v Modre. Výborný džbankár veľmi skoro prejavil veľký záujem o modelovanie. Medzi majstrami, ktorých obdivuje, popri známom figuralistovi Ferdišovi Kostkovi (1878–1951) a veľkom modranskom majstrovi národnom umelcovi Ignácovi Bizmayerovi ako svojho najdôležitejšieho učiteľa spomína Jozefa Franka, keramikára a staviteľa kachľových pecí, s ktorým ešte dnes úzko spolupracuje.

Keď raz Marián Liška po pracovnom čase v majolike vymodeloval figúrku, vedenie mu dalo najavo, že si to neželá. Rozhodol sa preto podnik opustiť a rozbehol spoluprácu s ÚLUVom. O 5 rokov neskôr dostal ako najmladší keramikár najväčšie vyznamenanie, titul majster ľudovej umeleckej výroby.

Zvyčajne mohol uchádzač dostať takýto titul až po desaťročnej spolupráci. Vtedy však v komisii zasadal Ignác Bizmayer, ktorý kvalitnú tvorbu Mariána Lišku s vlastným štýlom ohodnotil veľmi pozitívne.

Liškove figúrky vyžarujú prirodzenosť a sympatický humor. Vo vlastnom diele rád zobrazuje aj svoje povolanie: hrnčiar, nohami poháňajúci kruh, sa nájde v jeho betlehemoch či hodinách. Do výrobkov, ktoré znázorňujú staré remeslá, občas ukryje fľašu či džbán s vínom, pripomienku vinohradníckej kultúry Modry.

V r. 2010 sa Marián Liška zúčastnil na keramickom seminári vo Francúzku, kde sa oboznámil s novými technikami a inými keramickými tradíciami. Sám na seba upútal pozornosť prítomných, keď vymodeloval figúrku starency zo Slovenského Grobu so živými detailmi, ako si ich pamätal z detstva.

Dnes už Marián Liška pre ÚLUV nepracuje, pretože tovar na predaj sa preberá iba cez komisiu. Potenciálni zákazníci vidia jeho diela na výstavách a objednávajú si ich priamo u neho. Používa modranskú hlinu z bývalého ložiska v Častej. Jeho syn Jakub navrhuje moderné keramické súpravy, no nevytáča ich na kruhu. Obaja, otec i syn, sa našťastie na nedostatok zákazníkov sťažovať nemôžu.

„Svojej keramike chcem dodať slovenský charakter a porozprávať v nej príbehy.“

1. Nástenné hodiny v tvare hrnčiara pri kruhu

majolika, hrniec pod číselníkom
hodín je točený, zvyšok modelovaný
a potom pospájaný
v = 38 cm, š = 22 cm

2. Svätenička

svätý Jozef s Jezuliatkom,
majolika, ručne točená nádoba,
modelovaná zadná stena,
maľovaná
v = 18 cm

3. Plastika Voňavá

majolika, modelovaný výjav
na podstave
v = 18 cm, š = 20 cm

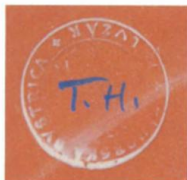
prežah a glazúrový výpal pri 980°

Peter Lužák a Tatiana Homolayová

Pútnická 56
Záhorská Bystrica
841 06 Bratislava
Tel. 00421 903 935432
lulohaban@hotmail.com
www.keramikahaban.sk

„Zachovať habánsku tradíciu, nechať sa prevalcovať komerciou.“

Peter Lužák má v záhrade, ktorá patrí k domu jeho starej mamy v Záhorskej Bystrici, zriadenú vlastnú budovu s keramikou dielňou. Spolu s kolegyňou Tatianou Homolayovou tu na dvoch plochách s rozlohou 15 m² od roku 1993 tvorí. Obaja sa vyučili v Slovenskej ľudovej majolike v Modre. Peter sa osamostatnil pár rokov po presťahovaní starej výroby do mohutnej priemyselnej novostavby. Bolo to obdobie intenzívnej výroby, ako vraví, vo výrobných halách sa nedala nájsť tvorivá duša. V rokoch 1988 až 1991 s krátkou prestávkou, ktorú strávil v Amerike, pracoval pre Jozefa Franka v Modre. V roku 1992 už tvoril vo vlastnej dielni, no zistil, že práca v kolektíve by mu vyhovovala väčšmi. Požiadal teda Tatianu, ktorú kolegovia považovali za jednu z najzručnejších maliarok a ktorá už vtedy nepracovala v Majolike, aby s ním spolupracovala. Pred piatimi rokmi sa Peter Lužák oženil a má dve deti. Jeho manželka Jana je Nemka a s deťmi hovorí po nemecky.

Peter Lužák a Tatiana Homolayová si v dielni zaviedli systematickú deľbu práce, ktorá je počas jednotlivých pracovných úkonov pri tvorbe keramiky nutná. Peter to priravnáva k niekdajšej habánskej dielni – aj tam mal každý vo výrobnom procese vymedzené presné pracovné kroky. Jeden keramikú vyrábal, druhý retušoval, potom sa

glazovalo a maľovalo. V súčasnosti dobre idú na odbyť výrobky s modrým podkladom a bielou maľbou v habánskom štýle, prípadne bielym podkladom a modrou maľbou. Posledné tri roky Lužák predáva aj do ÚLUVU. Hlavná sezóna prebieha od mája do septembra, kedy je veľa objednávok a treba pracovať aj cez víkendy. Občas tvorí pre firmy aj komerčné produkty.

Peter Lužák by sa rád venoval figurálnej keramike či fajanse v holičskom štýle, ale na experimentovanie nemá čas. Inšpiráciu získava z historickej majoliky, z fotografií v odbornej literatúre či návštev múzeí. Sám vlastní staré kúsky z čias Landsfelda a Bizmayera.

Tento umelecký keramikár má kontakt na zahraničných Slovákov v Amerike. Keď k nemu spomedzi nich príde nejaká skupina, privíta ich v ľudovom kroji a v záhrade pohostí štrúdfou a vínom. Nakupujú u neho radi, najviac sa im páčia taniere s perforovaným okrajom. Ochotne by privítal aj skupiny z Rakúska s atraktívnym programom, ktorý by poskladal z kulinárskej časti, návštevy dielne s prehliadkou keramiky a predajnej výstavy. Situácia s odbytom nie je v súčasnosti ideálna, množstvo amatérskych keramikárov, ktorí predávajú svoje výrobky na trhoch bez prihlásenia, tlačia ceny výrobkov nadol.

1. Šesťhranná fľaša

majolika, liata
tmavomodrá krycia glazúra,
štetcom nanosená biela maľba
v habánskom štýle,
(motív stromu života a stojaté
čipky)
v = 24 cm

2. Zásobník na čaj

majolika, biela glazúra,
štetcom nanosená modrá
maľba v habánskom štýle
v = 16 cm

3. Tanier s vyrezaným dekorom

majolika vytáčaná na kruhu,
ručne perforovaná, tmavomo-
drá glazúra s bielou maľbou v
habánskom štýle
pr = 26,5 cm

**4. Tanierik s vyrezaným
dekorom**

majolika vytáčaná na kruhu,
ručne perforovaná, biela
glazúra s modrou maľbou v
habánskom štýle
pr = 21 cm

5. Servítnik

majolika liata,
tmavomodrá krycia glazúra,
štetcom nanosená biela maľba
v habánskom štýle
v = 11 cm

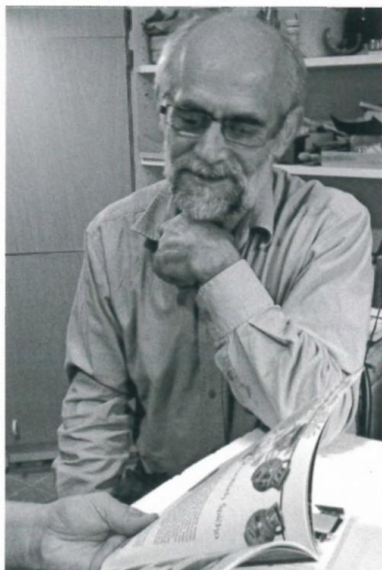
6. Čajník

majolika liata,
tmavomodrá krycia glazúra,
štetcom nanosená biela maľba
v habánskom štýle
v = 18 cm

7. Šálka s podšálkou

majolika,
tmavomodrá krycia glazúra,
štetcom nanosená biela maľba
v habánskom štýle
v = 6,5 cm

prežah pri 1030°,
glazúrový výpal pri 1005°

Juraj Maco

Stredná 28
821 04 Bratislava
Tel. 00421 2 4342453
maco.keramika@gmail.com
www.keramika-jurajmaco.mypage.cz

„Chcem robiť poctivé remeslo. Hlina sa oklamať nedá! Po výpale vidíte každú chybu.“

Kto uvidí hlinené hrnce a čepáky s rustikálnym dekorom, rytým či nalepeným, okamžite si všimne, že sa do obrazu „majolikového regiónu“ Bratislavského kraja celkom nehodia. Predlohy pre ne totiž pochádzajú z Gemera na južnom Slovensku. V tejto oblasti s početnou maďarskou menšinou už hrnčiarska tradícia vymrela dávno predtým, čo Juraja Maca oslovil ÚLUV, či nezačne vyrábať tamojšiu tradičnú hrnčinu. Poskytol mu aj historické predlohy a hlinu z Gemera.

Juraj Maco tam sám vycestoval až v r. 1988 kvôli jednej špeciálnej zákazke. Prezrel si ložiská, porozprával sa s potomkami hrnčiarov. Vzal si odtiaľ hlinu a pripravil si ju pre vlastnú potrebu. Dnes používa skôr českú či nemeckú kameninu, ktorú nakupuje už v hotových zmesiach.

Juraj Maco pochádza z Bratislavy, kde sa v roku 1957 narodil. Džbankárske remeslo sa vyučil v Slovenskej ľudovej majolike v Modre a navštevoval aj trojročné učilište v Bratislave. V tom čase ešte odborná maturita v tomto odbore neexistovala, urobil si teda nadstavbu a maturoval zo slovenčiny, ruštiny a matematiky. V r. 1977 začal pracovať v dielňach Slovenského fondu výtvarných umení (SFVU). Profesionálni keramikári v nich reprodukovali originálne návrhy výtvarných umelcov, napr. Mariána Polonského, točili ich alebo liali do foriem. Málopočetné série diel sa predávali v

sieti predajní Dielo. Marián Polonský, jeden zo spoluzakladateľov modernej keramiky na Slovensku, ktorý čerpá z ľudovej kultúry, považuje keramiky z Gemera za jednu z najtypickejších a najčistejších tvarov.

Už od prvého ročníka učňovskej školy v Modre snívaj Juraj Maco o tom, že raz bude pracovať samostatne. Zriadil si vlastnú dielňu a od r. 1985 spolupracoval s ÚLUVom. Manželka Eva sa zatiaľ starala o domácnosť, účtovníctvo a predaj na trhoch. Sprevádza manžela na trhy do Klagenfurtu či Radlbrunnu, kultúrneho strediska v bývalom poľnohospodárskom dvore Brandlhof v Dolnom Rakúsku. Pomáha mu aj pri vyučovaní záujemcov, ktorí navštevujú kurzy v ich dielni. Koncom 90-tych rokov mal dokonca jedného učňa v spolupráci s SOU v Pezinku. Dnes vedie ruky účastníkov svojich kurzov, keď sa pokúšajú točiť na kruhu. Manželka medzitým so žiakmi vylieva alebo modeluje rozličnými technikami, napr. hadíkovou. Po desaťročnej samostatnej práci živnostníkov manželský pár zistil, že bude pre nich výhodnejšie, ak sa prihlásia za slobodných umelcov – výtvarníkov.

Napriek svojej všestrannosti si Juraj Maco musel kvôli dôchodku nájsť aj inú prácu. Stal sa školníkom na nemeckej škole v Bratislave. Na prácu s hlinou mu po robote či cez víkendy alebo dovolenku zostáva ešte dosť času.

1. Flaša so štyrmi ušami

kamenina, ručne točená,
engobované hlinkami,
rytý dekor a aplikácie,
zelená glazúra na vrchnej časti
v = 49 cm

2. Džbán čepák

kamenina, ručne točená,
engobované hlinkami,
rytý dekor a aplikácie,
zelená glazúra na vrchnej časti
v = 29 cm

3. Baňatý pyskatý džbán

kamenina, ručne točená,
engobované hlinkami, kruhové aplikácie,
ryté vzory a dekor odtlačok prsta,
zelená glazúra na vrchnej časti
v = 50 cm

4. Malý hrniec na mlieko s uchom

kamenina, ručne točená,
engobované hlinkami,
rytý dekor,
zelená glazúra na vrchnej časti
v = 25 cm

5. Veľký hrniec z dvoma ušami

kamenina, ručne točená,
engobované hlinkami,
rytý dekor, aplikácie a dekor odtlačok prsta,
zelená glazúra na vrchnej časti
v = 44 cm

prežah pri 1000°,
glazúrový výpal pri 1120°

Emil Majnhold ml.

Ulica SNP 19
900 01 Modra
Tel. 00421 905 311241
www.uluv.sk/product/majnhold-emil-ml-10161/

„Chcem zachovať rodinnú tradíciu.“

Emil Majnhold ml. pochádza z rodiny hrnčiarov a na niekoľkostoročnú rodinnú tradíciu v remesle je veľmi hrdý. V r. 1576 prišla rodina Majnholdová zo Švajčiarska a usadila sa v Ľubietovej, obci pri Banskej Bystrici. Možno išlo, ako u mnoho iných v tých časoch, o náboženských utečencov a patrili k hnutiu novokrstencov. Z cechových artikuloz z roku 1651 sa dozvedáme, že jeden z jeho predkov bol cechmajstrom. Tieto historicky vzácné doklady zveril Emil Majnhold ml. do bezpečnej úschovy SNM-Múzeu Ľudovíta Štúra v Modre. Skutočnosť, že sa listiny vôbec zachovali, je pozoruhodná, keďže všetky oficiálne dokumenty sa po zrušení cechov dostali do uhorských archívov, medzi nimi aj tie, ktoré sa viazali k modranskému hrnčiarstvu. Rodina Majnholdová však doklady ukryla a uchovala ich tak na Slovensku.

Emil Majnhold ml. sa narodil v r. 1955 v Ľubietovej. Jeho dedo tam mal dielňu na tradičný hrnčiarstvo. Svojho syna Emila st. poslal do Modry, aby sa naučil vyrábať majoliku. Po návrate do Ľubietovej v r. 1945 založil Emil st. keramikú manufaktúru, ktorá úzko spolupracovala so Slovenskou ľudovou majolikou v Modre.

Emil Majnhold st. bol na syna hrdý a už ako štvorročnému mu daroval malý japonský hrnčiarstvo kruh. Emil mal všestranné nadanie a dodnes rád hrá na gitare či maľuje. Od otca, vynikajúceho hrnčiara a džbankára, sa naučil voľne točiť na kruhu. V 70-tych rokoch sa stal

partnerom ÚĽUVU, ktorý mu umožnil súkromné vzdelávanie u otca. ÚĽUV im poskytol hrnčiarstvo kruh i glazúry. Emil Majnhold ml. preň vyrábal až do r. 1995. Po politickom prevrate spoločne s rodinou veľmi úspešne predával vlastný riad a dekoratívnu keramikú v bratislavskej tržnici, kde ako exvoto zaujal veľa zákazníkov a mával dobré tržby. Okrem toho vyučoval deti a mládež v Slovenskom inštitúte mládeže luventa. Kvôli konkurencii lacnej čínskej produkcie a zdraženiu energií a surovín sa už pánovi Majnholdovi nedarí prežiť len z predaja na trhoch. Našiel si teda prácu ako strážnik. Keramikú však z očí nespustil.

Pórovitá keramiká v tradičnom Ľubietovskom štýle sa ÚĽUVU stále páči, vďaka čomu sa obnovila aj spolupráca s Emilom Majnholdom ml. Jeho byt je súčasne aj dielňou, na malom priestore točí, maľuje, glazuje a vypaľuje. Od r. 2009 sa každoročne zúčastňuje na modranskej Slávnosti hliny, kde predvádza maľovanie s kukučkou na tanieri a džbány. Každý rok má aj ambíciu vyhrať súťaž v rámci peziných keramikých trhov. V r. 2011 sa na nej zúčastnil s hodinkami s habánskym dekorom a v r. 2012 so špásovým džbánom, za ktorý dostal cenu primátora Pezinka. Dekor, podobný farkašinským dlaždiciam, maľoval jeho kolega Igor Mesík.

Majnholdov syn Erik má tiež keramiké vzdelanie a možno potiahne rodinnú tradíciu ďalej.

1. Kukučka s husím brkom
červenica, ručne točená,
zelená priehľadná glazúra
v = 11 cm

2. Tanier so štyrmi vtáčikmi
červenica, engobovaná
bielou prírodnou hlinkou,
maľovaná kukučkou,
priehľadná glazúra
pr = 50 cm

3. Špásový džbán
červenica, maľovaná
rozlícnymi hlinkami
(najmä Burel – hnedý kameň
„bruštín“),
datovaný 2009
v = 25 cm

prežah pri 960–970°,
glazúrový výpal pri 990–1000°

Mária Malinová

Dukelská 45
900 01 Modra
Tel. 00421 905 799022
remaart@remaart.sk
www.remaart.sk

*„Energia zeme a hlíny ma skrátka naplňa.
Vo vnútri je neuveriteľná sila.“*

Mária Malinová sa narodila v r. 1962 v Modre. Umelecký talent ju priviedol do Slovenskej ľudovej majoliky, kde už v r. 1978 ako učnica po prvýkrát sedela pri hrnčiarskom kruhu, maľovala výzdobu a pracovala v retušovni. Najradšej však mala točenie, na ktoré sa od druhého učňovského roku špecializovala. Zatiaľ čo jej kolegyně robili v maliarni, Mária pracovala s kolegami mužmi najmä v džbankárni a cítila sa tam veľmi dobre.

Rada spomína na silný dopyt po keramike v 80-tych rokoch. Modranská majolika bola vtedy obľúbeným darčekom, pred obchodom výrobného družstva stávali rady zákazníkov. V tom čase sa v majolike kachlice nevyrábali, pretože na to neboli kapacity. Ale bolo aj obdobie výroby kachlíc, historické formy na ich odlievanie sú dnes vystavené v Múzeu keramiky v Hoteli Majolika, zrekonštruovanej starej keramickej dielni. Tento sortiment sa do majoliky vrátil po prevrate v 90-tych rokoch. Mária Malinová tam už však nepracovala. Z podniku odišla v r. 1985 a po materskej dovolenke pokračovala v dielni u Michala Barčíka. Vyrábali miniatúrne súbory džbáňok v drevených regálkoch, ktoré predávali na trhoch a ktorými si zákazníci zdobili víkendové chaty.

V r. 1998 sa Mária skontaktovala s istou talianskou firmou a začala pre ňu zo svetlej talianskej póroviny vyrábať kanvice v romantickom vidieckom štýle.

Po ukončení ich spolupráce hľadala nové uplatnenie. Pomohol jej kontakt s keramikárom Jozefom Frankom, ktorý ako prvý začal v Modre vyrábať kachľové pece. Spoločne s manželom Jaroslavom, ktorý robí sadrové modely a do nich odlieva kachle, a bratom Ferdinandom Fialom, elektrikárom a peciarom, začala Mária úspešne s výrobou kachľových pecí. Na Slovensku je v posledných rokoch zvykom mať v dome aj druhý tepelný zdroj. Pracujú pritom podľa rakúskych noriem.

V dielni Remaart manželov Malinovcov sa za rok vyrobí asi 20–25 kachľových pecí. Veľká dielňa stojí na modernom sídlisku na prízemí hneď vedľa obchodov. Skladá sa z veľkej výrobnjej miestnosti s tromi elektrickými pecami a kancelárie, v ktorej si zákazníci môžu vybrať rôzne kachľové dekorácie. V súčasnosti sú v móde medovohnedá a zelená farba. Zákazníci môžu sledovať plánovanie svojej pece v počítačovom programe.

Mária Malinová je členkou občianskeho združenia Modranská Beseda, v ktorej vznikla myšlienka každoročne organizovať keramický festival Slávnosť hliny. Prvý ročník sa uskutočnil v r. 2009. Sama vymodelovala hlinené bábkové figúrky pre divadelnú hru Hrnčiarska rozprávka divadla Šikulko, ktorá bola uvedená na otvorení Slávnosti hliny v r. 2011.

1. Misa s miniatúrami

červená pórovina, ručne točená,
zelená alebo hnedá glazúra
v = 10,5 cm, pr = 22 cm
prežah pri 990°,
glazúrový výpal pri 1030°

2. Džbán, typ žardiniéra

pórovina červená,
vyrezávaný dekor, hnedá glazúra,
v = 22 cm, pr = 15,5 cm
prežah pri 980°,
glazúrový výpal pri 995°

3. Piecka

červená pórovina, ručne točená,
krycia zelená glazúra
v = 28 cm
prežah pri 990°,
glazúrový výpal pri 1030°

4. Bábka

hlava a ruky z bledej kameniny,
točené a modelované, neglazované,
hlava dekorovaná akrylovými farbami
v = 78 cm
výpal pri 1005°

Miroslav Malinovský

Predajňa: Štúrova 60
900 01 Modra, Slowakei
Tel. 00421 903 796 474
MMMIROMALINOVSKY@gmail.com
www.slovakia.cdfoto.net/keramika.htm

Návštevníci, ktorí prídu do Modry a prejdú sa po malebnom námestí, objavia za stromami obchod s keramikou Miroslava Malinovského. Vo výklade má vystavený svoj sortiment: majoliku v typickom modranskom štýle. Obchod sa nachádza v dlhej miestnosti so stáročia starou klenbou. V zadnej časti stojí historický nábytok, zbierka posthabánskej keramiky z 19. storočia a iné starožitnosti. Džbankár Malinovský ju plánuje prerobiť na malé múzeum s nostalgickou dielňou.

Okrem vlastnej keramiky, ktorú vyrába vo veľkej dielni vo dvore domu, prenajatého od mesta Modra, predáva aj výrobky svojej priateľky Barbary Bizmayerovej, ktorá tu v súčasnosti pracuje tiež.

Z iniciatívy bývalej riaditeľky Múzea Ludovíta Štúra Olgy Pavúkovej spoločne každý rok organizujú autobusový zájazd k niekdajším habánskym dvorom na západnom Slovensku. Uskutočňuje sa v dňoch okolo narodenín figuralistu a národného umelca Ignáca Bizmayera a jeho rodina a priatelia cestujú s ním. Aj v r. 2012 po oslavách jeho 90. narodenín viedla cesta cez Stupavu do Veľkých Levár, k habánskej výstave do Holíča a cez Sobotište do Košolnej.

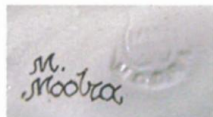
Miroslav Malinovský nezbiera len historickú keramiku, ale aj listiny a ďalšie artefakty, viažuce sa k habánom.

Udržiava kontakty s medzinárodnými zberateľmi, napr. Franzom Lessnerom z Viedne, Jiřím Pajerom zo Strážnice či Jaroslavom Veselkom. Zaujímá sa aj o techniku reštaurovania historickej keramiky.

Miroslav Malinovský sa narodil v roku 1958 v Záhorskej Vsi, oproti obci Angern na rakúskej strane hranice. V r. 1974 sa prišiel učiť do Slovenskej ľudovej majoliky, ktorá sa ešte nachádzala v starej budove, v južnej bašte historického opevnenia Modry. Teoretickú prípravu absolvoval v Bratislave. Po vojenčine sa vrátil do majoliky a v r. 1988 sa spoluprácou s ÚĽUVom osamostatnil. Po viac než 10-ročnej prestávke by rád túto spoluprácu opäť oživil najmä habánskymi motívmi, napríklad z Dechtíc. Nové vzory už predložil komisii.

Obchod prevádzkuje už 14 rokov a medzitým vstúpil aj do komunálnej politiky, bol poslancom a viceprimátorom mesta Modra.

Miroslav Malinovský kupuje svetlú hlinu z Českej republiky a sám si ju spracúva. Je vynikajúci maliar a vyrába prelomené taniere. Vtláča ich do vlastných foriem so šablónami. Na hrnčiarском kruhu vytáča široký sortiment vázičiek, džbánov, tanierov, ale s ľahkosťou dokáže vytočiť i metrové výrobky.

„Rovnako ako Heřman Landsfeld chcem zachovať modranskú tradíciu a znova ju oživiť.“

1. Tanier perforovaný
majolika vytáčaná na kruhu,
ručne perforovaná,
habánsky dekor (modré pásy)
pr = 31,5 cm

2. Tanier perforovaný
majolika vytáčaná na kruhu,
ručne perforovaná,
prevažne červený dekor
pr = 31 cm

3. Tanier s miniatúrami na dne
majolika ručne točená, na
okrají husté drážky,
džbáňky pyskaté, čepáky,
fľašky a iné s pestrým
dekorom
pr = 42,5 cm

prežah a glazúrový výpal pri
960°

Miloslav Moravčík

Ulica Košariská 149
900 42 Dunajská Lužná
Tel. 00421 905 429848
moravcik.miloslav@gmail.com
www.mmkceramika.com

Miloslav Moravčík sa narodil v r. 1962 v Bratislave a vyrástol na Záhori v dedine Láb. Výtvarné nadanie v sebe objavil už na základnej škole. V r. 1977 nastúpil ako učeň do Slovenskej ľudovej majoliky v Modre a teóriu absolvoval v Bratislave. Po vojenčine v rokoch 1982–1984 sa nakrátko vrátil do majoliky. Potom začal pracovať v Slovenskom fonde výtvarných umení a stal sa kolegom Juraja Maca. Točenie, techniky tvarovania a glazúry boli v SFVU náročnejšie než v Modre, kde sa jednostranne venovali iba folklóru. Pre Moravčíka to bola vítaná výzva na rozšírenie vlastných obzorov. V r. 1987 SFVU opustil a v Lábe si zariadil svoju prvú dielňu s vlastnou pecou. Získal si povolenie Miestneho národného výboru, aby tam mohol pracovať ako súkromník a nemusel spolupracovať s ÚĽUVom. Až do r. 1996 vyrábala skôr tradičnú keramikú. Keď ÚĽUV otvoril na Obchodnej ulici v Bratislave Dvor remesiel, Miloslav Moravčík v ňom dva roky viedol hrnčiarске kurzy pre deti a dospelých. Rád spomína na spoluprácu s malou keramikovou dielňou v Stillfriede an der March v Dolnom Rakúsku, kde strávil zopár mesiacov. Okrem iného tam vyrábala aj reprodukcie nájdených kusov vykopávkov, nachádzajúcich sa v múzeu v Dürnkrute. Z Lábu nebolo

do Stillfriedu ďaleko a prechody hraníc si veľmi užíval. Toto obdobie bolo pre neho produktívne a inšpiratívne. Koncom 90-tych rokov sa zoznámil so svojou partnerkou a zariadil si novú dielňu v Dunajskej Lužnej. Občas ešte dostal nejakú zákazku z ÚĽUVu, začal vyrábať dekoratívne predmety pre firmy, ale aj iných zákazníkov. Experimentovaním s novými glazúrami sa vzdaloval od tradičnej majoliky a nová tvorba mu prinášala veľkú radosť. Na kruhu točenný, prevažne červený čajník harlekýn s moderným šachovnicovým dekorom má pri popíjaní čaju v spoločnosti priateľov vyžarovať príjemnú atmosféru. Dekor sa nanáša štetcom a vyvoláva pestrú hru lesklej a matnej glazúry. Jeho súpravy šálok s cukorničkou sa nájdu v čajovniach v Bratislave, Banskej Štiavnici, Kremnici a inde. Svoj sortiment ponúka aj na webovej stránke a predáva na trhoch.

Miloslav Moravčík sa ešte dokáže výrobou keramiky užiť. Jeho dcéru keramika vôbec nezaujíma, čo ho kvôli súčasnej ťažkej situácii, v akej sa hrnčiari či džbankári nachádzajú, ani nemrzí.

Miloslav Moravčík používa najmä hlinu z Moravy.

„Rád experimentujem s glazúrami a ich farbami chcem svojich zákazníkov potešiť.“

1. Čajová súprava

čajník Harlekýn,
pórovina, ručne točená,
kužeľovitý tvar, šachovnicový
dekor, viacfarebné lesklé
a matné glazúry
v = 20 cm

Šesťdielna súprava šálok

pórovina, ručne točená,
na povrchu prevažne červená,
vo vnútri biela glazúra
v = 4,5 cm, pr = 8 cm

Cukornička

pórovina, ručne točená,
na povrchu prevažne červená,
vo vnútri biela glazúra,
vrchnák pestrý
v = 11 cm

Podnos s dvoma ušami

pórovina, červená glazúra
s pestrým okrajom
pr = 38 cm

2. Nádobka na čajovú sviečku

pórovina, baňatý tvar,
prevažne červená glazúra
v = 9,5 cm

3. Šálka s podšálkou

pórovina, šálka má
držadlo v tvare slimáka
v = 10 cm

prežah pri 960°,
glazúrový výpal pri 1050°

Miloslav Orságh

Slnecná 14
900 91 Limbach
Tel. 00421 903 761194
keram.ors@gmail.com
keramikaorsagh.salem.sk

V modernom sídlisku domčekov v radovej zástavbe v Limbachu pri Pezinku si Miloslav Orságh zriadil dielňu hneď vedľa obytného domu popri ceste. Ako u väčšiny jeho kolegov, aj u neho stojí hrnčiarsky kruh na najsvetlejšom mieste, pri okne. Regály na sušenie surového tovaru sa ťahajú okolo stien. V strede miestnosti sa nachádza ďalší kruh, ktorý používa pri práci s iným druhom hliny. V zadnej časti je sklad pre hotový tovar, vo vedľajšej miestnosti elektrická pec.

Miloslav Orságh, narodený v r. 1961, vyrástol v dedine Jablonec a vyučil sa v modranskej Majolike, kde v džbankárskej dielni pracoval až do r. 1996. Spolupracovať s ÚĽUVom začal až v r. 2004, o päť rokov neskôr získal titul majster ľudovej umeleckej výroby. Popri práci pre ÚĽUV si pri sortimente nechá radiť od manželky, ktorá vlastní obchod s kvetmi a darčekom v Pezinku a v ňom manželovu keramiku aj predáva. Miloslav Orságh vyrába aj riad pre známu reštauráciu Traja mušketerieri v Bratislave, kde ho môže aj predávať. Rád chodí na trhy, jarmoky či viacdenné folklórne festivaly, napríklad na Myjavu. Nové tvary ho vždy veľmi zaujmú, napríklad marocká metóda dovárania v tzv. tajine hrnci (čítaj tažín), ktorý začal vyrábať pre zákazníka, známeho keramikára Jozefa Franka.

Miloslav Orságh je jedným z mála hrnčiarov, ktorí svoje nádoby vytáčajú z kameniny. Používa špeciálnu hlinu z Českej republiky, ktorá sa dá vypáliť až pri 1160° C a potom nie je pórovitá. Výpal pri takej vysokej teplote spôsobí, že nádoby pri poklopaní vydávajú zvláštny zvuk. Zároveň sa môžu používať aj v mikrovlnnej rúre i umývačke riadu. Znáмым výrobkom z jeho dielne je veľký hnedo glazovaný pekáč. Dve hlboké nádoby s praktickou výlevkou vzniknú, keď sa najprv vytočí fľaša a potom v strede rozdelí pozdĺžnym rezom. Kamenina pritom musí byť dostatočne šamotová, inak by výrobky pri stálych zmenách teploty roztrhlo.

Miloslav Orságh pre svoje vázičky, kanvičky, nádoby na cukor, kávové a jedálenské servisy či veľké hrnčekačky so šikmým uchom, ktoré výborne sedí v ruke, používa dve rozličné matné glazúry, béžovú a svetlozelenú. Svetlozelenú glazúru si mieša sám, pričom musí postupovať veľmi presne, lebo na svetlých nádobách vidno aj tú najmenšiu chybu. Dekory nepoužíva, keďže sa pri svojom vzdelávaní a v dlhoročnej praxi maľbe venoval veľmi málo.

„Moja keramika nemá byť len pekná, ale aj praktická a vhodná na každodenné použitie!“

1. Flaša na víno s korkovým uzáverom

kamenina, ručne točená,
vtlačení motív viniča,
svetlá komerčná glazúra (obsahuje živec)
v = 26 cm

2. Čajová súprava štvordielna

kanvica, ohrievač, dve šálky s podšálkami,
kamenina, ručne točená,
bledozelená matná glazúra
kanvica: v = 13 cm
ohrievač: v = 8 cm, pr = 12 cm
šálka s podšálkou: v = 6 cm

3. Gulášová misa so šikmým uchom

kamenina, ručne točená,
svetlá komerčná glazúra (obsahuje živec)
v = 8,5 cm, pr = 15 cm

4. Pekáč

ako fľaša vytočený a potom na dĺžku
rozrezaný, šamotová kamenina,
vo vnútri priesvitná lesklá glazúra,
vonku matná hnedá glazúra
v = 21 cm, dl = 42 cm

prežah pri 900°,
glazúrový výpal pri 1160°

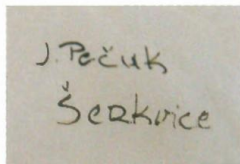
Ján Pečuk a Anna Pečuková

Zapotok 53
900 81 Šenkvice
Tel. 00421 903 309926
pecuk.j@zoznam.sk
keramika-jan-anna.meu.zoznam.sk

Len pár kilometrov na juh od Modry ležia Šenkvice, kde Ján a Anna Pečukovci žijú. Za domom sa nachádza dielňa, ktorá sa skladá z dvojposchodového ateliéru s pecou a maliarskou dielňou. Ján pochádza z Bratislavy, kde sa narodil v r. 1956, Anna zo Šenkvic. Umelecký talent u Jána objavili už v detstve. Po neúspešnom pokuse dostať sa na vysnívanú ŠUP-ku v Bratislave ho prijali do Slovenskej ľudovej majoliky v Modre. Tam potom pracoval 17 rokov a sám vyučoval učňov v džbankárni. V maliarni, hneď vedľa, pracovala jeho žena. V roku 1986 sa obaja osamostatnili a pracovali pre ÚĽUV. Majú 4 deti, z toho dve dievčatá, takisto vyučené keramikárky, ktoré dnes rodičom pomáhajú pri veľkých zákazkách. Pre Pečukovcov je to dôležité, pretože ich sortiment je naozaj rozsiahly. Ján používa hlinu z okolia a mieša ju s hlinou z Moravy. Sám keramiku vytáča, modeluje i maľuje. Anna Pečuková je skúsená keramikárka a má vlastný maliarsky repertoár darčekového tovaru i dekoratívnych nádob. Dekory maľuje bez predlohy a popritom môže pozerať aj televízor. Farby glazúr z Pečukovej dielne vyžarujú osobitú teplotu. Ján mení priemyselne vyrábané farby podľa vlastnej receptúry a vypaľuje ich v elektrickej peci pri 970 °C.

Len z predaja keramiky nedokážu Pečukovci primerane vyžiť, preto pracujú aj mimo svojho odboru. Ján je zamestnaný v Peugeotte a Anna v domove dôchodcov. Keramike však zostávajú verní a v dielni pracujú popri zamestnaní. Celý týždeň keramikou vyrábajú a cez víkend ju na trhu predávajú. Dnes si už môžu vybrať, na ktorom trhu sa zúčastnia. Najväčšími sa im páči atmosféra folklórnych festivalov vo Východnej či v Detve. Na trhu si Ján Pečuk pred publikom modeluje figúrky a odkladá si ich na pamiatku. Jednotlivé kusy: remeselníci, trávnicka, jasličky, fujarista či Jánošík sú označené dátumom a miestom pôvodu.

Ján a Anna majú veľký okruh zákazníkov. Zaujemcovia ich navštevujú na trhoch alebo nakupujú ich tovar v skanzenových obchodoch. Zopár kusov predali aj do Japonska a dokonca aj na výstavy do Ameriky. Obaja sú členmi Cechu slovenských keramikárov a radi spomínajú na to, ako do r. 2004 spoločne organizovali cechové výstavy. Dúfajú, že sa cech čoskoro opäť prebudí k životu.

**„Našou keramikou chceme potešiť
duše našich zákazníkov.“**

1. Zvon veľký

majolika, ručne točená,
namaľované remeselnícke výjavy
(hrnčiar, kováč, mäsiar a kolár),
použitá žltá, zelená a fialová farba
v = 29 cm, pr = 27 cm

2. Tanier

majolika, ručne točená,
na dne namaľované výjavy
žatvy z roku 2006, použitá žltá,
zelená a fialová farba
pr = 36 cm

3. Zbojnický prepád

majolika, ručne modelovaná
plastika na podstave
v = 15 cm, dl = 35 cm, š = 17 cm

prežah a glazúrový výpal pri 960°

Ján Viglaš

Bernolákova 3
900 27 Bernolákovo
Tel. 00421 903 673032
jan.viglas@gmail.com
www.uluv.sk/product/viglas-jan-majster-
ludovej-umeleckej-vyroby-412

V obci Bernolákovo, 15 km severovýchodne od Bratislavy, v dome s džbankárskou dielňou neďaleko esterháziovského zámku na krásnom mieste nad rovinou býva Ján Viglaš s manželkou.

Jeho dielňa pôsobí ako múzeum, pretože si z každého druhu výrobkov ponechá jeden kus na pamiatku. Nájde tu cechový džbán, modelovú figúrku roľníčky pri kŕmení sliepok, kalamár, štvor a šesťhranné fľaše, špásový džbán s dvojitou stenou (vonkajšia stena má prelamaný dekor) a džbán sova s obrázkom pastierov a oviec. Džbán sova je typicky slovenský tvar nádoby, pri ktorom je široký vrch džbánu zakrytý a zostáva v ňom len úzky otvor ako pri čepáku. Ján Viglaš rád používa habánske motívy, nie však klasické renesančné, ale ľudové, ktoré sú slovenskejšie a pestršie a väčšmi zodpovedajú jeho predstavám.

V súčasnosti pracuje v dielni zriedka, rovnako aj jeho manželka, vyučená maliarka keramiky. Od konca 90-tych rokov ako mnoho iných keramikárov ani on nedokáže vyžiť iba z keramickej výroby, preto počas roka spoločne s Jozefom Frankom stavia kachľové pece. Ak mu zdravie dovolí, chce sa venovať tejto namáhavej práci,

pretože je predsa len lepšie platená. Nakupuje polohotové kachle a podľa želania zákazníkov ich glazuje. Jeho osobným želaním však je, aby sa raz natrvalo vrátil do svojej dielne. Na rok 2012 sa mu podarilo zohnať dostatok objednávok, medzi nimi aj na tradičné nádoby, zväčša pre zberateľov, ale aj pre trhy. Aspoň raz do roka prezentuje svoju zručnosť a výrobky na hrnčiarском trhu. V Pezinku v júni 2012 pracoval spolu s Mariánom Liškom a Miloslavom Országom na obrovskom džbáne sova.

Ján Viglaš, narodený v r. 1958, pochádza z obce Čaka pri Nových Zámkoch a už ako dieťa sa rád hrával s hlinou. Po neúspešnom pokuse študovať na ŠUP-ke v Bratislave ho prijali do Slovenskej ľudovej majoliky v Modre. Vyučil sa tam a pracoval v džbankárskej dielni, jeho manželka v maliarni. On sám sa maľovaniu venoval vo voľnom čase. V roku 1985 sa osamostatnil a začal pracovať pre ÚLUV. Manželka sa k nemu pridala po materskej dovolenke. On vytáčať nádoby, ona ich maľovala. V roku 1990 dostal titul majster ľudovej umeleckej výroby. Jaroslava a Ján sa v r. 1994 stali členmi Cechu slovenských keramikárov a na spoločné cechové výstavy radi spomínajú.

„Nadviazať na tradície
a darovať radosť.“

1. Špásový džbán

majolika, ručne točená,
nádobu s dvojitými stenami,
perforovaný dekor,
maľované kvety
v = 25 cm

2. Šesťhranná fľaša

majolika s modrým zvieracím motívom
(rozličné lesné zvieratá a vtáky),
tmavomodrá krycia glazúra
v = 31 cm

3. Tanier s modrým kohútom

majolika, ručne točená
v = 7,5 cm, pr = 38 cm

4. Džbán pyskatý Popijanie

majolika, ručne točená, baňatý tvar,
čistočne zakrytý vrch,
namaľované habánske motívy
(napr. snežnicový a oblúkový dekor)
v = 29 cm

5. Tanier so zajacmi

majolika, ručne točená, namaľované
kvetinové a zvieracie motívy
pr = 40 cm, v = 7 cm

6. Džbán sova

majolika, ručne točená, namaľovaný
pastier s ovcami a kozami medzi
habánskymi vzormi (napr. čípkový dekor)
v = 34 cm

prežah a glazúrový výpal pri 960–980°

Jiří Vyhňálek

Holubyho 21
902 01 Pezínok
Tel. 00421 908 846633
www.danapolakova.sk

V galérii U troch ružičiek v centre Pezinka predáva Dana Poláková, Vyhňálkova manželka, spolu s dcérou Zuzanou najmä obrázky a keramiky z vlastnej výroby. V roku 1982 rodina dosiahla prvý veľký úspech, a to výrobou malých keramických zvončekov pre ÚLUV (Ústredie ľudovej umeleckej výroby). Situácia bola taká dobrá, že si všetci navzájom pomáhali: Jiří robil keramiky, ostatní členovia rodiny maľovali zvončeky a deti k tomu tvorili guľôčky. Z pôvodnej umeleckej galérie je to len pár krokov na Holubyho ulicu. Tam v zadnej časti úzkeho domu s príľahlou záhradou nájdete keramickú dielňu.

Jiří Vyhňálek sa narodil v roku 1955 v moravskom meste Zlín v bývalom Československu (v súčasnosti Česká republika) a navštevoval známu keramickú školu založenú v roku 1884 v juhočeskom meste Bechyně. Z plánovaného štúdia sochárstva nakoniec nebolo nič, prijal miesto v malej keramickej dielni v slovenskom Pezinku. Nachádzala sa vedľa tehelne, s ktorou spolupracovali. Objednávky prichádzali najmä z úradu pre ochranu pamiatok. Tak Vyhňálek glazoval škridlu pre historické budovy alebo pripravoval formy pre dekoratívne časti domov. V Bechyně získal perfektné technologické vzdelanie a práca ho pre jej všestrannosť uspokojovala. Okrem toho v rokoch 1980–1981 vyučoval na strednom odbornom učilišti (SOU) v

Pezinku v odbore Keramika a technológia. Až do prelomu storočí pracoval samostatne pre ÚLUV a potom spoluprácu ukončil.

Väčšinu času strávil vo svojej útulnej keramickej dielni, v ktorej mal vypaľovaciu pec. Ako člen cechu sa v 90-tych rokoch zúčastňoval na rôznych spoločenských výstavách, no v rodnom meste Zlíne mal iba jednu samostatnú výstavu. V súčasnosti pripravuje keramiky pre každoročne sa konajúci Salón výtvarníkov na hrade Červený Kameň. Svoje výtvary predáva v galérii svojej ženy, ale aj v ľudových obchodíčkoch, napríklad na Hlavnom námestí v Bratislave. Jiří Vyhňálek je veľmi introvertný keramikár, ktorý popri konvenčnom a ustálenom repertoári v majolike, k akému patria už spomínané zvončeky či dózičky, dáva prednosť modernej keramike. Jeho sošky pripomínajú štýl fantastického realizmu. Niektoré sú výlučne modelované, no vytvára aj sošky, napr. deformované ryby, sovy a hybridné stvorenia.

Používa hlinu zo Slovenska a Moravy, predovšetkým z keramickej výrobné Poštorná v Břeclave, ktorá má dlhú tradíciu. Sám ju mieša, vyplavuje a necháva zrieť, všetko podľa dlhodobo overenej skúsenosti. Tak sa môže na svoju hlinu spoľahnúť a neskôr po výpale nemusí robiť žiadne korektúry na glazúre.

„Môžem robiť modernú keramiky a každý deň s ňou zažívať prekvapenia.“

**1. Busta Lev alebo Človek s
levou hlavou**
pórovina, ručne modelovaná,
tyrkysová krycia glazúra,
dodatočne premaľovaná
v = 25 cm, š = 19 cm
3 výpaly: 1000°, 960° a 900°

2. Figúra Sfinga
pórovina, ručne točená,
stlačená, použitá
vlastnoručne namiešaná
glazúra, najmä matná
v = 33 cm, š = 26 cm
prežah pri 1000°,
glazúrový výpal pri 960°

3. Hlava šaša
pórovina, ručne točená,
stlačená, matná glazúra
v = 31 cm, š = 22 cm
prežah pri 1000°,
glazúrový výpal pri 960°

4. Plastika Ryba
pórovina, ručne točená,
stlačená,
rytý dekor a aplikácie,
tyrkysová krycia glazúra so
svetlou maľbou
v = 29 cm, š = 29 cm
3 výpaly: 1000°, 960° a 900°

AUTORKY

Claudia Peschel-Wacha, Dr., nar. 1960, študovala etnológiu a históriu umenia vo Viedni, pracovala na projektoch z múzejnej pedagogiky na voľnej nohe, od roku 2004 je zamestnaná ako vedecká spolupracovníčka v Rakúskom národopisnom múzeu, certifikovaná múzejná lektorka a pedagogička, kurátorka keramickej zbierky

Veronika Plöckinger-Walenta, Dr., nar. 1972, študovala etnológiu a taliančinu, v rokoch 1997–2007 bola kurátorkou výstav a zástupkyňou vedenia etnografického múzea v zámku Kittsee, potom vedúcou oddelenia pre manažment výstav v Schloss Esterhazy Managment, v rokoch 2010–2012 pracovala na voľnej nohe pre rozličné múzeá, od augusta 2012 je zamestnaná v skanzene Múzejná dedina Niedersulz v Dolnom Rakúsku

Katharina Richter-Kovarik, Mag, nar. 1972, študovala etnológiu a romanistiku, a tiež španielčinu a češtinu na Prekladateľskom ústave vo Viedni, pracovala vo vzdelávacom a kultúrnom sektore na viacerých projektoch na voľnej nohe, napríklad ako trénerka pre nemčinu ako cudzí jazyk alebo kurátorka výstav, od roku 2004 je s voľnou pracovnou zmluvou zamestnaná v Oddelení múzejnej pedagogiky Rakúskeho národopisného múzea

ĎAKUJEME

aj všetkým ostatným, ktorí nie sú vymenovaní v tiráži:

Sophie Dyk
Irina Eder
Ján Granec ml.
Juraj Hanulík
Oskar Hanúšek
Mária Hanúšková
Michal Horník
Sylvia Hrdlovičová
Lisa Ifsits
Viera Jančovičová
Elena Jurčíková
Eva Kramplová
Magdaléna Kusá
Marcela Lukáčová
Jaroslav Malina
Marta Pastieriková
Agáta Petrakovičová
Marián Polonský
Eva Ševčíková
Hannah Varga
Justine Wohlmuth
Michal Zdravecký
Daniel Zoch

Tím Rakúskeho národopisného múzea

Pracovná skupina Snehová guľa, dobrovoľní pracovníci Rakúskeho národopisného múzea

ZAPOŽIČIAVATELIA

Ďakujeme všetkým keramikárom za výpožičky a všetkým ostatným, ktorí k realizácii výstavy prispeli fotografiami alebo archívnym materiálom.

FOTOGRAFIE

Ak nie je uvedené inak:
© Österreichisches Museum für Volkskunde,
Miroslav Sláma

Katalóg k rovnomennej výstave je výsledkom terénneho výskumu v Bratislavskom kraji a v Burgenlande v Rakúsku, ktorý sa konal v rokoch 2010 a 2011. Bol financovaný z prostriedkov EÚ Programu cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúsko 2007–2013. Dokumentovali sa hrnčiari a džbankári, ktorí prevažne pracujú na hrnčiarskom kruhu.

Hoci široká paleta ich výrobkov siaha od tradičnej majoliky cez kópie regionálnej historickej keramiky, moderné lesklé červeno-bronzové glazúry na kreatívnych návrhoch až k veľkorozmerným predmetom a dekorácii záhrad, v súčasnosti sa nimi sotva dá zarobiť na živobytie.

Remeselnícka výroba keramiky je významným faktorom pri tvorbe identity v oboch regiónoch. Výstava keramických diel z dovedna 30 dielní v dvoch susedných európskych oblastiach ponúka jedinečnú príležitosť obdivovať zručnosť tvorcov, pokochať sa pestrými farbami a tvarmi a porovnať regionálne a umelecké špecifiká.